



Arbeidernes
Faglige
Landsorganisasjon

PROTOKOLL

over forhandlingene ved
Representantskapets møte
i Oslo 11.—13. mai 1950

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER

FORHANDLINGENE VED
REPRESENTANTSKAPETS MØTE
I OSLO 11.—13. MAI 1950

REFERAT VED O. RODAHL



ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI
OSLO 1950

Sakregister:

	Side
Møtets åpning	5
Navneopprop	5
Vedtagelse av dagsorden	9
Vedtagelse av forretningsorden	10
Konstituering	11
Regnskap for 1949	11
Revisjonsutvalgets innberetning	11
Fastsettelse av lønningene for tillitsmennene i Landsorganisasjonen og samorganisasjonene	14
Sekretariatsmedlemmenes honorar	15
Dietgodtgjørelse for tillitsmennene ved innenbys forhandlinger og møter	15
Fastsettelse av lønn for revisjonssjefen og revisor samt tilsetting av to revisorer	19
Fastsettelse av møtegodtgjørelse til Sekretariatets medlemmer og Revisjonsutvalget	20
Valg av 1 eventuelt 2 tillitsmenn	20
Forslag om endring i vedtektene for fagorganisasjonens pensjonskasser ..	23
Den faglige og økonomiske situasjon	40
Sekretariatets framlegg til uttalelse om den faglige og økonomiske situasjon	65
Josef Larssons forslag til uttalelse om den faglige og økonomiske situasjon	68
Jon Carlsens forslag	82
Votering	101
Beretning for 1949	102
Avtalen om produksjonsutvalg	104
Jon Carlsens forslag om produksjonsutvalgenes bestemmende myndighet	112
Votering	128
Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening	128
Forslag til hovedavtale med Den Kooperative Tarifforening	130
Spørsmål om dannelse av forbund for tekniske funksjonærer	149
Endringsforslag og Karsten Torkildsens tilleggsforslag	160
Votering	162
Ankesak: Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund — tvist om organisasjonsområdet for ekspeditørene ved Fellesmeieriet i Oslo	162
Alfred Nilsens forslag	169

	Side
Votering	171
Forslag til normalvedtekter for forbund og fagforeninger og retningslinjer for valg av forbundets representanter til Kongressen	171
Fagorganisasjonens distriktsadministrasjon	172
Avslutning	174

Person- og taleregister:

Andersen, Witalis 87.	Johnsen, Jan 11, 36.
Andresen, Anton 80.	Karlsen, Alb. 157.
Berg, Jens 19, 20.	Karlsen, Konrad 21, 75, 94, 102,
Berntsen, Bernhard 39, 75, 111,	103, 120.
147, 160.	Kjelsrud, Klaus 18.
Birkeland, Peder 145.	Larsson, Josef 68, 90, 119, 160.
Bruvik, Olav 119.	Mørk, Anders 114.
Bråthen, Gunnar 83, 104, 126, 175.	Nilsen, Alfred 164, 170.
Carlsen, John 12, 17, 74, 82, 102,	Nordahl, Konrad 5, 11, 13, 20, 21,
112.	38, 54, 97, 102, 119, 128, 148, 174.
Eggen, Sverre 12, 144.	Nordtvedt, Anker 120, 126, 161.
Eriksen, Aksel 91.	Nordstrand, Idar 37, 38.
Eriksen, Rudolf 79.	Olsen, Harald 16.
Evensen, Lars 123, 126.	Paulsen, Aksel 96.
Fridholm, Fritz 18, 117.	Rasmussen, Rasmus 170.
Frogner, Erling 169.	Ruud, Hans 122.
Gerhardsen, Einar 40.	Sjaastad, Gustav 77, 130, 141, 146.
Gigernes, Reidar 158.	Torkildsen, Emil 94.
Graver, Torju 11, 12.	Torkildsen, Karsten 16, 18, 19, 20,
Hansen, Håkon 18.	88, 125, 156.
Hanæs, Th. 114.	Torp, Andreas 161.
Hauge, Gunvald 17, 90, 102.	Volan, Elias 103, 104, 149, 153, 159,
Hegg, Hans 35, 36, 38, 39.	163, 171, 173.
Henriksen, Torbjørn 11, 12, 13, 19,	Vollum, O. 113.
20, 38, 77, 87, 171.	Wigaard, Halfdan 116.
Jakopsen, Kristoffer 86.	Wivegh, Jahn 12.
Johansen, Konstanse 38.	Øyan, Bendik 17, 95.

Møtets åpning.

Landsorganisasjonens representantskap trådte sammen til møte i den store sal i Folkets Hus, Oslo, torsdag den 11. mai 1950, kl. 10.00.

Landsorganisasjonens formann, Konrad Nordahl, ønsket representantene vel møtt. Han holdt deretter en minnetale over sekretær i Norsk Sjømannsforbund, Idar Hamsås, Trondheim, og formann i Vestfold faglige Samorganisasjon, Ole Andersen Kiste, Tønsberg, som var avgått ved døden siden siste representantskapsmøte. Videre nevnte han sekretær ved Det norske Arbeiderpartis kontor, Hjalmar Dyrendahl, som nylig var avgått ved døden. Han hadde i mange år gjennom sin stilling i Det norske Arbeiderparti, hatt et nøye samarbeid med fagorganisasjonen.

Disse avdøde hadde gjennom interessert og trofast tjeneste i fagorganisasjonen og arbeiderbevegelsen vært med å bygge opp bevegelsen til gagn for arbeiderklassen. Han uttalte en takk for deres innsats, og lyste fred over deres minne.

Navneoppprop.

Landsorganisasjonens nestformann, Gunnar Bråthen, foretok deretter navneoppprop. Følgende representanter var tilstede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Alb. Karlsen, Oslo. Ole Beck, Oslo. Bernhard Reines, Halsøy i Vefsen. Jorulf Haugli, Slitu st. Øystein Larsen, Foldal.

Norsk Baker- og Konditorforbund: Bjarne Dahlberg, Oslo. Nils Hovland, Bergen.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Witalis Andersen, Oslo. Rudolf Eriksen, Oslo. Konrad Hjørnevik, Bergen. Fru Hanna Ruud, Drammen.

Norsk Bokbinder- og katonnasjearbeiderforbund: Birger Arnesen, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Emil Reiersen, Oslo. Arne Hagen, Oslo. Lars Jansen, Bergen. Ole Dalene, Sarpsborg. Olav Olsen, Mosby, pr. Kristiansand S.

Norsk Centralforening for Boktrykkere: Fritz W. Hannestad, Oslo. Halfdan Wigaard, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Andreas Torp, Oslo. Bjarne Klafstad, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemansforbund: Øivind Engebretsen, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: H. Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forbund: Johan Moksnes, Oslo. Peder Birkeland, Oslo. Ørnulf Norøy, Trondheim. A. Kongerø, Bergen. Aksel Paulsen, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund: P. Aasvestad, Oslo. Nils Madsen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Håkon Hansen, Fredrikstad. Bernh. Foss, Kongsberg. Ragnvald Andersen, Bergen. Leon Johansen, Harstad. Finn Ellingsen, Kristiansand S.

Norsk Jernbaneforbund: O. Vollum, Oslo. Emil Edvardsen, Oslo. W. S. Engen, Hop pr. Bergen. Aksel Nilsen, Trondheim. Karsten Hansen, Oslo.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Kristoffer Jakopsen, Sauda. Johs. P. Løkke, Notodden. Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern. Olav Varberg, Ålvik i Hardanger. Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Helmer Karlsson, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Arthur Karlsen, Oslo. Fredrik Jensen, Oslo. K. Madsen, Bergen. Sverre Eggen, Trondheim. I. B. Wilson, Stavanger.

Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forbund: Eivind Nilsen, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: Mathias Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund: Vilh. Sundsvik, Trondheim.

Det norske maskinistforbund: Johs. E. Johansen, Oslo. Bjarne Bjerke, Oslo.

Norsk Murerforbund: Torleif Andresen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: Erling Frogner, Oslo. Nils Nilsen, Oslo. Sigvard Sjursen, Bergen. Hans Andreassen, Fredrikstad. Gustav Smistad, Gjøvik.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Otto Johansen, Sarpsborg. Jon Carlsen, Drammen. Sigurd Sevrinsen, Herre pr. Porsgrunn. Ludvig Johansen, Rena, Fritz Fridholm, Oslo.

Norsk Politiforbund: H. H. Bakkane, Oslo.

Norsk Postforbund: Idar Nordstrand, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Gunvald Hauge, Oslo. Bendik Øyan, Oslo. Thor Sønsteby, Oslo. Joacim Dahl, Bergen. Elias Ulvestad, Ålesund.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo. Ole Røset, Steinkjer. Klaus Kjelsrud, Oslo. Ivar Fossberg, Blaker. Gunnar Teigen, Sylling.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Anton Andresen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund: Walther Broe, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Olav Bruvik, Oslo. Konstanse Johansen, Kjelsås. Hjalmar Romslo, Ytre Arna.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund: Tormod Halvorsen, Oslo. Axel Eeg, Oslo. Harald Fondevik, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Reidar Gigernes, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Salamon Hanssen, Bodø. John Christiansen, Trondheim. Jan Johnsen, Buøy, Stavanger. Arthur Rinke, Bergen. Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: P. Ødegaard, Oslo. Einar Skarstein, Syfteland.

Norsk Tobakkarbeiderforbund: Otter Boberg, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Johannes Spjeldnæs, Oslo.

Samorganisasjonens representanter i representantskapet:

Akershus faglige Samorganisasjon: Erling Olsen, Oslo.

Aust-Agder fagl. Samorganisasjon: Erling Dahlen, Arendal

Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon: Bernhard Berntsen, Bergen. B. Børretsen, Os pr. Bergen. Matias Osland, Høyanger.

Buskerud fagl. Samorganisasjon: Nils N. Sandli, Drammen.

Finnmark fagl. Samorganisasjon: Edv. Simonsen, Vadsø.

Hedmark fagl. Samorganisasjon: Arnljot Johnstad, Hamar.

Møre og Romsdal faglige Samorganisasjon: Oluf Melby, Kristiansund N.

Nordland faglige Samorganisasjon: Konrad Karlsen, Bodø.

Opland faglige Samorganisasjon: Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo faglige Samorganisasjon: Kåre Hansen, Oslo.

Rogaland fagl. Samorganisasjon: Olav Aadnesen, Stavanger.

Sørlandets fagl. Samorganisasjon: Salve Salvesen, Kr.sand S.

Telemark fagl. Samorganisasjon: Th. Hanæs, Skien.

Troms fagl. Samorganisasjon: Alf Olsen, Tromsø.

Trøndelag fagl. Samorganisasjon: Per Johansen, Namsos. Arne Forseth, Trondheim.

Vestfold fagl. Samorganisasjon: Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold fagl. Samorganisasjon: Oscar Lauritzen, Sarpsborg.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo. Gunnar Bråthen, Oslo. Hans Hegg, Oslo. Elias Volan, Oslo. Chr. Henriksen, Oslo. John Wivegh, Oslo. Alfred Nilsen, Oslo. Marius Trana, Oslo. Josef Larsson, Oslo. Karsten Torkildsen, Oslo. Torbjørn Henriksen, Oslo. Rasmus Rasmussen, Oslo. Ingv. Haugen, Oslo. Alfred

Ljøner, Oslo. Leif S. Olsen, Oslo. P. Mentsen, Oslo. (Mentsen er varamann for de valte tillitsmenn). Lars Evensen, Oslo.

Varamenn: Edv. Stenklev, Oslo. Emil Torkildsen, Oslo. Alf Andersen, Oslo. Bjarne Dahlberg, Oslo.

Revisjonsutvalget: Johan Didriksen, Oslo. Peder Birkeland, Oslo. Halfdan Wigaard, Oslo.

Fra Landsorganisasjonen: Jens Berg, P. Engstad, Fru Nyberg. Egil Ahlsen, Alfred Skar, Odd Gøthe, Gustav Sjaastad, Arne Kr. Meedby, Thyra Hansen, Ester Samuelson.

Innbudt: Einar Gerhardsen, Anders Mørk, Rolf Olsen, Kaare Pehrson, Ulrik Olsen, Martin Tranmæl, Trygve Bratteli.

Vedtagelse av dagsorden.

Følgende forslag til dagsorden ble referert:

1. Beretning for 1949.
2. a) Regnskap for 1949 og Revisjonsutvalgets innberetning.
b) Fastsette lønninger for tillitsmennene i Landsorganisasjonen og samorganisasjonene i samsvar med vedtektenes § 9, punkt 3.
c) Fastsette lønn for revisjonssjefen og revisorer samt godkjennelse på tilsetting av 2 revisorer i samsvar med vedtektenes § 9, punkt 5.
d) Fastsette møtegodtgjørelse til Sekretariatets medlemmer og Revisjonsutvalget.
3. Valg av 1 eventuelt 2 tillitsmenn.
4. Fagorganisasjonens pensjonskasse:
Forslag til endringer i pensjonskassens vedtekter.
5. Den faglige og økonomiske situasjon.
6. Avtalen om produksjonsutvalg.
7. Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
8. Forslag til hovedavtale med Den Kooperative Tariff-forening.
9. Spørsmål om dannelse av forbund for tekniske funksjonærer.
10. Ankesak: Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund

— tvist om organisasjonsområdet for ekspeditørene ved Fellesmeieriet i Oslo.

11. Fagorganisasjonens distriktsadministrasjon. Komitéinnstilling.
12. Forslag til normalvedtekter for forbund og fagforeninger, og retningslinjer for valg av forbundenes representanter til kongressen.

Den foreslåtte dagsorden ble enstemmig vedtatt.

Forretningsorden vedtas.

Følgende forretningsorden ble referert:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer *kun* ved L. O.s Presse- og Informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning. Arbeidstiden settes fra kl. 9.30—13.00 og fra 15.00—18.30.

Votering: Den oppsatte forretningsorden ble enstemmig vedtatt.

Konstituering.

Til dirigenter ble enstemmig valgt Torbjørn Henriksen, Oslo og Bernhard Berntsen, Bergen.

Til sekretærer ble valgt Bjarne Dahlberg og Alf Olsen.

Formannen, Konrad Nordahl, opplyste at man forutsatte å avvikle representantskapsmøtet til lørdag kl. 13 da det ville bli holdt møte med sekretariatet og samorganisasjonens representantskap kl. 15.

Torbjørn Henriksen inntok så dirigentplassen og en tok fatt på dagsorden.

Dirigenten: Da beretningen for 1949 som er delt ut til representantene, ikke har vært sendt ut på forhånd, vil jeg foreslå at post nr. 1 på dagsorden utsettes og behandles som nr. 6 — etter «Den faglige og økonomiske situasjon».

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 2, A:

Regnskap for 1949 og Revisjonsutvalgets innberetning.

Dirigenten meldte at de utleverte regnskaper skulle samles inn igjen etter behandlingen.

Deretter refererte dirigenten de enkelte regnskaper.

Revisjonssjef Torjus Graver refererte så revisjonsutvalgets innberetning.

Revisjonsinnberetning for regnskapene. Se side 177.

Jan Johnsen: Jeg vil ikke hefte meg ved regnskapet, men jeg vil henstille til ledelsen neste gang å gi oss noen timer til å diskutere disse sakene. Slik som det er gjort her med beretningen, blir det altfor kort tid for oss til å sette oss inn i regnskapet. Kunne det ikke gå an å sende ut beretningen på samme måte som regnskapet?

Dirigenten: Når det gjelder beretningen, bruker man vanligvis å sende den ut på forhånd. På grunn av hardt arbeidspress ble beretningen dessverre så sent ferdig fra trykkeriet denne gang at det ikke ble tid til det.

John Carlsen: Det ble for kort tid for oss til å gå gjennom regnskapet. Jeg ser at de avskrivningene som er foretatt har vært nokså store. Jeg vil gjerne ha en forklaring på posten om avskrivning til barber og frisør på 1 499.00 kr. Vi har to andre poster av liknende art. Det kunne være interessant å få vite hva dette gjelder.

Sverre Eggen: Jeg vil spørre LO's sekretariat om det føler seg bundet ved å legge fram et budsjett, f. eks. fra 1951. Jeg synes det er vanskelig for medlemmene i representantskapet å behandle visse saker hvis det ikke har et fast budsjett å gå ut fra.

John Wivegh: Til velvillig overveielse for administrasjonen vil jeg antyde at en for framtiden får en konsentrert oversikt over LO's stilling av kassereren, slik at en kan få fram et totalbilde på ganske kort tid.

Torjus Graver: Posten om avskrivning til tre frisørforretninger er aksjer i vedkommende forretninger. Disse pengene er betalt ut av LO. Vi fant imidlertid ut at hvis vi kom ut i en konflikt eller hadde bruk for pengene, var det ikke lett å realisere disse verdiene. Vi fant det derfor mest forsvarlig å skrive aksjene ned til en krone. Det er gjort fordi vi vil markere i regnskapet at vi har disse postene. Jeg vil legge til at det ved en av disse forretningene ble utbetalt fem prosent utbytte i fjor. Aksjene er ikke avskrevet i vedkommende forretningsregnskap. Vi syntes ikke det var riktig å la aksjepostene stå som aktiv verdi i regnskapet da de ikke har noen reell verdi i et givet øyeblikk. Det samme gjelder for de langt større beløp, nemlig lånene til aksjer i Norsk Arbeiderpresse A/S og Arbeiderbevegelsens Pressefond. Det ligger et enstemmig sekretariatsvedtak bak, og hvis ikke representantskapet bestemmer noe

annet vil den samme linjen bli fulgt framover. I svært mange av forbundene blir dette gjennomført på samme måte. Vi må ikke blåse opp status med papirverdier som har mer karakter av understøttelse enn i virkelig sunn pengeplasing.

Konrad Nordahl: Jeg tror det vanskelig lar seg gjøre for LO å operere med budsjetter. Dette spørsmålet har ikke vært reist i sekretariatet den tid jeg har sittet der. Hvis det skal gjennomføres budsjetter som en virkelig skal arbeide etter, lar det seg ikke gjøre. Det er også svært få forbund som har budsjetter. Vi har innført budsjetter for samorganisasjonene. De har bestemte oppgaver og i samorganisasjonene kan vi si at vi skal bruke så og så mange penger pr. år. Vi har også støtteorganisasjoner som kan arbeide etter budsjetter da de har bestemte formål å arbeide etter. Når det derimot gjelder Landsorganisasjonen — og det samme er tilfelle med de fleste forbund — blir dette spørsmålet mye vanskeligere. Vi kan nok sette opp et budsjett når det gjelder de rene administrasjonsomkostninger, men ved siden av disse har vi mange andre omkostninger. Vi kan for eks. ikke på forhånd budsjettere hvor mye det skal utbetales til forbundene som har medlemmer i en konflikt. Vi kan ikke på forhånd føre opp utgifter til konflikter. Det melder seg også daglig tiltak som LO må støtte økonomisk. Vi avviser naturligvis en stor del, men i enkelte tilfelle må vi ut med penger. Det ville vi ikke ha anledning til hvis vi arbeidet etter et bestemt budsjett. Jeg tror at en budsjettordning for Landsorganisasjonen ikke lar seg gjennomføre, selv om det fra mange synspunkter kunne være ønskelig.

Dirigenten: Voteringsgrunnlaget blir at representantskapet innstiller for kommende kongress at kongressen godkjenner regnskapene 1949.

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 2 B:

Fastsettelse av lønninger for tillitsmennene i Landsorganisasjonen og samorganisasjonene.

På vegne av en komité som var nedsatt av sekretariatet, la Karsten Torkildsen fram dette forslag:

Landsorganisasjonens administrasjon:

Formannen	pr. år	kr.	15 000.00
Nestformannen	«	«	13 500.00
Hovedkasserer	«	«	13 000.00
Valte sekretærer	«	«	13 000.00
Kontorsjef	«	«	«)
Revisjonssjef	«	«	«)
Pressesjef	«	«	«)
Sjef for økonomisk kontor	«	«	«)
			13 000.00
Produksjonsutvalgets sekretær	«	«	«)
Rasjonaliseringssekretær	«	«	«)
Opplysningssekretær	«	«	«)
Kvinnesekretær	«	«	«)
			12 000.00

Juridiske kontor:

Advokat Sjaastad fra den tid hans nåværende kontrakt løper ut	«	«	«	18 000.00
Fullmektig Arne Kr. Meedby (fra den tid hans prøveår er slutt)	«	«	«	13 000.00
Alle disse lønninger (unntatt juristene) gjøres gjeldende fra 1. januar 1950.				

Samorganisasjonene.

Lønnsgruppe I.

Fastlønte formenn samt 1. sekretær der hvor formannen ikke er fastlønt	«	«	«	11 000.00
De øvrige tillitsmenn	«	«	«	10 500.00

Lønnsgruppe II.

Fastlønte formenn samt 1. sekretær der

hvor formannen ikke er fastlønt	pr. år	kr.	10 500.00
De øvrige tillitsmenn	«	«	« 10 000.00

Lønnsgruppe I omfatter nå: Bergen, Akershus, Oslo og Trøndelag. Komiteén foreslår at Rogaland, som hittil har tilhørt lønnsgruppe II, flyttes opp i gruppe I. Alle de øvrige samorganisasjoner foreslåes samlet i gruppe II, slik at den nåværende gruppe III faller bort.

Sekretariatmedlemmenes honorar.

Komiteen vil anbefale at den nåværende ordning med fast honorar fortsatt blir gjeldende. Honoraret foreslåes satt til kr. 600.00 pr. år for sekretariatets medlemmer og de 4 første varamenn, som har fast møteplikt. De øvrige varamenn får en godtgjøring på kr. 15.00 pr. møte.

Dietgodtgjørelse for tillitsmennene ved innenbys forhandlinger og møter.

Etter de någjeldende bestemmelser har tillitsmennene rett til middagspenger med kr. 6.00 for forhandlinger og andre møter som strekker seg ut over den ordinære kontortids slutt. Komiteen foreslår at beløpet høynes til kr. 8.00. Da ordlyden i de nåværende bestemmelser er litt uklar og derfor kan tolkes forskjellig, vil komiteen foreslå at hele punkt 2 i avsnitt C utgår og erstattes med følgende:

C., punkt 2:

Middagspenger i forbindelse med forhandlinger som strekker seg utover ordinær kontortid utbetales med kr. 8.00.

Oslo, den 6. februar 1950.

Emil Torkildsen,	Josef Larsson,	Karsten Torkildsen,
(sign.)	(sign.)	(sign.)

Karsten Torkildsen: Det er representantskapet som skal fastsette lønningene for de kongressvalte tillitsmenn og for revisjonssjefen, og likeledes fastsette honoraret for sekretariatets medlemmer. Vi har imidlertid også fastlønte funksjonærer i Landsorganisasjonen, og det har meldt seg spørsmål om regulering av disse lønningene. Sekretariatet har måttet se på hele lønsspørsmålet og satte i den anledning ned en komité den 3. januar med Emil Torkildsen som formann. I Landsorganisasjonen har vi ikke hatt store lønninger, og vi er kommet til at det burde foretas visse reguleringer. Vi er kommet til at vi bør bli stående ved disse lønnssetser: Landsorganisasjonens formann 15 000 kr. pr. år, inklusive dyrtidstillegg, nestformannens lønn fastsettes til 13 500 kr., hovedkassereren 13 000 kr., de valte sekretærer 13 000 kr. og revisjonssjefen 13 000 kr. pr. år. Når vi er kommet fram til dette, har vi tatt hensyn til Landsorganisasjonens vekst og ansvar osv. Vi mener at disse lønninger er fullt forsvarlige. Jeg understreker sekretariatets enstemmige vedtak i denne saken.

Når det gjelder samorganisasjonene, hadde en der lønnsgrupperinger tidligere, fordelt på tre forskjellige grupper. Her har en foretatt den endring at en har flyttet opp Rogaland i gruppe 1, og de som var i gruppe 3 er flyttet opp i gruppe 2. Man har også gått inn for linjen å dele lønningene i samorganisasjonene, d.v.s. at de fastlønte formenn og førstesekretær får 11 000 kr. i gruppe 1, og de øvrige tillitsmenn 10 500 kr. På samme måte har en for gruppe 2 fastsatt satsene for fastlønnet formann eller førstesekretær til 10 500 kr. og for de øvrige tillitsmenn 10 000 kr. Sekretariatet har besluttet å gjennomføre disse lønningene fra 1. januar. Hvis ikke representantskapet godkjenner dette, vil de gamle lønningene fortsatt bli gjeldende.

Harald E. Olsen: Jeg tror det hadde vært taktisk riktig ikke å sette fram dette forslag. Man skal huske på at det nå blir forlangt resignasjon fra arbeiderne når det gjelder lønningene og

er det da ikke psykologisk galt å forhøye lønningene til de fastlønte tillitsmenn. Personlig vil jeg stemme imot og jeg vil anbefale de andre å gjøre det.

Bendik Øyan: Jeg er ikke uenig i forslaget, men det er en ting jeg har heftet meg ved, nemlig at det er gjort en nokså vesentlig klasseforskjell når det gjelder kassereren. Han måtte da kunne få den samme lønn som nestformannen i det minste. Det ville være urimelig å sette ham i klasse med sekretærene. Jeg vil sette fram forslag om at kassereren kommer i samme lønnsklasse som nestformannen.

Jon Carlsen: Jeg synes vi må ta hensyn til kameratene våre på arbeidsplassen. De vil komme til å reagere nokså sterkt overfor dette forslag når de får kjennskap til at vi sitter og forhøyer lønningene for tillitsmennene, samtidig som vi erklærer at vi på arbeidsplassen må finne oss i å holde den lønnen vi har. I 1947 hadde vi oppe spørsmålet om forhøyelse av lønningene til tillitsmennene. De ble forhøyet slik at formannen skulle ha 13 000 kr. og de øvrige 12 000 kr. Dagen etter behandlet vi lønnsstoppen for oss selv, og representantskapet vedtok at det for oss på arbeidsplassen skulle være lønnsstopp. Jeg vil advare mot å utfordre arbeiderne på denne måten. Jeg kan ikke med min beste vilje være med på å forhøye lønningene for tillitsmennene, samtidig som jeg vet at vi på arbeidsplassen fortsatt vil komme til å stå på en lønnsstopp.

Gunvald Hauge: Jeg vil opplyse representantskapet om at en rekke forbund har regulert lønningene for sine tillitsmenn. I Sjømannsforbundet har vi medlemmer som etter tariffene tjener mer enn de som sitter i ledende stillinger i forbundet. Jeg gjør oppmerksom på at vi ikke må vente noen reaksjon fra arbeidsplassen mot lønnsforholdene innen forbundet, når vi vet at våre tariffer gir mer til medlemmene enn til tillitsmennene. Slik har vel også stillingen vært i en rekke forbund.

De som har fulgt litt med vet at en byråsjef i et departement har høyere lønn enn formannen i Landsorganisasjonen i

dag. Formannen burde i det minste ha samme lønn som en ekspedisjonssjef, eller skal vi si som en direktør i Arbeidsdirektoratet. Det forslag som foreligger er på ingen måte overdrevet.

Klaus Kjelsrud: Det er på det rene at det neppe er noen stilling utenom statsadministrasjonen som har den betydning som formannsstillingen i Landsorganisasjonen. At han ikke skulle være verdt en lønn på 15 000 kr. er helt ufattelig for meg.

Håkon Hansen: Det er i det siste foretatt en del lønnsforhøyelser for tillitsmennene i enkelte forbund. På arbeidsplassene snakkes det så ofte om resignasjon, om økt arbeidseffektivitet og om å gå inn for lønnsstopplinjen. Når det på den måten snakkes om resignasjon, bør det også vises resignasjon fra tillitsmennenes side. Jeg tror det ville være klokt å vente med dette spørsmålet inntil en ser hvordan det går med pris- og lønnsutviklingen og hvordan det går med indeksreguleringen i september. Hvis da indeksreguleringen viser at arbeiderne får tillegg, ville det være mer forsvarlig for representantskapet å gå med på en lønnsøkning for Landsorganisasjonens tillitsmenn.

Fritz Fridholm: Jon Carlsen har uttalt at det har vært lønnsstopp for papirindustrien i år. Sekretariatet har gitt forbundet anledning til å stille generelt krav i år. Forhandlinger er igang, og vi vet ennå ikke resultatet.

Karsten Torkildsen: Vi har en oversikt som viser at Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund i dag betaler sin formann høyere lønn enn hva Landsorganisasjonens formann har. Jeg synes at Landsorganisasjonens formann burde ligge noe høyere, og jeg vil si at hvis ikke Nordahl selv har sagt at han ikke ville gå lengere enn dette forslaget, ville det ha blitt et høyere tall. Jeg vil sammenlikne Landsorganisasjonens formann i det minste med en ekspedisjonssjef, og han har 18 000 kr. i dag. Hvis Landsorganisasjonens formann kunne stå på timelønn, akkord og overtid — og hvis hans arbeid skulle vurderes på den måten — ville han komme til å tjene mye mer. Det er for eks. ikke så

mange søndagene i året han kan disponere fritt. Vurderingen her må legges i arbeidet som utføres. Da er en lønn på 15 000 kr. i minste laget for Landsorganisasjonens formann.

Dirigenten: Jeg må gi den opplysning at jeg i Kommuneforbundet har høyere lønn enn Landsorganisasjonens formann. Jeg har 13 000 kr. pluss fritt pensjonsinnskudd. Rundt om i landet har vi en rekke lønnsrådmenn som ofte kommer opp i 16—17 000 kr. Hver av disse er lønnsrådmenn bare for en kommune. Landsorganisasjons formann er lønnsrådmann for hele landet. Her må vi ta hensyn til arbeidets art og ansvar.

Dirigenten anmodet de som var direkte berørt av forslaget om ikke å delta i voteringen.

Votering:

Mot ti stemmer ble innstillingen vedtatt. 18 av representantskapets medlemmer deltok ikke i voteringen. Det ble protokollert at de som lønsspørsmålet gjelder, ikke deltok i voteringen.

Bendik Øyans forslag om at kassereren skal ha samme lønn som Landsorganisasjonens nestformann, ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 2, C:

Fastsettelse av lønn for revisjonssjefen og revisor samt godkjenning for tilsetting av to revisorer.

Karsten Torkildsen: Tidligere har revisjonssjefen stått på samme lønn som hovedkassereren. Når nå representantskapet har fastsatt lønnen for hovedkassereren vil jeg sette fram forslag om at revisjonssjefen blir satt på samme lønn.

Enstemmig vedtak.

Jens Berg: Overenskomsten for revisorene går ut på at etter ett års prøvetid lønnes revisorene med 11 250 kr. pr. år, inklusive dyrtidstillegg, diet, overtid og innenbys reiseutgifter. I prøvetiden er lønnen 500 kr. mindre. Tidligere var lønnen

10 350 kr. inklusive 750 kr. pr. år i diet og overtid. Jeg anbefaler at disse nye lønningene blir vedtatt.

Enstemmig vedtak.

DAGSORDEN PKT. 2, D:

Fastsettelse av møtegodtgjørelse til Sekretariatets medlemmer og Revisjonsutvalget.

Karsten Torkildsen: Sekretariatet har fastsatt et honorar som hittil har vært på 300 kr. for de som ikke har vært fastlønte tillitsmenn. Dette er et meget gammelt vedtak og det har vært reist spørsmål om å heve honoratet. Det foreslås nå hevet til 600 kr. pr. år. Dette gjelder også for de fire faste varamenn. Hvis noen av supleantene møter, vil de bli utbetalt 15 kr. pr. møte, idet en regner med omlag 40 møter i året.

Enstemmig vedtak.

Dirigenten: Når det gjelder fastsettelse av møtegodtgjørelse for revisjonsutvalget er det ingen endringer. Revisjonsutvalget har 300 kr. pr. år. Er det noen som har noe imot at revisjonsutvalget får dette honoraret?

Enstemmig vedtak.

Jens Berg: Siden representantskapet sist var samlet er det tilsatt to nye revisorer istedenfor to som er sluttet. Det er Jon Olstad, statsautorisert revisor, og Gunvald Gundersen som tidligere var bokholder og revisor i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Begge ansettelser er behandlet i revisjonsutvalget og godkjent i sekretariatet. De har nå uttjent prøvetiden på 1 år og det er nå spørsmål om godkjenning av fast ansettelse.

Enstemmig vedtak om fast ansettelse.

DAGSORDEN PKT. 3:

Valg av 1 eventuelt 2 tillitsmenn.

Konrad Nordahl: I våre vedtekter heter det at hvis noen av Landsorganisasjonens tillitsmenn går ut, er det representantskapet som skal foreta valg for den resterende del av

kongressperioden. Vi har drøftet den foreliggende situasjon i sekretariatet — her gjelder det en enkelt mann. Hvis vi tar den nye nestformannen fra Landsorganisasjonens rekke må det velges en ny mann i hans sted. Tar vi nestformannen utenfor Landsorganisasjonens tillitsmannskrets, blir det spørsmål om bare ett valg. Det gjelder her å finne fram til et team som kan arbeide godt sammen, og da mener jeg at sekretariatet er den instans som er mest kompetent til å kunne komme med innstilling til denne forsamling over det «teamet» som skal arbeide sammen den resterende del av kongressperioden. Det er ut fra det synspunkt at vi ikke har foreslått at det velges noen valgkomite. Jeg gjør oppmerksom på at denne ordning blir praktisert i våre skandinaviske broderorganisasjoner.

Jeg vil ikke nevne navnet på den vi vil foreslå til nestformann før dette spørsmålet er avgjort. Jeg vil anbefale at representantskapet følger sekretariatets forslag.

Dirigenten: Den innstillingen som foreligger fra sekretariatet er enstemmig.

Konrad Karlsen: Denne innstillingen er i virkeligheten et argument mot å bruke systemet med valgkomite. Det er en gammel skikk at kongressen finner tillitsmenn til Landsorganisasjonen. Jeg kan ikke innse at det er noen grunn til å gå fra denne gode gamle demokratiske praksis. Man overlater til forsamlingen å velge en valgkomite som skal komme med innstillingen — og i denne valgkomite bør det så være en representant for sekretariatet. Jeg foreslår derfor at sekretariatet anmodes om å komme med forslag på en valgkomite på fem medlemmer i anledning av valget på ny nestformann og eventuelt ny sekretær.

Dirigenten: I dette tilfelle anser jeg en valgkomite for overflødig. Anderledes er det når det skal velges en rekke tillitsmenn og medlemmer av forbundsstyrene.

Mot fem stemmer ble innstillingen vedtatt.

Konrad Nordahl: Vi har drøftet spørsmålet om nestformann

i sekretariatet og vi har fattet enstemmig innstilling om å foreslå P. Mentsen som ny nestformann i Landsorganisasjonen. Det ville på mange måter være naturlig at Volan som er 1. sekretær i Landsorganisasjonen rykket opp til ny nestformann. Men Volan vil p. g. a. sin alder og av hensyn til eget ønske komme til å gå av på førstkommende kongress. Volan ønsket derfor ikke å stille seg som kandidat. Sekretariatet la også vekt på at en skulle finne en nestformann som hadde alle muligheter til å fortsette ut over neste kongressperiode. Vi må også i denne saken ta noen hensyn til alderen. Mentsen tilhører den yngre gruppen innen Landsorganisasjonen, og det ville derfor være ønskelig om han også på kongressen ville bli valgt til nestformann. Når man har dugelige folk må en ta hensyn til at en kan rykke opp fra en stilling til en som medfører større ansvar og derfor betyr noe mer. Og da mener sekretariatet at Mentsen i den perioden som er gått siden 1946 — da han ble valgt til sekretær i Landsorganisasjonen — har vist gode evner, og han har utført et godt arbeid. Personlig vil jeg si at jeg ser fram til å kunne få arbeide sammen med Mentsen. Nestformannen bør helst være yngre enn formannen.

Hvis Mentsen rykker opp til nestformann, skal vi ha en ny sekretær i hans sted. I sekretariatet var det nevnt en rekke kandidater som ville passe til denne jobben. Men så ble det nevnt en kandidat som antakelig ville ha blitt valgt til kasserer i Landsorganisasjonen ved siste kongress hvis han hadde villet motta valg, nemlig Alf Andersen i Tekstilarbeiderforbundet. Nå har stillingen endret seg en del i hans forhold til forbundet slik at han ikke føler seg så bundet av sitt forbund i dag som han gjorde den gang. Sekretariatet er enstemmig om at hvis han stiller seg som kandidat bør han velges. Jeg har nå fått svar fra Alf Andersen om at han stiller seg som kandidat til sekretærstillingen. Jeg vil da anbefale ham på det beste.

P. Mentsen ble valgt til nestformann og Alf Andersen til sekretær. Begge valg var enstemmige og med akklamasjon.

DAGSORDEN PKT. 4:

Forslag om endring i vedtektene for fagorganisasjonens pensjonskasser.

Pensjonsstyrets innstilling:

Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse.

Organisasjon og formål.

§ 1.

Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse er en av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon (nedenfor kalt A.F.L.) med tilsluttede forbund garantert kasse, som har til formål å yte pensjoner til fagorganisasjonens funksjonærer og tillitsmenn og deres etterlatte.

§ 2.

Pensjonskassen er et selvstendig rettssubjekt med egen regnskapsførsel. Kassens midler kan bare anvendes til utbetalinger som fastsatt i disse vedtekter og til dekning av nødvendige administrasjonskostnader for kassen.

Pensjonskassen står under tilsyn av Sosialdepartementet.

§ 3.

A.F.L.s sekretariat er styre for pensjonskassen. Styret tilføres av en representant for de pensjonsforsikrede funksjonærer, valgt av og blant disse, men bosatt i Oslo. Samtidig velges to varamenn. Valget foretas ved skriftlig avstemning umiddelbart etter valget av de øvrige styremedlemmer og gjelder for kongressperioden. Fagorganisasjonens funksjonærgruppe i Oslo foretar innstilling på representantene med varamenn. Innstillingen sendes pensjonskassens styre, som sender denne videre til avstemning blant de pensjonsforsikrede funksjonærer.

Intet medlem av styret kan delta i behandling av sak som vedrører hans personlige pensjonsforhold, eller hvor han for øvrig etter vanlige regler kan anses inhabil.

For at styret skal være beslutningsdyktig, må minst 10 medlemmer være til stede.

Kassens midler settes inn i bank eller anbringes i stats- og hypotekobligasjoner eller andre verdipapirer som forsikringslovgivningen sidestiller med disse. Avvik fra dette kan bare skje med Sosialdepartementets samtykke.

Styret utarbeider hvert år innen mars måneds utgang beretning og regnskap for kassens virksomhet i det forløpne år. Pensjonskassens regnskaper revideres av A.F.L.s revisjonskontor. Et eksemplar av styrets beretning og regnskap vedlagt revisjonsinnberetning, sendes Sosialdepartementet innen utgangen av mai måned.

Styrets beretning og regnskap sendes de pensjonsforsikrede og de organisasjoner som garanterer kassen.

Styret velger et utvalg på 5 medlemmer til å forberede sakene for styret. Funksjonærenes representant skal være en av disse.

§ 4.

Det påhviler organisasjonene gjennom de respektive forbund og A.F.L. ved hvert års utgang å sende inn til pensjonskassen spesifisert oppgave over ansatte tillitsmenn og funksjonærer med angivelse av navn, alder og lønn for hver enkelt fastlønnnet tillitsmann og funksjonær, samt hvilken tid vedkommende ble ansatt, og for tillitsmenn som velges, for hvilket tidsrom vedkommende er valt, samt øvrige opplysninger eller erklæringer som pensjonskassens styre måtte forlange. Endringer i de således meddelte oppgaver i årets løp, skal meddeles til pensjonskassens styre senest ved utgangen av den måned endringen ble foretatt.

§ 5.

Pensjonskassen omfatter:

- a) Funksjonærstillinger og tillitsverv i A.F.L. med tilsluttede forbund og samorganisasjoner, hvor stillinger er vedkom-

mende funksjonærs eller tillitsmanns hovedverv. For disse er medlemskapet i kassen obligatorisk.

Funksjonærer eller tillitsmenn som er betalende medlemmer av andre godkjente pensjonskasser kan likevel ikke være medlemmer av denne kasse. Kassens styre kan dog gjøre unntak for de som har oppsatt pensjon fra annen godkjent pensjonskasse. Jfr. pkt. e.

- b) Fagforeninger som er tilsluttet A.F.L. gjennom et forbund kan, når de har opprettet stillinger som svarer til de som er nevnt under pkt. a, første avsnitt, søke kassens styre om å få disse tilmeldt kassen. Bestemmelsene om engangstilskudd etter § 6 d, kommer da til anvendelse.
- c) Sideordnede organisasjoner eller institusjoner med tilknytning til fagorganisasjonens formål og virksomhet, kan søke kassens styre om å få tilmeldt stillinger som er angjeldende funksjonærs eller tillitsmanns hovedverv. En betingelse for opptagelse av disse stillinger, er at vedkommende organisasjon eller institusjon betaler tilskudd til kassen som bestemt i § 6, c og d.
- d) Når medlemskap etter pkt. b og c er innvilget, kan vedkommende organisasjon eller institusjon ikke trekke medlemskapet tilbake så lenge stillingen opprettholdes.
- e) Med søknad om opptagelse i kassen skal søkeren legge ved helbredsattest fra lege. Dette gjelder også de som tilmeldes etter pkt. a.
- f) Fratrer en funksjonær eller tillitsmann sin stilling etter å ha stått i pensjonskassen i 20 år, og ikke har fylt 60 år, kan styret mot søknad fatte vedtak om at vedkommende kan fortsette sitt medlemskap mot at innbetalingene til kassen fortsetter etter bestemmelsene i § 6.: I disse tilfeller blir stillingen ved ny tilsetting ikke å betrakte som ny stilling.
- g) Ved opprettelse av nye stillinger eller lønnede tillitsverv, ved tilmelding av nye organisasjoner, eller hvor det ellers

kan foreligge tvil, avgjør pensjonskassens styre hvor vidt en stilling eller tillitsverv går inn under pensjonskassen.

- h) Styrets avgjørelse, av de i denne paragraf omhandlede tilfeller, er ikke gjenstand for anke.

Innbetalinger til kassen:

§ 6.

- a) Kassens medlemmer betaler til pensjonskassen 5 pst. av den lønn de til enhver tid har i organisasjonen, begrenset oppad til *kr. 12.000.00* pr. år, heri medregnet dyrtidstillegg. Betaling for overtidarbeid, honorarer eller andre tilfeldige inntekter, medregnes ikke som forsikringspliktig lønn.
- b) A.F.L. betaler til pensjonskassen et beløp som svarer til de innskudd som blir betalt av medlemmer som er tilmeldt kassen etter § 5, pkt. a. og b.
- c) Forbundene betaler til pensjonskassen 2 pst. av den lønn deres funksjonærer og tillitsmenn betaler innskudd av.
- d) Organisasjoner eller institusjoner som har fått tilmeldt stillinger i kassen etter § 5, c, betaler til pensjonskassen et tilskudd som svarer til det innskudd deres funksjonærer og tillitsmenn betaler.
- e) Når nye forbund tilsluttes A.F.L. og dermed kommer inn under pensjonsordningen, betaler disse ved tilmeldingen et engangstilskudd svarende til 20 pst. av det beløp som blir betalt ut til lønninger til forsikringspliktige funksjonærer og tillitsmenn det siste år før tilmeldingen.
- Oppretter bestående organisasjoner nye stillinger, betales på tilsvarende måte et engangstilskudd av 20 pst. av årslønnen for den nye stilling, inklusive personlig tillegg og dyrtidstillegg.
- Styret kan forøvrig pålegge nye forbund eller foreninger ekstrabetalinger, dersom det ved forsikringsteknisk beregning ved innmeldingen viser seg at de nye medlemmers pensjonsrettigheter, på grunn av alder og tjenestetid, ikke kan

anses dekket ved innbetalingene til kassen for disse medlemmer.

- f) De organisasjoner og institusjoner som har funksjonærer eller tillitsmenn tilmeldt kassen, har ansvar for at disse oppfyller sine forpliktelser etter foranstående bestemmelser.

§ 7.

For medlemmer som ved oppnådd aldersgrense ikke har 20 års medlemskap, må den organisasjon vedkommende er sysselsatt i betale tilskudd for differansen etter følgende bestemmelser:

- a) For den tid som mangler på 20 års medlemskap, betales 10 pst. pr. år av den årslønn medlemmet hadde ved innmeldelsen i kassen.
- b) For medlemmer som hadde sitt medlemskap i orden i kassen før 1. januar 1948, betales tilskuddet etter pkt. a, når medlemmet går over på pensjon.
- c) For de som etter 1. januar 1948 ansettes eller velges i høyere alder enn 45 år for menn og 40 år for kvinner, skal tilskuddet etter pkt. a, betales straks ved innmeldelsen.

Fritakelse eller endringer i innbetalingene:

§ 8.

- a) Medlemmer er under sykdom og pliktig militærtjeneste fritatt for å betale innskudd i inntil ett år regnet fra fraværet begynte for den tid de ikke har lønn.
- b) For permisjoner som er innvilget for et tidsrom av høyst 3 mndr. skal innbetalingene til kassen fortsette på vanlig måte.
- c) For permisjoner som er innvilget for et tidsrom lengre enn 3 mndr. og inntil 5 år, kan medlemskapet i kassen bare opprettholdes ved at det for hele permisjonstiden, fra medlemmet selv eller den organisasjon stillingen hører inn under, betales de beløp som er omhandlet i § 6, a og b.

Tilbakebetaling av innskudd:

§ 9.

- a) Fratrer en pensjonsforsikret sin stilling i organisasjonen før betingelsene for pensjon er oppnådd, kan vedkommende, når 3 år er gått etter fratredeisen, kreve tilbakebetalt sitt innbetalte pensjonsinnskudd. Styret kan innvilge at tilbakebetaling skjer før 3 år er gått, men i så fall har vedkommende bare krav på 60 pst. av sitt innbetalte innskudd. Når fratredeisen ikke skyldes medlemmet selv, kan styret i særlige tilfeller innvilge at uavkortet pensjonsinnskudd likevel utbetales før 3 år er gått.
 - b) Hvis medlemmet på ny trer inn i pensjonspliktig stilling før tidligere innskudd er tilbakebetalt, regnes det tidligere medlemskap med til opparbeidede rettigheter, og det kreves ikke innskudd for den periode vedkommende har stått utenfor pensjonskassen.
 - c) Ved gjeninntredelse i pensjonspliktig stilling etter at tidligere innskudd er utbetalt, kan det tidligere medlemskap bare regnes med som opparbeidede rettigheter, hvis det utbetalte innskuddsbeløp + de beløp som er omhandlet i § 6, a og b (eller c) blir innbetalt til pensjonskassen for den periode vedkommende har stått utenfor kassen.
 - d) Hvis sådan tilbakebetaling til kassen ikke blir gjort, er vedkommende å betrakte som nytt medlem.
 - e) Tilskudd til pensjonskassen som er foretatt i henhold til § 6, pkt. b, c og d, tilbakebetales ikke.
- Pensjoner betales etter følgende regler:

§ 10.

a) *Alderspensjon.*

Aldersgrensen er for menn 65 år og for kvinner 60 år.

Medlem av pensjonskassen har plikt til å fratre sin stilling når han når aldersgrensen. Etter søknad fra den organisasjon eller institusjon som medlemmet er sysselsatt i, kan

styret i særlige tilfelle avvike fra bestemmelsen om 65 år og innvilge pensjon ned til 60 år. På samme måte kan styret i særlige tilfelle, når medlemmet selv er enig, innvilge i at vedkommende kan fortsette i stillingen utover 65 år.

Retten til alderspensjon inntreer når medlemmet fratrer etter foranstående bestemmelser om aldersgrense og har minst 20 års betalt medlemskap.

b) *Uførhetspensjon.*

Fratrer et medlem sin stilling fordi hans arbeidsevne er gått tapt, eller er blitt vesentlig nedsatt grunnet sykdom eller invaliditet, kan styret, etter søknad fra vedkommende, innvilge uførhetspensjon etter følgende regler:

1. Uførhetspensjon betales i alminnelighet ikke før uførheten har foranlediget minst 1 års arbeidsfravær, dog kan styret i spesielle tilfelle innrømme pensjon fra et tidligere tidspunkt, særlig hvis det er grunn til å anta at det foreligger et nærmere årsaksforhold mellom uførheten og tjenesten.
2. Ved søknad om uførhetspensjon må medlemmet underkaste seg den legeundersøkelse som styret finner nødvendig, og ellers skaffe de opplysninger som styret anmoder om. Blir uførhetspensjon innvilget, plikter den pensjonerte å underkaste seg legekontroll av den lege som styret godkjenner, og så ofte styret forlanger det.
3. Viser det seg av innhentede legeerklæringer eller andre opplysninger at det er inntrådt vesentlig forandring i et uførhetspensjonert medlems arbeidsevne, skal styret ta opp spørsmålet om vedkommendes fortsatte uførhetspensjon og dennes eventuelle størrelse til ny behandling. Hvis betingelsene for å yte uførhetspensjon ikke lenger er til stede, hører pensjonen opp.
4. Er uførheten framkalt forsettlig av medlemmet eller inntreer den innen 2 år etter vedkommendes opptakelse

i kassen, som følge av sykdom eller svakelighet som forelå og er fortiet ved innmeldelsen, kan styret ikke innvilge uførhetspensjon.

- c) Er et medlem etter oppnådd pensjonsrett gått over i annen stilling og i denne stilling oppnår en lønn svarende til det pensjonen er fastsatt til, opphører pensjonskassens plikt til å betale pensjon i den tid vedkommende har denne stilling.
- d) *Enkepensjon.*

Enkepensjon ytes til gjenlevende ektefeller etter pensjonsforsikrede eller pensjonerte tillitsmenn og funksjonærer etter følgende regler:

1. Vedkommende må ha vært forsørget av avdøde.
2. Ekteskapet må være inngått før medlemmet fylte 59 år.
3. Enkepensjonen faller bort hvis den gjenlevende inngår nytt ekteskap.
4. Enkepensjonen faller bort hvis gjenlevende ektefelle er eller blir ansatt i stilling med lønn svarende til det pensjonen er fastsatt til. Når vedkommende fratrer slik stilling, utbetales enkepensjon i henhold til vedtektene.
5. Hvor et medlem har vært skilt og senere gifter seg igjen, avgjøres enkepensjonens fordeling mellom de gjenlevende enker etter de til enhver tid gjeldende lovregler.

- e) De samme regler som for enkepensjon skal gjelde tilsvarende for etterlevende mannlige ektefeller, hvis de på grunn av uhelbredelig sykdom har vært helt forsørget av avdøde, og ekteskapet har vært inngått før noen av ektefellene har fylt 50 år.

- f) *Barnepensjon.*

Barnepensjon betales til barn etter avdøde pensjonsforsikrede eller pensjonerte tillitsmenn og funksjonærer. Barnepensjonen faller bort når barnet fyller 18 år. Med barn menes så vel avdødes egne arveberettigede barn, som stedbarn og adoptivbarn, når disse er adoptert minst ett år før den pensjonsforsikrede avgikk ved døden.

Pensjonenes størrelse.

§ 11.

- a) Alderspensjonen er 60 pst. av det innskuddsgrunnlag som hvert enkelt medlem sist har betalt innskudd av. Jfr. § 6, a.

Innvilgede pensjoner reguleres opp eller ned i samsvar med reguleringen av lønnen for:

1. Den stilling vedkommende tillitsmann eller funksjonær som er ansatt på særskilt avtale hadde da han gikk over på pensjon.
2. De funksjonærer som går inn under kollektivavtalen for funksjonærene.
3. Reguleringen foretas slik at pensjonen blir 60 pst. av det nye innskuddsgrunnlag for hver enkelt, i henhold til den lønn vedkommende sist hadde.

- b) Størrelsen av den innvilgede uførhetspensjon fastsettes av styret. Den kan ikke settes høyere enn til det beløp medlemmet ville fått i alderspensjon om vedkommende hadde fortsatt i tjenesten til oppnådd full pensjonsrett.

For uførhet som ikke har satt ned søkerens arbeidsevne med minst $\frac{1}{3}$, kan det ikke innvilges uførhetspensjon.

- c) Enkepensjon utbetales til gjenlevende ektefelle etter følgende satser:

Når medlemmet har betalt medlemsskap i inntil 10 år 25 pst. av pensjonsgrunnlaget.

Når medlemmet har betalt medlemsskap i 10 — inntil 15 år 30 pst. av pensjonsgrunnlaget.

Når medlemmet har betalt medlemsskap i 15 — inntil 20 år 35 pst. av pensjonsgrunnlaget.

Når medlemmet har betalt medlemsskap i 20 år og mer 40 pst. av pensjonsgrunnlaget.

- d) Barnepensjon utbetales til barnets lovlige verge med et årlig beløp av kr. 400.00 for hvert barn, dog ikke over kr. 2 000.00 tilsammen pr. år. Er begge foreldre døde, fordobles disse beløp.

Utmeldelse av organisasjoner.

§ 12.

Hvis en tilmeldt organisasjon uttrer av A.F.L., opphører dermed vedkommende organisasjons, funksjonærers og tillitsmenns adgang til fortsatt medlemskap i pensjonskassen. Den uttrådte organisasjon er overfor kassen forpliktet til å overta dennes forpliktelser overfor de medlemmer som fremdeles tjenestegjør i den, mot å få overført fra pensjonskassen den for disse medlemmer oppsamlede premiereserve, forsikringsteknisk beregnet, på grunnlag fastsatt av styret og godkjent av Sosialdepartementet. Overføringen finner sted så snart pensjonsordningen for den uttredende organisasjon er brakt i orden ved opprettelse av pensjonskasse, med samme offentlige godkjenning som for denne kasse, eller ved tegning av pensjonsforsikring i godkjent selskap. Hvis en slik pensjonsordning ikke skulle komme i stand, anvendes midlene i pensjonsøyemed til beste for medlemmene slik som kassens styre med Sosialdepartementets samtykke måtte bestemme.

Overfor funksjonærer eller tillitsmenn som før sådan uttreden har fratrådt sine stillinger med pensjonsrett, garanterer pensjonskassen deres opparbeidede pensjonsrettigheter mot regress hos den uttredende organisasjon for den del av pensjonsbeløpet som ikke anses dekket ved organisasjonens og vedkommende funksjonærers og tillitsmenns innbetalinger, forsikringsteknisk beregnet på grunnlag fastsatt av styret og godkjent av Sosialdepartementet.

Regnskaper og garantier.

§ 13.

I pensjonskassens regnskap skal under status oppføres et forsikringsfond. Differansen mellom inntekter og utgifter for hvert regnskapsår skal avsettes til dette fond, inntil det er blitt så stort at det etter forsikringsteknisk beregning gir full dekning for kassens løpende og framtidige forpliktelser. Det tas her-

under omsyn også til kassens påregnelige framtidige inntekter. De nærmere regler og grunnlag for forsikringsfondets beregning, fastsettes av styret etter innhentet uttalelse fra forsikringsteknisk sakkyndig.

Etter at avsetning er foretatt til forsikringsfondet i så stor utstrekning at det er kommet opp i sitt fulle forsikringstekniske beløp, skal overskytende beløp avsettes til et reservefond. Hvis reservefondet overstiger 7 pst. av forsikringsfondet, skal det nærmere undersøkes om innbetalingene til kassen kan nedsettes.

Forsikringsteknisk underskudd i kassen dekkes av reservefondet. Kassen skal være underlagt forsikringsteknisk kontroll. Minst hvert 5 år skal kassens økonomiske stilling undersøkes av forsikringsteknisk sakkyndig. Hvis en eller flere slike undersøkelser gir grunn til å anta at det økonomiske grunnlag for kassen er for svakt, skal styret ta opp til overveielse hvilke foranstaltninger som bør tas, og fremme forslag herom til A.F.L.s representantskap.

De organisasjoner og institusjoner som har medlemmer i pensjonskassen, garanterer i fellesskap at innbetalingene til kassen til enhver tid skal, inntil fondet er blitt tilstrekkelig stort, ligge minst 25 pst. over kassens samlede utbetalinger. Blir slik garanti effektiv, innbetales beløpet til pensjonskassen beregnet etter en ensartet prosentsats av hva hver enkelt organisasjon eller institusjon utbetaler i lønninger vedkommende år.

Ankeinnsats.

§ 14.

Tvister oppstått i forbindelse med disse vedtekter kan ikke innbringes for de alminnelige domstoler.

- a) Et medlem eller en av de organisasjoner hvis tillitsmenn og funksjonærer omfattes av pensjonsordningen, som er misfornøyd med vedtak truffet av pensjonskassens styre, kan innanke vedtaket for pensjonskassens ankenemnd, hvis

vedtaket antas stridende mot disse vedtekter eller mot annen gjeldende rett.

Anke må finne sted innen 6 uker etter at vedkommende har fått beskjed om vedtaket og adgangen til å anke.

- b) Ankenemnda består av 3 medlemmer. Ett medlem oppnevnes av A.F.L.s representantskap, ett medlem oppnevnes blant pensjonskassens medlemmer av den som anker, og ett medlem oppnevnes av Arbeidsrettens formann, dette medlem skal være formann i nemnda. Ingen av pensjonskassens styres medlemmer kan oppnevnes som medlem av ankenemnda. Representantskapets oppnevning foretas for 2 år ad gangen. Samtidig oppnevnes varamann.
- c) Ankenemndas avgjørelse er endelig. Nemnda skal begrunne sine avgjørelser. De interesserte parter skal gis adgang til å uttale seg før avgjørelsen.

Likvidasjon.

§ 15.

Må kassen likvidere, skal kassens midler etter at omkostningene ved likvidasjonen er dekket, komme kassens pensjonister og øvrige pensjonsberettigede funksjonærer og tillitsmenn og deres etterlatte til gode.

De nærmere regler for likvidasjonen skal fastsettes av A.F.L.s representantskap, etter forholdene på den tid likvidasjonen finner sted. Forslag til slike regler skal utarbeides av kassens styre etter innhentet uttalelse fra forsikringsteknisk sakkyndig. Reglene må, for å bli gyldige, ha sådan stadfestelse som kassens godkjennelse måtte forutsette.

Vedtektenes ikrafttreden.

§ 16.

Endringer i disse vedtekter kan bare foretas av A.F.L.s representantskap med forbehold av offentlig godkjennelse.

Disse vedtekter trer i kraft fra 1. juli 1950.: Fra samme tid oppheves loven av 1. januar 1948.

Hans Hegg: Ser en på dette forslaget og sammenlikner det med de gamle lovene, kan det se ut til å være mange store forandringer. Det er det imidlertid ikke. Det meste er redaksjonsendringer. I de første paragrafene er det bare snakk om redaksjonsendringer. I § 5 a er det bestemmelser om at pensjonskassen skal omfatte stillinger i Landsorganisasjonen, forbundene og samorganisasjonen og at de stillingene er obligatoriske. I annet avsnitt har vi tatt med unntaksbestemmelser som vi tidligere har hatt i en annen paragraf — at de som er medlemmer av annen pensjonskasse, ikke kan være medlemmer av denne pensjonskassen. Det er en tilføyelse til det siste punktet hvor det heter at det etter kassens styre kan gjøres unntak for de som har oppsatt pensjon fra annen pensjonskasse. Det kan altså være noen som har stått i en annen kasse — er gått ut der, men har en oppsatt pensjon — de skal styret ha anledning til å behandle og eventuelt ta inn som medlemmer. I § 5 b skal det i siste linje hete: «Bestemmelsene om engangstilskudd etter § 6, e, . . .» Det har fra tid til annen vært spørsmål om å få tilmeldt kassens enkelte stillinger som forretningsførere, vaktmestre i Folkets Hus, vaktmestre eller bestyrere på skoler osv. Vi er kommet til at disse må få lov til å komme til, og har derfor formulert dette forhold i § 5, c.

En betingelse for opptakelsen er at vedkommende organisasjon eller institusjon betaler innskuddet til kassen som bestemt i § 6, c og d. Denne bestemmelsen betyr at disse organisasjonene, hvis de tilmelder medlemmer, ved siden av den 5 prosenten som medlemmene selv betaler, også må betale det samme beløp i prosent av lønningene for de tillitsmenn som tilmeldes, og at Landsorganisasjonen blir fritatt for disse innskuddene. I dag betaler Landsorganisasjonen 5 pst. for samtlige medlemmer, men hvis en gir disse anledning til det, mener vi at det er riktig at disse organisasjonene selv må betale 5 pst.

Jan Johnsen: Rundt om i landet sitter det medlemmer av Landsorganisasjonens pensjonskasse hvor vedkommende forbund betaler sin andel. Men hvordan stiller det seg når man flytter over til en stilling som for eks. vaktmester?

Hans Hegg: Slike tilfelle må det bli styret i pensjonskassens sak å ta opp til avgjørelse.

De resterende punkter i § 5 er gamle punkter som det ikke skulle være nødvendig å komme inn på. I de to første punktene i § 6 er det ikke noe nytt. I punkt c pålegges forbundene en liten kontingent til pensjonskassen. Etter de nåværende vedtekter betaler forbundene ikke noe fast tilskudd. Det forbundene betaler, er engangstilskudd for nye stillinger og for manglende medlemskap på 20 år som er berettiget til pensjon. Etter hvert faller dette tilskuddet bort når det gjelder de nye stillingene. For manglende medlemskap har det sin betydning nå — før kassen selv blir 20 år. Vi har derfor ment det rimelig at forbundene også betaler en liten del. Det er også gjort av den grunn at det fra departementet er pekt på at finansieringen av kassen ikke er i den stand som den forsikringsmessig betinger at den skal være. Vi har ikke gått lenger enn at vi har foreslått at forbundene skal betale 2 pst. Dette kommer som et tillegg til de 5 pst. som Landsorganisasjonen betaler og fortsatt skal betale. Resten av punktene i denne paragrafen er gamle ting. Paragraf 7 er en omredigering. Paragraf 8, a er ny. Vi har tidligere ikke hatt noen tilfelle hvor det er fritakelse for kontingentinnbetaling. Under sykdom og militærtjeneste har det mange ganger ført til vansker. Vi foreslår derfor at medlemmer under sykdom og militærtjeneste er fritatt for å betale innskudd i inntill ett år for den tid de ikke har lønn. Punkt b og c omhandler permisjonstilfelle. Vi foreslår at permisjoner som ikke strekker seg over lengre itdsrom enn tre måneder ikke skal gi adgang til fritakelse for innskudd. I de tilfelle hvor permisjonen var lenger enn i tre måneder og inntil fem år, kan med-

lemskapet bare opprettholdes hvis det betales for hele den tiden permisjonen har vart.

Paragraf 9 omhandler fratredelse fra pensjonskassen. Tidligere var bestemmelsen at den som fratrer sin stilling før vedkommende har rett til pensjon, har kunnet få sitt pensjonstilskudd tilbake. Det er også praktisert. Men denne bestemmelse kan føre til at hvis man skifter stilling eller går over fra det ene forbund til det annet som er tilmeldt kassen, og hvis vedkommende er i en ung alder, kan han ta ut innskuddet og likevel oppnå de 20 årene som er nødvendig for å få full pensjon. Jeg kan ikke si at vi har noen eksempler på denne form for spekulasjon, men virkningene er i hvert fall slik. Vi har derfor ment å sette fristen for utbetaling av innskuddene til tre år. Hvis vedkommende vil ha innskuddet ut, må han finne seg i en avkortet utbetaling. I punkt e i innstillingen skal det hete: «Tilskudd til pensjonskassen som er foretatt i henhold til § 6, punkt b, c, d og § 7, tilbakebetales ikke».

Tidligere hadde vi bestemmelser om at aldersgrensen i alminnelighet skulle være 65 år for menn og 60 år for kvinner. Nå sier vi det mer bestemt: Aldersgrensen er for menn 65 år og for kvinner 60 år. Medlemmer av pensjonskassen har plikt til å fratre sin stilling når han når aldersgrensen. Etter søknad fra den organisasjon eller institusjon som medlemmet er sysselsatt i, kan styret i særlig tilfelle avvike fra bestemmelsen om 65 år og innvilge pensjon ned til 60 år. På samme måte kan styret i særlige tilfelle, når medlemmet er enig, innvilge at vedkommende kan fortsette i stillingen ut over 65 år.

Idar Nordstrand: Bestemmelsen om at det skal være forskjellig aldersgrense mellom kvinner og menn er jeg dypt uenig i — ikke for å være uartig overfor kvinnen, men fordi kvinnen på alle områder forlanger likestilling. Blant annet gjelder det lik lønn for likt arbeid, det gjelder mange andre ting hvor kvinneorganisasjonene krever likestilling. Jeg er interessert i å høre hva de fagorganiserte kvinner her mener om dette. Jeg er ikke

enig i at det skal være forskjellig aldersgrense, og mener at det skulle være 65 år for begge parter.

Konstanse Johansen: Jeg er helt enig i at kvinnene burde arbeide til de er 65 år. Jeg synes kvinnene burde gå med på det.

Konrad Nordahl: Det er ikke meningen at vi skal diskutere forskjellen mellom kvinne og mann. Men det er jo en kvinne med i det utvalget som har levert innstillingen, og hun er helt enig i at grensen blir som den har vært. Når det gjelder menn, vil de gjerne sitte ut over aldersgrensen, men i de tilfelle kvinnen har nådd 60 år, har hun gått på dagen. Vi har flere stykker som snart når aldersgrensen og som har gitt uttrykk for at de håper de blir 60 år slik at de kan få pensjon. Jeg vil advare forsamlingen mot å gjøre noen endringer, og hvis denne saken bør utredes, mener jeg at vi bør oversende den til pensjonskassens styre.

Dirigenten: Jeg mener at saken kan løses lettest ved at en forandrer innstillingens § 10 «fortsette i stillingen utover 65 år» til «fortsette i stillingen ut over respektive aldersgrenser». Dette setter jeg fram forslag om.

Idar Nordstrand: Jeg er ikke uenig i dirigentens forslag, men jeg er på den annen side ikke enig i begrunnelsen fra Landsorganisasjonens formann. Det er ikke bare spørsmål om hva kvinnen ønsker av arbeidsdag. For oss må det jo også bli spørsmål om hva vi vil kvinnen skal ha av arbeidsdag.

Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Hans Hegg: Hvis en mann eller kvinne skal fratre før han når aldersgrensen, må det være særlige tilfelle som foreligger, enten sykdom eller annet som er årsak til at han eller hun gjør henvendelse til sin organisasjon om å få slutte. Organisasjonen må da gjøre henvendelse til kassen om det spesielle forhold. Dette skulle ikke være nødvendig å spesifisere nærmere.

Punkt b i § 10 inneholder ingen endringer. Det samme er tilfelle for enkepensjoner og barnepensjon.

Dirigenten: Jeg vil sette fram forslag om at punkt e i § 10 der det heter at ekteskapet skal være inngått før noen av ektefellene har fylt 50 år til at ekteskap må være inngått minst ett år før oppnådd aldersgrense. Da blir det likestilling for samtlige medlemmer i pensjonskassen.

Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Hans Hegg: I § 11 heter det at alderspensjonen er 60 pst. av det innskuddsgrunnlag som hvert enkelt medlem sist har betalt innskudd av. 60 pst. er den samme satsen som før, men tidligere hadde vi en begrensning oppover. Det har departementet pekt på som en feil. Vi hadde begrensning oppover til 12 000 kr. og dessuten en begrensning på pensjonene slik at de som oppnådde det høyeste pensjonsbeløp fikk bare pensjon hvis en skulle regne med 60 pst. og en lønn av 10 800, hvis de betalte det inn av en lønn på 12 000kr. Her har vi beholdt begrensningen på 12 000, og sløyfet begrensningen som departementet har pekt på, slik at 60 pst. blir gjeldende for samtlige medlemmer av den lønn de betaler innskudd til kassen av.

Bernhard Berntsen: Jeg vil peke på bestemmelsen om at når et medlem har betalt medlemskap i inntil 10 år eller 25 pst. av pensjonsgrunnlaget, utbetales enkepensjon til gjenlevende ektefelle. Mange gikk av så tidlig at de ikke fikk opparbeidet full pensjonsberettigelse. Jeg synes at vi må finne fram til en løsning av denne saken. Der bør sekretariatet ta opp spørsmålet med forbundene slik at dissens enker får pensjon.

Hans Hegg: I punkt d har vi gjort den endring at barnepensjonsbeløpet er hevet fra 300 til 400 kr. pr. barn, dog ikke over 2 000 kr. mot tidligere 1 500 kr.

Resten av innstillingen er det ikke noe nytt i.

Dirigenten: Etter gjennomgåelsen blir hele innstillingen opptatt til votering.

Innstillingen ble enstemmig godkjent.

Etter søknad ble O. Vollum, Jernbaneforbundet, innvilget permisjon for ettermiddagsmøtet.

Dirigenten meldte at forhandlingen fortsetter kl. 15 med behandling av dagsorden punkt 5 med innledningsforedrag av statsministeren. Møtet hevet kl. 13.05.

Ettermiddagsmøtet torsdag 11. mai kl. 15.

Dirigent: *Bernhard Berntsen.*

Sekretæren refererte protokollen fra formiddagsmøtet. Protokollen ble enstemmig godkjent.

Før en gikk over til neste punkt på dagsorden fikk Hans Hegg ordet og satte fram følgende forslag: «Som pensjonskassens representant i ankenemnda oppnevnes byråsjef Arthur Ruud med hovedkasserer H. L. Børsum som varamann. »

Ved votering ble Heggs forslag enstemmig vedtatt.

Deretter gikk møtet over til behandling av

Dagsorden punkt 5: Den faglige og økonomiske situasjon.

Dirigenten ga ordet til statsministeren, Einar Gerhardsen.

Einar Gerhardsen:

Kamerater!

Allerede under krigen og like etter krigen arbeidet vi med planene for den økonomiske gjenreisningen. Vi var vel alle sammen oppmerksom på at det var ingen særlig lett tid vi gikk mot. Vi var oppmerksom på de store vanskene som villø melde seg for Norge i en verden som var så pass ødelagt av krigshandlinger. Vi visste at vårt eget land var fattig og redusert på mange vis, at vi gikk fattigere ut av krigen enn vi gikk inn i den. Vi visste også at det i vårt eget land og i verden for øvrig under slike forhold ville bli mange muligheter for forstyrrelser som temmelig snart kunne komme til å endre hele grunnlaget

for den økonomiske utvikling både ute og her hjemme. Under disse omstendigheter måtte alle ansvarsbevisste mennesker i landet føle det maktpåliggende å prøve utvirke kontroll over den økonomiske utvikling. Vi måtte prøve å stille oss slik at det ikke var begivenhetene som tok herredømmet fra de ledende mennesker i dette land. Vi har både i tidligere tider i Norge og i vår tid i andre land sett nok av eksempler på at begivenhetene tar herredømmet og ledelsen fra menneskene. Vi har ikke i Norge kommet i den situasjonen. Men vi skal vite at vi har ikke fått det gratis. Det er resultatet av en bestemt økonomisk politikk som er ført fra første dag siden frigjøringen. Og den økonomiske politikken som vi har kalt stabilitetspolitikken, den var vi enige om i alle politiske partier og alle de store landsomfattende organisasjoner. Først og fremst måtte oppgaven da være å prøve å holde et stabilitetsnivå. Og på det området har vi rett til å si at vi i Norge har løst den oppgaven, fordi vi, som det så ofte er sagt, har hatt et mer stabilt prisnivå i Norge enn i noe annet land i verden. Det skyldes priskontrollen. De som stadig retter angrep mot Prisdirektoratet og priskontrollen mener kanskje ikke at den er så effektiv som den burde være, men vi skal iallfall vite at uten priskontrollen og Prisdirektoratet og prisreguleringen ville vi ikke ha maktet å løse oppgaven med et stabilt prisnivå. Dessuten skyldes det at vi hvert eneste år etter krigen har brukt ganske betydelige beløp for å skrive ned prisene på en del av de viktigste forbruksvarene. Denne subsidiepolitikken har hatt tre hovedformål. For det første har den tatt sikte på å være et ledd i en alminnelig inntektsutjevning innad. Dernest har den tatt sikte på å tilgodese jordbruksnæringen som næring i form av en bestemt inntektsoverføring fra de andre næringene. Og endelig, det som var det viktigste, skulle en ta sikte på å hindre at etterkrigstidens ekstraordinære prisstigning skulle tvinge vårt omkostningsnivå i været. Når en nå stopper opp et øyeblikk, 5 år etter frigjøringen og spør seg selv om hvorvidt den økonomiske politikk, — der subsidie-

ordningen spiller en nokså avgjørende rolle, — har vært riktig, vil det naturligvis kunne være ulike meninger om det. Men jeg kan ikke skjønne annet enn at de fleste som vil dømme saklig, må si at det stort sett har vært en riktig og gunstig politikk, iallfall ut fra lønnsinntakernes, arbeidernes og funksjonærenes synspunkt. Det tok lenger tid enn vi hadde regnet med før prisomslaget ute i verden kom. Men fra sommeren 1948 og nesten et år framover så var det en klar tendens i retning av synkende priser. Det gjaldt kraftfôr, kaffe og sukker og mange andre varer. Det førte da til at utsalgsprisene fortsatt var de samme som de før hadde vært, men staten sparte penger på sin subsidiekonto, nettopp det som var meningen og hensikten med hele subsidiepolitikken. Og her har en lov til å si at hadde denne utviklingen fortsatt, så hadde vi kunnet avvikle subsidiene på de innførte varer uten at forbrukerne hadde merket noe synderlig til det. Da hadde det gått nøyaktig slik tanken var ved opplegget av denne økonomiske politikken. Men så kom devalueringen i september 1949. Da ble prisnedgangen brutt og det gikk for en rekke vareslag mot stigning i prisene igjen. I en slik situasjon er det all grunn til å spørre hvordan det vil gå med prisutviklingen framover i tida. Betyr dette at vi fortsatt skal regne med stigende priser og at en så skal låse seg fast på det nivå en da står på. Hvis det hadde vært slik, hadde oppgaven vi står overfor fått en bestemt begrenset karakter. Nå er jo situasjonen den at vi vet ikke noe sikkert om den fortsatte prisutvikling. Det er atskillig som taler for at prisstigningen vi nå har vært inne i, er av forbigående karakter, og at hele dette blaffet vi nå har opplevd vil komme til å bli avløst av en ny nedgang i prisnivået, slik at vi etter hvert skulle kunne komme ned på et lavere prisnivå. Hvis det blir tilfellet, ville vi komme til å angre dyrt at vi på grunn av et slikt blaff oppover, skulle ha løftet hele vårt kostnadsnivå i været. Det er lett å løfte det opp, men det er langt vanskeligere å presse det nedover igjen. Nettopp derfor har vi ment at det

var nokså maktpåliggende å vinne tid før en avgjør de ting som kommer til å få avgjørende betydning for vårt kostnadsnivå fremover. Vi har ikke vært så gunstig stilt som svenskene f. eks. De har kunnet spe på med subsidier og på den måten subsidiere bort den nye prisstigningen. Jeg tror ikke noen i den norske arbeiderbevegelse ville ha satt seg imot en slik ordning her. Men der kommer altså det ulykksalige inn at vi alt var oppe i et temmelig svært beløp i subsidier for inneværende budsjettår. For budsjettåret 1950/51 har Prisdirektoratet regnet ut at en måtte opp i et beløp på 1 050 mill. kr. for å kunne holde prisnivået. Senere har direktoratet gitt uttrykk for at en enda må høyere opp, sannsynligvis med ytterligere 100 mill. kr. Dette er anslagsbeløp, men jeg skulle tro at det er noe i overkant. 1 050 mill. kr. betyr imidlertid en betydelig økning av statsbudsjettet. Det må skaffes dekning for beløpet, enten ved å skjære ned på andre budsjetter eller ved å skaffe økte inntekter, og det var den eneste utvei som sto igjen. Så er det de som sier at det er da nokså greit, vi kan da la de rike betale. Men å la de rike betale hele det beløpet på 450 mill. kr. som økingen ville bety — den utveien foreligger ikke. Skattebelastningen har etter krigen vært temmelig tung, det vet enhver som betaler skatt i dette landet. Men de som har store formuer og store inntekter har naturligvis hatt de store byrder, og de som tjener riktig mye har i disse årene ofte hatt en større skatt enn de har hatt inntekt. Og når en tar inn i skatt mer enn de har i inntekt, da har en ikke mer å ta av. Selvfølgelig er det muligheter, for det er ikke alle som betaler alt. Men Regjeringen har fremmet forslag om å oppheve den gamle bestemmelsen at ingen skal betale mer enn 90 pst. av sine inntekter i skatt.

Forklaringen er at de ekstraordinære skattene vi har hatt etter krigen, engangsskatten, verneskatten osv. har kommet på toppen av de andre skattene og vært uavhengig av den tidligere gjeldende 90 pst.-bestemmelse. Etter det nye lovframlegget, må de selv når det gjelder ordinære skatter, finne seg i å betale

mer enn 90 prosent av sine inntekter i skatt, hvis de har tilstrekkelig stor inntekt.

Skulle en altså skaffe dette beløpet på bortimot 500 mill. kr., måtte den belastningen ramme *alle* skattytere. Så har en den utveien å gi lønnstillegg som kompensasjon for prisstigningen. Nå, det er et annet spørsmål som på sett og vis melder seg i forbindelse med de regulære tariffrevisjoner, og de får en ta opp til forhandling når de respektive overenskomstene løper ut. En kan jo si at Regjeringen må naturligvis ha hatt en mening med å vente til etter 15. februar før en trakk subsidiene inn. Og Regjeringen hadde selvfølgelig en mening med det. En øyeblikkelig lønnkompensasjon ville gjort hele tiltaket illusorisk. Da kunne en for så vidt ha unnlatt å foreta det som er gjort, fordi det andre ville sannsynligvis ha blitt verre enn det første. Og det henger sammen med frykt for at vårt alminnelige kostnadsnivå skal komme til å sprette i været. De ulemper de fører med seg, vil klarest gå fram og først melde seg for eksportnæringene våre, når konkurransen melder seg i sterkere grad på verdensmarkedet. Vi vet at arbeidsledighet er smittsomt. Det begynner med eksportens arbeidere og funksjonærer, og blir det tilstrekkelig mange ledige av dem, så virker det i neste omgang på nedsatt kjøpeevne og nedsatt produksjon også for hjemmenæringen og andre grupper av befolkningen. I sammenheng med det har en også den stadige frykten for inflasjon. For neste år er det satt opp et beløp på 600 mill. kr. til subsidier. Samordningsrådet behandlet denne saken i to omganger. Når Regjeringen ville at dette rådet skulle behandle denne saken, var det ut fra det synspunkt at en her sto overfor en omdisponering av en bestemt del av statsmidlene. Det valget en her traff, ville komme til å få avgjørende innflytelse på økonomien for de ulike grupper av befolkningen. I det økonomiske samordningsrådet har vi representanter for alle viktige grupper av folket, og derfor er det ingen annen institusjon eller forsamling i dette landet som har de samme forutsetningene til å kunne vurdere

og ta stilling til og gi råd i samme grad som Samordningsrådet. De delte seg i begge omganger i et flertall på 12 den første gangen og 13 den andre gangen, og begge ganger med et mindretall på 6. Flertallet besto begge ganger av de tre representanter fra fagorganisasjonen, 3 fra bondeorganisasjonene (Bondelaget, Småbrukarlaget og deres økonomiske organisasjoner) 1 fra Fiskarlaget, en fra kooperasjonen og en som representerte husmødrene og endelig en av statsadministrasjonens representanter. Mindretallet på 6 var, foruten Arbeidsgiverforeningens representant, de 5 representanter for de private næringslivs organisasjoner. I sin uttalelse ga Samordningsrådets flertall første gang uttrykk for det syn at i den nåværende situasjon måtte en gå inn for å inndra en del av subsidiene, men at innskrenkingen av subsidiene ikke måtte føre til noen vesentlig endring i vårt kostnadsnivå, og den belastning det førte til, måtte en fordele så rettferdig som mulig. I uttalelse nr. 2, som ble avgitt i mars måned i fjor, hadde Samordningsrådet beskjeftegget seg med fordelingen på de ulike varesorter av de 600 mill. som en mente å ha til disposisjon. Regjeringen har praktisk talt uten endring fulgt innstillingen fra flertallet i rådet.

Hvis Regjeringen hadde kunnet velge, hadde en langt heller trukket inn subsidiene på sukker og kaffe, enn å legge noe på brød og margarin. Og det hadde, hvis en bare skulle regne med kroner, vært en enkel sak. Vi kunne tatt inn like mye bare på sukker og kaffe, som vi nå har tatt på brød og margarin. Men en mente av mange grunner at det var en viktig oppgave å trekke inn en del av de tilskudd som var gitt til kraftfôr, og ved det vil kraftfôrprisen komme til å stige ganske betydelig. Allerede tidligere var det slik at det nærmest ville lønne seg for bøndene å bruke statssubsidiert brødmel til å føre grisene og kuene og hønsene med. Det ville opplagt lønne seg å gjøre det hvis brødmelprisen skulle stå stille og kraftfôrprisen stige ganske betydelig. Derfor var en nødt til å la prisen på mel og brød bli så høy, slik at det ikke skulle friste noen jordbruker til å

bruke brødmelet til dyrefôr. For margarinens vedkommende, gjaldt noe liknende — ikke akkurat på samme måte — men der var det ønske om å oppheve rasjoneringen på fett, hvilket gjorde det nødvendig å gå så høyt som 2.25 kr. kiloen for margarin. Så høyt måtte en nemlig gå for å hindre at produsenter av såpe og liknende ting skulle bruke statssubsidiert fett til sin produksjon.

Samordningsrådets mindretall på 6 hadde et forslag som gikk ut på at en med en gang skulle trekke inn subsidiene på kjøtt og flesk, la kaffeprisen gå til topps, nemlig 11.60 kr. kiloen. Ved det ville en spare inn 57 mill. kr., som mindretallet mente en kunne bruke til delvis å øke alderstrygdens og barnetrygdens satser og delvis til å sette ned selskapsskatten, fondsskatten og formuesskatten.

Når vi nå kjenner resultatet, kan vi spørre: Har det lyktes å sørge for en noenlunde rettferdig belastning på de ulike grupper av befolkningen? Til det må en svare at det er naturligvis visse grenser for hvor langt det er muligheter for å sikre en slik rettferdighet. Og rettferdig er det jo ikke — det er ingen grunn til å legge skjul på det. Slik det nå er gjennomført, virker det som den sterkeste belastningen omfatter familier med mange barn. En har forsøkt, med de virkemidler en mener å ha til rådighet, å fordele byrdene mest mulig rettferdig. En har fremmet forslag om en viss økning av alderstrygdsatsene, ut fra det syn at det neppe er noen gruppe av folket som har det så vanskelig økonomisk, som de gamle menneskene som skal leve bare av alderstrygden. Etter min mening har de for lite, selv med det tillegg som kommer. Men Regjeringen våger ikke, med de økonomiske forhold vi har nå, å gå lenger.

En har reist spørsmålet om å øke barnetrygdens satser. Der har vi mange muligheter, f. eks. å øke trygden for de som har mange barn. Det spørsmålet har vi ment å ta opp til drøfting, hvis situasjonen krever det, etter 15. september.

Jordbrukerne, som forbrukere av brød og smør og margarin

og tekstilvarer, får sin del av belastningen. Dernest får de en bestemt belastning som produsenter. Ser vi på det budsjett som Prisdirektoratet satte opp med sluttsummen 1 050 mill. kr., så står der oppført et beløp til kraftfôr og kunstgjødsel på 195 mill. kr. Resultatet ble at de fikk til disposisjon 100 mill. kr. Altså har en der i forhold til budsjettet spart inn 95 mill. kr. Belastningen på jordbruket blir derfor ganske betydelig.

For fiskerinæringens vedkommende kan en si det samme. Delvis får de belastningen som forbrukere, delvis får de den som produsenter, fordi en trekker inn et beløp på 22 mill. kr. som en hittil har gitt til nedskrivning på fiskeredskaper.

Når det gjelder subsidiene på tekstiler, dongeryklær og huder, har forutsetningen vært at en vesentlig del av belastningen skal legges på produksjons- og omsetningsleddene innenfor disse bransjene. Der kan ingen regne med å få godkjent prisøkning i større utstrekning enn absolutt nødvendig for å opprettholde lønnsom drift.

Regjeringen har fremmet forslag igjen om tonnasjeavgiften og dessuten arbeider Regjeringen med spørsmålet om å gjennomføre avgifter på en del varer som eksporteres. Og endelig kan jeg peke på det forslag om skatteforhøyelser som foreligger — forhøyelser av selskapsskatten, fondsskatten og formuesskatten.

Vi har enda 600 mill. som brukes til subsidier. Slik Samordningsrådet har forutsatt, vil Regjeringen på ettersommeren eller høsten trekke inn subsidiene på kjøtt og flesk. Det dreier seg om et beløp på 100 mill. kr. Dette kan delvis begrunnes med ønsket om å trekke beløpet inn for å spare statsbudsjettet. Men der kommer også et kontrollspørsmål inn. Så lenge vi hadde rasjonering av kjøtt og flesk, var det enda visse muligheter for å føre kontroll med eventuelt misbruk. Men etter hvert som tilgangen på flesk i allfall blir så stor at det ikke er nødvendig med rasjonering, blir det ikke mulig å føre noen kontroll. Da risikerer en misbruk, og det er av de ting som virker temmelig demoraliserende.

Det brukes fremdeles 156 mill. kr. for å holde prisen nede på egg og melkeprodukter. Jeg går ut fra at det foreløpig ikke vil bli spørsmål om å gjøre noen forandring i det. Det er nødvendig å beholde disse subsidene av hensyn til forbrukerne, og her dreier det seg først og fremst om melk og ost, der en ønsker å holde forbruket av disse produktene oppe, særlig i familier med mange barn. Det er en sosial oppgave å holde prisen nede på disse varer. Dessuten er det en oppgave som har en viss interesse i forbindelse med jordbruket som næring — altså som et tilskudd til jordbruksprodusentene. Tilskuddet på 100 mill. kr. til gjødning og kraftfor må en regne med å måtte beholde framover. En bruker 65 mill. kr. for å holde prisen nede på brød og margarin og kaffe. Her regner Prisdirektoratet med at vi i løpet av ikke så altfor lang tid vil kunne trekke inn disse subsidiene med bibehold av de nåværende utsalgspriser. En har de beste holdepunkter når det gjelder brødmelet — brødpriisen — fordi Norge er med i den internasjonale hveteavtalen, som forutsetter en gradvis nedsetting av melprisen i en årrekke framover. Og når det er gått tilstrekkelig lang tid, mener vi at vi kan få kjøpt mel og korn på det internasjonale marked til en pris som skulle gjøre det mulig for oss å selge brødmel til de priser vi nå har uten subsidier.

Når det gjelder kaffeprisen, er den i dag ekstraordinært høy fordi det siste år var en dårlig kaffehøst. Den prisen som nå gjelder, 8.00 kr. kiloen, svarer omtrent til den pris vi hadde før denne dårlige kaffehøsten tvang prisene enda høyere i været. Det er sikkert grunn til å tro at hvis en får et år med god kaffehøst, hvilket produsentene skal ha godt håp om, kan det hjelpe på en nedgang på kaffeprisen. Derfor håper en at vi kan spare inn de 57 mill. kr. en der bruker og bibeholde den nåværende prisen.

Så har en et beløp igjen på 72 mill. som brukes til nedskrivning på sukkerprisen. Men det er jo ikke noe betydelig beløp, og det er det neppe noe det haster å gjøre noe med.

Det har vært sagt at i en situasjon da prisen på viktige matvarer stiger, så har en gjennomført en ordning med lønnsstopp. Men vi har ingen lønnsstopp i Norge i dag. Vi har et system med bindende avtaler over en bestemt tid. Det er jo arbeiderne klar over. Men vi har en gruppe som det siste år har fått slike avtaler, som langt fra er oppmerksom på dette forholdet. Jeg tenker da på bøndene — ikke så meget på Småbrukarlaget som skjønner litt mere av det, som på Norges Bondelag som åpenbart skjønner lite. En har arbeidet en del med såkalte langsiktige avtaler med jordbrukets organisasjoner, der de blant annet skulle få fastslått sin rett til å forhandle om kortsiktige prisavtaler. Der vil vi først og fremst ha alle sikkerhetsgarantier for enhver svingning eller endring i vårt økonomiske liv. Rostad i Bondelaget sa at forsåvidt som det ble et lønns tillegg for arbeiderne i Norge, så skulle bøndene ha rett til øyeblikkelig å ta opp forhandlinger om endringer i sine priser. På denne måten blir det så mange urimeligheter i kravene fra dette holdet at det faktisk stopper opp for en. Jordbrukere, arbeidere og fiskere har den fordel at de så lenge deres avtaler gjelder, ikke skal få lavere lønninger eller lavere priser. Men det en må betale for den fordel er at de forplikter seg til ikke å kreve høyere lønninger eller høyere priser i den tid en slik avtale gjelder.

I denne sammenheng kommer spørsmålet om indeksregulering. For forbundene i Landsorganisasjonen er jo forholdet at når vi har passert 15. februar, har de ikke rett til å kreve forhandlinger igjen før overenskomsten løper ut på vårparten 1951. Og det var det en var oppmerksom på i Regjeringen og Landsorganisasjon — at dette kunne ikke gå.

Hvis prisindeksen pr. 15. september i år kommer på et for høyt nivå, skal Regjeringen kalle inn partene til forhandlinger, der en skal drøfte prissituasjonen, eventuelle sosiale tiltak og alt det en mener har interesse i forbindelse med et eventuelt økonomisk oppgjør.

En fagforening vedtok en uttalelse der det bl. a. het: Hvordan kan det være prissenkning i Sovjet og prisstigning her hjemme? I og for seg kan det kanskje være grunn til å spørre om det — det kan nok se litt rart ut. Jeg tror ikke de tallene jeg i denne sammenheng gjerne vil få minne om er nye for dere alle sammen, men jeg synes det er verdt å minne om den, fordi det helvis gir et svar på det spørsmålet foreningen har stillet.

Jeg tror det nesten er umulig helt matematisk å kunne regne ut hvordan levestandardene er i det ene land i forhold til det annet. Men det er mulig å trekke visse sammenlikninger, slik at en får et bilde av situasjonen. På grunnlag av en offisiell innberetning som vi har fått fra Moskva viser det seg at gjennomsnittslønnen for en russer i dag ligger på mellom 500 og 600 rubler i måneden. Det svarer til en gjennomsnitts inntekt i kroner her for norske arbeidere. For en russisk arbeider koster 1 kilo smør 52 kroner (jeg mener rubler svarer til kroner i dette tilfellet), svinekjøtt 32 kr. kiloen, melk i utsalg 2.70 kr. literen, 1 kg. egg 30 kroner, 1 kilo poteter 1.30 kr., et par sko av middels kvalitet 430 rubler, en dress 2100 kr., en frakk 3700 kr., en kjole av bomull 700 kr. En annen måte å regne dette ut på er å beregne hvor lang tid en må arbeide i de ulike land for å kunne kjøpe en bestemt vare. For å kjøpe et alminnelig brød, må en i Sovjet arbeide 41 minutter, 16 min. i Sverige, 14 min. i Norge, 1 kg. smør: 830 min. i Sovjet, 134 min. i Sverige, 146 i Norge. 1 kg. kaffe: 1556 min. i Sovjet, 187 min. i Sverige, 154 min. i Norge. Vi skal ikke legge mer i dette enn det skal være, men jeg synes tallene i seg sjøl er et svar på det spørsmålet som fagforeningen stilte.

Jeg vil gjerne si noen ord om hvordan den borgerlige pressen har behandlet denne saken om subsidiene. Etter at de i temmelig lang tid har rettet voldsomme bebreidelser mot Regjeringen fordi den ingenting foretok seg i den saken og fordi den måtte se at det her var nødvendig å gjøre noe. Så kommer det

nå et voldsomt angrep på Regjeringen fordi den har gått til dette «angrep på befolkningens levestandard», — at det er kommet på et så sent tidspunkt og delvis fordi en ikke har gått langt nok. Det vil altså si at den borgerlige presse er av den oppfatning at dette burde ha vært gjort på et langt tidligere tidspunkt, dessuten burde en ha gått lengere enn en gjorde. Men på den annen side vil den borgerlige presse fralegge seg et hvert ansvar for de ubehageligheter som melder seg når det endelig blir gjort. Nå skal en ikke vente at de borgerlige partier vil ta noe som helst ansvar for de ting som Arbeiderparti-regjeringen har gjort. Men litt mer anstendighet kunne en kanskje ha lov til å vente. En skal imidlertid ha klart for seg at en her står overfor en viss ulikhet i vurdering og syn, og det syn som gjør seg gjeldende på borgerlig hold, gjelder ikke bare pressen, partienes ansvarlige ledelse men også næringsorganisasjonene i landet vårt. De har ment at en på et langt tidligere tidspunkt skulle ha trukket inn subsidiene. Jeg har til og med sett en avis påstå at Høires Lindebrække allerede i 1946 reiste spørsmålet for å få tatt opp forhandlinger for å få redusert subsidene. Når Arbeiderpartiet i 1945 gikk inn for den økonomiske politikken som har vært ført, der subsidieordningen var en vesentlig del av det hele, så var det ikke ut fra den forutsetning at en skulle flise opp igjen alt etter et års forløp. Vi mente at vi med den økonomiske politikken, hadde slått inn på en linje som skulle føres fram.

Det en kan spørre seg om når det fra borgerlig hold reises en kamp på det grunnlag som nå blir gjort er: Hva har stabiliseringspolitikken betydd for Norge i 5 vanskelige etterkrigsår? Vi har hatt full sysselsetting praktisk talt i alle disse årene. Vi har nesten ikke hatt faglige konflikter. Vi har hatt stabile sosiale og politiske forhold. Vi kjenner eksempler fra andre land der en har hatt dyptgående politiske, sosiale og økonomiske kriser flere ganger i disse årene. Jeg minner om det som har hendt i Finnland nettopp i disse dager. Vi var

kanskje glad for at de løste konflikten på en måte som stort sett var tilfredsstillende for arbeiderne, men på den annen side skal vi være oppmerksom på at en har ikke med det løst noe problem, hverken for de finske arbeidere eller for Finland som nasjon. En av de representantene som var til stede i den nordiske samarbeidskomiteen sa: «Vi vet at vi med dette får en ny omgang av inflasjon, og vi vet hva det fører med seg av ulemper for arbeiderne. Men vi finner er jo alltid optimister, og vi håper at vi skal greie også dette». — Men i den utstrekning det er mulig å regne ut hvem som taper og hvem som vinner på en slik økonomisk utvikling, så skulle jeg ta mye feil om det ikke skulle kunne bevises temmelig klart at arbeiderne i det lange løp ikke er dem som vinner på det. Det er langt fordelaktigere om det kan lykkes i et land, slik det inntil nå har vært mulig for oss her i Norge, å bevare stabiliteten i det økonomiske liv.

Men når vi kan peke på disse gode resultatene, skal vi vite at det er kommet som et resultat først og fremst av den økonomiske politikk som er ført.

Under krigen og ved frigjøringen var det ingen av oss som trodde at den første etterkrigstiden skulle bli en dans på roser. Og vi er ikke ferdig med vanskene ennå, vi har ennå mange byrder å bære. Inndragningen av subsidiene har også vært temmelig hard kost, og jeg synes det er beundringsverdig og nesten rørende å se hvordan kanskje først og fremst arbeiderne har tatt imot meldingen om subsidiene, og hvordan de har vist evne til å forstå og til å ta imot det som de mente var uunngåelig. Og jeg synes vi kan si det samme om bøndene og fiskerne.

Jeg er glad for at jeg til slutt kan si at det jo går framover med oss. Vi har gjenreist næringslivet vårt på under 4 år. Produksjonen øker på alle områder, unntatt i skogbruket. Men her håper en at en ved økt omfang i kubbhogsten skal kunne ta igjen det som er forsømt i foregående sesong. Vi er på mange

områder i Norge avhengig av værforholdene, først og fremst i jordbruket, der det betyr meget om vi får en god sommer og en god høst. Det samme gjelder også hvalfangsten og fisket, og inntil nå har resultatet av fisket vært meget godt. Det har også i de første månedene av året vært en gledelig fremgang i eksporten, men det har dessverre også vært en betydelig oppgang i importen, uten at vi kan si om det er en tendens som vil gjøre seg gjeldende også utover i året. Men vi har som sagt grunn til å glede oss over den betydelige øking i eksporten i årets første måneder.

Det er grunn til å undre seg over at avisene alltid slår opp på de første sidene sine alt som er trist og kjedelig, istedet for det som er gledelig. Det er kriser og konflikter, kriger og streiker og ulykker. Jeg kom til å tenke på dette i forbindelse med lærerkonflikten. Det var også førstesidestoff i alle aviser, det var ikke grenser for hvor ille det var på alle vis, og hvordan lærerne ble mishandlet av storting og kommune, særlig i de arbeiderstyrte kommunene. Da Regjeringen fremmet forslag, der en mente å ha lagt opp en linje for en frivillig løsning av spørsmålet, kritiserte avisene forslaget sønder og sammen. Da Stortinget var ferdig med saken, tok en opp forhandlinger, der lærernes organisasjoner og representanter for By- og herredsforbundet var med og ble enige. Det er ikke lenger noe konfliktspørsmål i noen kommuner i landet. Men *det*, som skulle være en gledelig og bemerkelsesverdig sak, står bortgjemt i alle aviser.

Til slutt vil jeg si at hvis en vil ha tak i det som er bakgrunnen for det som er gjort, så vil en iblant komme i situasjoner der en må foreta visse revisjoner for likesom å holde skuta på rett kjøl. Vi kunne hvis vi hadde vært sorgløse når det gjelder framtida, ha kjørt videre en tid uten å gjøre noe. Men før eller siden ville begivenhetene ha innhentet oss, og det som da hadde hendt, hadde vært ganske annerledes alvorlig enn det vi nå har måttet finne oss i. Da ville begivenhetene

tatt herredømmet fra dem som bør ha det når det gjelder den økonomiske politikken. Det er for å bevare herredømmet over den økonomiske utvikling at denne revisjonen var nødvendig, og for å kunne føre videre en økonomisk politikk som er i samsvar med det vi i arbeiderbevegelsen mener er den riktige politikk.

Det som under alle omstendigheter må stå for oss som den positive måte å løse alle vansker på, er at alt som kan gjøres for å øke vår produksjon, er det som teller i det lange løp. Det er den eneste måten vi kan oppnå å innføre hva vi trenger for å bevare levestandarden og samtidig bevare vår økonomiske uavhengighet. Men når det gjelder levestandarden gjelder det å skaffe befolkningen det tilstrekkelige av matvarer og klær og andre behovsgjenstander. Det er igjen et spørsmål om produksjon av varer som vi trenger eller som vi må ha for å bytte til oss ting som vi ellers må kjøpe i andre land for å kunne sikre oss en god levestandard. Hvis det er for lite av en vare så må noen savne hvordan en enn snur og vender på det. Vi kan bare løse problemet ved å sørge for tilstrekkelig tilgang på alle varer. Dette er viktig å vite for arbeiderklassen, både på grunn av det spesielle ansvar vi har, fordi vi har en så sterk maktstilling i samfunnet. I større grad enn noen gang før må arbeiderne og deres organisasjoner føle ansvaret og bære fram det som her må gjøres for å sikre en stadig øking av vår evne til å produsere flere varer.

Statsministerens foredrag ble påhørt med stor oppmerksomhet og lønnet med kraftig bifall.

Deretter fikk Landsorganisasjonens formann, Konrad Nordahl, ordet til en utgreiing om den faglige situasjon.

Konrad Nordahl:

Jeg vil redegjøre for den faglige situasjon og samtidig gi en muntlig beretning for den tid som er gått siden 1. januar og fram til i dag. Jeg vil begynne med det som var utgangspunk-

tet i en uttalelse som falt tidligere i dag, der det ble nevnt at vi har lønnsstopp her i landet. Jeg synes at selv om vi blir tvunget til å fortelle våre motstandere og verden forøvrig at vi har levet under lønnsstopp siden krigen sluttet, skal vi iallfall ikke når vi er samlet her i en fortrolig forsamling, si slike falske ting.

Hvordan er dette med lønnsstopp? Jo, vi hadde i 1947 en lønnsstopp, det er riktig. Vi hadde en såkalt lønnsstopplov som varte i 3 måneder. Loven kom fordi bøndene hadde satt fram krav, der de sammenliknet seg med industriens arbeidere og funksjonærer. Alle tariffene var i orden, de skulle først sies opp 1. januar 1948. Den perioden fra 1. oktober til 1. januar hadde vi lønnsstopp. De tariffene som var under revisjon i den tiden, ble revidert med lønnsstillegg. For dem som ikke hadde avtale som løp ut våren 1948 var det ingen lønnsstopp, og siden har det ikke vært noen form for lønnsstopp.

Et av de kravene kongressen hadde, var at vi fikk en lønnsstatistikk her i landet, dvs. en lønnsstatistikk som var utregnet av det offentlige, og som begge parter, både L.O. og Arbeidsgiverforeningen kan bygge på. Det har både Regjeringen og Stortinget etterkommet, Stortinget under protest fra de borgerlige, som ville spare på budsjettene. Statistikken vil omfatte ikke bare de bedrifter som står i Norsk Arbeidsgiverforening, men også andre bedrifter. Vi har ingen skikkelig lønnsstatistikk når det gjelder staten og kommunene. Vi bør ha det for å kunne trekke sammenlikninger mellom de som arbeider i privat tjeneste og de som arbeider i offentlig tjeneste.

Statistikken for 3. kvartal 1949 foreligger nå, og den viser at lønningene i industrien er steget med 91.4 prosent fra 1938 til 3. kvartal 1949. Hvis vi tar fra 1945 og til samme tid er de steget med 55.8 prosent. Når det gjelder voksne kvinner er stigningen på 107.3 prosent og 63 prosent. Når det gjelder håndverkerne er stigningen fra 1938 bare 67.4 prosent, i entreprenørvirksomhet 102 prosent, og det er den gruppen som

ligger høyest i fortjeneste her i landet. Tar vi f. eks. papirindustrien, er lønningene steget fra 1938 med 104.1 prosent og siden frigjøringen med 77.2 prosent. I elektrokjemisk industri, som er den av industrifagene som ligger høyest i timefortjeneste, er lønningene steget med 92.3 prosent siden før krigen og når det gjelder jern og metallindustrien er de steget med 85 prosent. Jeg sier ikke at denne stigningen er for stor. Men det avliver de argumentene som er kommet frem om at det er lønnsstopp her i landet.

Den industri som står dårligst er den industri som før krigen var et av de best betalte industrifag, nemlig næringsmiddelindustrien. Når stigningen her har vært liten, skyldes det at en her har den strengeste priskontroll, og at hvis lønningene stiger her vil det automatisk føre til prisstigning. Hvis vi tar hele denne industrien under ett, er lønningene bare steget med 68.6 prosent siden før krigen mens gjennomsnittet på alle industrigrener tilsammen er 92 prosent.

Jeg vil henstille til de i denne forsamling, som ikke har gjort det, å lese Karl Marx. Det er mulig det er tungt stoff, og at han er gammeldags, og at mye av det han sa må tilpasses andre forhold. Han sier at når alle utgifter er betalt, så er det noe igjen som han kaller merverdien og som han påstår at lønsmottakerne blir snytt for. Og det har han naturligvis rett i. I tiden lenge før Marx var det mange opp igjennom årene som ble snytt for denne merverdien. Men det arbeiderbevegelsen har kjempet for, er jo å få mest mulig del i merverdien. Det er klart at vi skulle ikke si nei til noe lønnskrav, hvis vi hadde garanti for at enhver lønnsøkning som vi fikk ble betalt av bedriftenes merverdi. Men når vi vet at hvis lønningene skal stige, må prisene forhøyes, blir stillingen en ganske annen. Vi kan utnytte situasjonen så lenge det er noen merverdi å ta av, men nå vet vi at for at lønningene skal stige, må prisene også stige. Og vi har siden krigen hatt deputasjoner på landsorgannisasjonens kontor som har bedt oss gå i

Prisdirektoratet og tillate høyere priser for at de skulle få høyere lønninger. Det var ut fra det synspunkt sekretariatet sendte ut sitt rundskriv den 8. februar i år, der dette vedtaket ble gjort. De tariffavtalene som ble revidert i 1949, skulle ikke bli godkjent oppsagt uten at det forelå særlige forhold som gjør det nødvendig. Sekretariatet treffer avgjørelsen i hvert enkelt tilfelle. Det var ikke så mange tariffavtaler som ikke ble revidert i fjor. Sjøfolkene, som hadde tariffrevisjon i fjor, søkte om godkjennelse til å si opp, og det fikk de. Grunnen var at det var enkelte spørsmål, f. eks. arbeidstiden, som det måtte ordnes med, og de tingene ordnet sjøfolkene selv.

Papirindustrien hadde også tariffrevisjon i fjor, men Arbeidsgiverforeningen ville ikke gå med på en 2-årig tariffavtale, på grunn av konjunktorenes stilling. Forholdet forandret seg imidlertid for treforedlingsindustrien da vi fikk devalueringen, som øket muligheten for leveranse på verdensmarkedet. — Vi har imidlertid godkjent oppsigelse når det gjelder Papirindustrien.

Landarbeiderne hadde revisjon i august i fjor, og lønnsnemnd i år, der de fikk noe lønnsregulering. Det er noen som påstår at hvis landarbeiderne ikke hadde fått det lønnsstillegget, så hadde vi fått melken to øre billigere. Jeg vet ikke om det er sant.

Når det gjelder tariffene som løper ut i 1950 og sekretariatets vedtak i den forbindelse og de tariffene som var revidert i 1949, har det rammet en del forbund — jeg vet spesielt at det har rammet Kommunforbundet, i det de har en rekke tariffavtaler som kan oppsies i 1950.

Så er det et annet spørsmål — nemlig lønnsnemnda. Vi fikk ny lønnsnemndslov 1. mars 1949. Mens det tidligere ved enhver tvist kunne henvises til lønnsnemnd, så ble ordningen etter mars 1949 at det bare kunne vises til lønnsnemnda hvis forslagene ikke var godkjent av hovedorganisasjonene, dvs. L.O. og Arbeidsgiverforeningen. En fikk imidlertid mer ar-

beid i lønnsnemnda enn en hadde beregnet. Vi skal jo i henhold til L.O.s vedtekter godkjenne alle krav, men vi tar ikke stilling til kravene før det har vært mekling. I en rekke tilfelle har vi ikke godkjent kravene. Men det har alltid skjedd i forståelse med vedkommende forbund. Saken er gått til lønnsnemnda, og en har fått en ordning der. Og stort sett har vi vel lov til å si at lønnsnemnda ikke har vært til noen skade for oss. Tvert imot, for en rekke grupper har den vært til gagn.

Vi har hatt spørsmålet om å fornye denne avtalen oppe. Vi diskuterte saken grundig i sekretariatet, og kom til det resultat at det skulle bemyndige sine representanter til å stemme for en forlengelse av avtalen.

Tidligere var det slik at hvis det forelå anbefalt forslag som ble forkastet av begge parter eller den ene av partene, så kunne saken innbringes for lønnsnemnd. Men lønnsnemnda hadde da bare myndighet til å vedta eller forkaste dette forslaget. Og det skapte da en merkelig situasjon under revisjonen ved transportfagene siste høst og vinter. Det forelå nemlig meklingsforslag som var anbefalt av partene. Det ble imidlertid forkastet av Norsk Transportarbeiderforbund og det skulle da opp til behandling i lønnsnemnda. Nå var enkelte medlemmer i lønnsnemnda av den oppfatning at det var ting i dette meklingsforslaget som burde endres. Men arbeidsgiverne ville ikke gå med på disse endringer, og så opplever en at lønnsnemnda forkaster et fremsatt meklingsforslag. Og det må opptas nye meklinger og nye lønnsnemndsforhandlinger. Og det har ført til at det forslaget som nå foreligger har en bestemmelse om at lønnsnemnda også kan ta opp forslag til realitetsbehandling og rettelser, selv om det er et forkastet meklingsforslag som var anbefalt.

Det som imidlertid er mest interessant i denne forbindelse er å se på Arbeidsgiverforeningens reaksjon. Prinsipielt har de hevdet det standpunkt at de er imot lønnsnemnd. Det kom

best til uttrykk når det gjaldt spørsmålet om nemndsavgjørelse i forbindelse med en tilleggsregulering til høsten. Vi fant at det var rimeligst at lønnsnemnda også skulle ta denne saken hvis partene ikke ble enige. Men det motsatte Norsk Arbeidsgiverforening seg med nebb og klør. De mente at de folkene som satt i lønnsnemnda ikke hadde noe ansvarlig syn på den økonomiske utvikling i Norge.

Det neste spørsmål jeg vil nevne, var de forhandlinger som skulle finne sted mellom Arbeidsgiverforeningen og L.O. angående akkordavsavn, innregulering av dyrtidstillegg og den såkalte rasjonaliseringsgevinst. Når det gjelder akkordavsavn, har vi foreslått at akkordavsavn kommer til anvendelse i bedrifter hvor akkordarbeid er vanlig. I slike bedrifter hvor akkordarbeid er vanlig, men hvor arbeiderne periodevis eller regelmessig ikke kan få akkordarbeid, skal disse ytes et akkordavsavn. Størrelsen av akkordavsavn ordnes ved forhandlinger for de enkelte bedrifter. Som alminnelig retningslinjer for akkordavsavnets størrelse må være at ordningen kan virke stimulerende på begge parter. Forhandlingene føres etter de enkelte tariffavtalers regler. Oppstår tvist uten at partene kommer til enighet gjennom forhandlinger, blir tvisten å avgjøre av en nemnd på 5 medlemmer, 1 fra Arbeidsgiverforeningen, 1 fra L.O., ett fra hver av de grupper tvisten gjelder og et femte medlem.

Arbeidsgiverforeningen er klar over at akkordavsavn brukes meget i dag, og vi sa til dem at det ville være naturlig at vi fikk stadfestet dette ved hjelp av en avtale. Det sa imidlertid Arbeidsgiverforeningen nei til, og forhandlingene ble resultatløse. Det samme gjelder spørsmålet om innregulering av dyrtidstillegg. Også her ble forhandlingene resultatløse.

Et spørsmål som vi skulle forhandle om, men som ikke skulle til meklingsmannen, var den såkalte rasjonaliseringsgevinst. Vi reiste denne saken allerede i 1946 og igjen i 1948. Det skulle virke stimulerende, slik at de som øket produksjo-

nen skulle få mer fortjeneste og ikke risikere at deres akkorder ble redusert hvis de tjente mere. Der la vi også fram et forslag som jeg skal referere. Det har ikke vært hos meglingsmannen. Det heter her: «1. Så lenge denne avtalen består, er det ikke adgang til å foreta reduksjoner i faste akkorder, prislister eller akkordtariffer, selv om den prosentvise akkordfortjeneste øker ut over det som tidligere har vært anerkjent som alminnelig. 2. Unntak fra hovedregelene i punkt 1 kan bare skje når produksjonsøkningen skyldes nye maskiner eller annen teknisk rasjonalisering. 3. Unntak kan skje når begge parter er enige om at akkordsatser opptas til revisjon. Nye akkorder fastsettes på de ved bedriftene vanlig anerkjente grunnlag. 4. Når arbeiderne ved økt innsats medvirker til produksjonsøkning, er Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon enige om at arbeiderne tilkommer andel i det økte produksjonsutbytte.»

Denne saken har vært sterkt fremme i diskusjonen i den siste tid, og det kan jo glede oss at i hvert fall en borgerlig avis har gitt oss støtte. Det har vært skrevet et par artikler i Verdens Gang hvor en har gått inn for L.O.s standpunkt om å finne fram til stimulanser for å øke produksjonen. Men Arbeidsgiverforeningen har hele tiden sagt nei. De sier at vi har reist ting som ikke har noe samsvar med riksmeglingsmannens forslag av 1949, men så sier de til slutt i den protokollasjonen som vi har:

«Hvorvidt de av L.O.s forhandlere i dag fremlagte forslag kan tilpasses de bestående tariffordninger, er det etter deres oppfatning ikke mulig å ha noen bestemt mening om, uten ved mer inngående gjennomgåelse av det. Da det dessuten ganske bestemt ligger utenfor det refererte punkt 6 i Riksmeglingsmannens forslag, som var den direkte foranledning til nærværende møte, ønsker de før drøftelser kan fortsette å forelegge saken for sine mandater.»

På det punkt har de altså ikke sagt bestemt nei enda, og

Arbeidsgiverforeningen skal ha sentralstyremøte den 24. mai hvor denne saken skal behandles, og de vil da ha et nytt møte med oss etterpå. Det kan altså være mulighet for å komme fram til et resultat.

Når det gjelder likelønnsspørsmålet, vedtok kongressen at man skulle sette ned en del komiteer som skulle behandle de forskjellige sider av lønns- og arbeidsvilkårene her i landet. Disse komiteene er i arbeid, men det foreligger ikke noe resultat ut over den beretning som er kommet fra komiteen som skulle behandle likelønnsspørsmålet. I denne komiteen er Mentsen, formann, fru Nyberg, Alf Andersen, Ester Samuelson og Hilda Stensby og som sekretær er oppnevnt Arne Kristian Meedby. Om arbeidsplanen sier komiteen:

«I tilslutning til denne arbeidsplan er det nå utsendt spørreskjema til de forskjellige organisasjoner for å få diverse forhold belyst, samt innsamling av nødvendig materiale. Regjeringen har også nedsatt en såkalt likelønnskomité som skal foreta utredning og behandling av de samme spørsmål som vår spesialkomité. Denne komité består av 11 representanter, og som spesielle representanter for fagorganisasjonen er etter innstilling fra sekretariatet følgende med: Mentsen, Gullborg Nyberg og Ragna Karlsen. Statens likelønnskomite har hatt et par møter, hvor det også er lagt opp en arbeidsplan og hvor spørreskjema er blitt behandlet og sendt ut, samt pågår det nå innsamling av alt nødvendig materiell. Arbeidet med utredning av likelønnsspørsmålet er imidlertid så omfattende at skal en komme fram til noenlunde brukbart resultat, så må en regne med at det vil ta lang tid.»

Spørsmålet om likelønn skal opp på arbeidskonferansen i Genève den 6. juli, og vi sender vår kvinnelige sekretær, Gullberg, for at hun skal være med å behandle spørsmålet på internasjonal basis.

Det som kanskje betyr mest i den nåværende situasjon er hvordan de økonomiske aspekter er for den nærmeste framtid.

Vi har sett at en skal gå inn for en liberalisering av verdenshandelen, i første rekke mellom de såkalte Marshall-land. Det vil si at en skulle sette på frilister en rekke varesorter som tidligere har vært kontrollert og gjenstand for importregulering osv. I dag er visstnok om lag 50 pst. av norske importvarer fra Marshall-land på friliste. Men i det øyeblikk varene blir satt på friliste, åpnes konkurransen på verdensmarkedet. Vi har siden frigjøringen og fram til i dag i stor utstrekning kunnet arbeide i ly av de strenge valutarestriksjonene. Det har gjort at en kunne lage sitt eget prisnivå, uavhengig av verdensmarkedets priser. Det har vært utnyttet i stor utstrekning, og det har dukket opp en masse nye bedrifter som ellers ikke ville ha eksistert. I det øyeblikk vi setter en stor del av varene på friliste, åpnes konkurransen og hver dag kommer meldinger til oss om at nå er den bedriften kommet i vanskeligheter og må si opp folk, fordi de ikke kan konkurrere med de varer som blir importert. Vi skulle tro at vi skulle klare å konkurrere med et land som Sverige på en rekke områder. Men vi kan ta en ting som svensk verktøy. Utsalgsprisen er nok den samme som for norsk verktøy, men de kan tilby varene sine billigere til grossistene. Og grossistene har i en del tilfelle selv fått lov til å innkassere gevinsten i stedet for å redusere utsalgsprisen, og grossistene kjøper naturligvis i de land som kan gi dem størst avanse. Derfor begynner dette med frilistene etter hvert å skape vanskeligheter. Det vil bli alvorlig hvis vi i stedet for 50 prosent skal sette på friliste 60, 70, 80 eller 90 prosent av varene. Og vi med vårt produksjonsapparat kan ikke konkurrere med en rekke bedrifter i utlandet. De kan levere varene billigere enn vi kan. Det spørsmålet er alvorlig og vi diskuterte det med våre danske venner som er i samme stilling som oss på en rekke punkter.

Amerikanerne tror at en kan gjenreise Vest-Europa ved å skape mest mulig fritt næringsliv. Og vi har sagt at vi kan akseptere en slik linje under forutsetning av at de sosiale forhold i de land som konkurrerer er noenlunde like, og at en

arbeider ut fra de noenlunde samme økonomiske prinsipper, nemlig å holde full beskjeftigelse. Det er det en rekke land som ikke gjør. Det gjelder Vest-Tyskland, som var en veldig produksjonsfaktor før krigen, og som vi etter hvert vil merke kommer igjen som produksjonsfaktor. De har en stor arbeidsløshetsarmé, og på den måten trykkes lønningene automatisk nedover. Vest-Tyskland har i øyeblikket ikke noe valutaproblem, en kan kjøpe hva en vil. Men arbeidsløsheten skaper liten kjøpekraft, og på den måten løses valutaproblemet. Og slik kan vi løse valutaproblemet i vårt land, det ble gjort i mellomkrigsårene på den måten. Det samme er tilfelle med Italia, Belgia og en rekke andre land. Vi har sagt at vi kan bare gå inn for å sette varer på friliste i den utstrekning landene fører en noenlunde lik økonomisk politikk — når det gjelder full sysselsetting og når det gjelder samfunnets kontroll med de økonomiske kreftene. Disse synspunktene er også i stor utstrekning blitt akseptert.

Til slutt noen ord om devalueringen. Vi var vel alle klar over at devalueringen i september i fjor måtte føre til reduksjon av subsidiene. Derfor ble det allerede i november fra L.O.s side reist krav om ny indeksavtale. Arbeidsgiverforeningen behandlet spørsmålet på sentralstyremøte i begynnelsen av januar. Men de sa nei. Vi var klar over at samfunnet ikke kunne bære — i form av økte skatter — de 500 millioner som vi måtte ha for å opprettholde subsidiene. Men vi sa til Regjeringen, at hvis vi skulle akseptere dette, måtte det være under den forutsetning at vi fikk anledning til en ny regulering. I siste instans måtte Arbeidsgiverforeningen gå med på dette.

Det har jo vært mange gjetninger om hvor stor prisstigningen vil bli, men det vet vi lite om før septemberindeksen foreligger.

Sekretariatets linje har vært at tariffrevisjonen i år skal føres etter noenlunde samme prinsipper som tidligere. Jeg siterer sekretariatets vedtak:

«Ved tariffrevisjonen i 1950 må de krav som fremmes være i samsvar med de retningslinjer som sekretariatet tidligere har vedtatt. Eventuelle lønnskrav begrunnet med den prisstigning som blir en følge av en endring i subsidiepolitikken, kan ikke fremmes i forbindelse med de enkelte tariffrevisjoner, men må behandles generelt i forbindelse med eventuelle indeksforhandlinger til høsten.»

Det vil si det samme som at tariffrevisjonene går sin gang. Men en kan ikke stille krav om kompensasjon for den prisstigningen som har funnet sted eller kommer som følge av devalueringen og inndragningen av subsidiene. Så er spørsmålet i hvor stor utstrekning en vil kunne få kompensasjon for dette til høsten? Det avhenger av hele den økonomiske situasjon. Hvis vi kan gjennomføre en såkalt fullgod kompensasjon, med full garanti for at prisene ikke stiger, er det klart at vi må gå inn for det. Men hvis vi går inn for den fulle kompensasjon og gjennomfører den, og de neste dag legger på prisene, så må det bli ny kompensasjon. Derfor kan det tenkes at vi til høsten kanskje må akseptere et forslag som ikke betyr full kompensasjon for den prissigting som har funnet sted. Når en ser på landets økonomi, hadde sekretariatet ikke annet å gjøre enn å anbefale Samordningsrådets vedtak i forbindelse med subsidiene. Vi kunne nok inntatt et annet standpunkt, og det kunne tenkes at vi hadde gjort det under andre politiske maktforhold, fordi vi da ville visst at den linjen som ble antydnet fra de styrendes side likevil ville bli gjennomført. På mange måter hadde vi situasjonens nøkkel i våre hender. Det er ikke lett for Regjeringen å gjøre slike vedtak uten tilslutning fra en stor organisasjon som Landsorganisasjonen. Vi plikter å gjøre mest mulig ut av situasjonen, og med minst mulige skadevirkninger for den klasse og de medlemmer som vi representerer.

Sekretariatet har lagt fram til uttalelse et forslag når det gjelder den faglige og økonomiske situasjon som jeg tillater meg å vise til.

DAGSORDEN PKT. 5:

Den faglige og økonomiske situasjon.

Fagorganisasjonen i Norge har sluttet opp om den økonomiske politikk arbeiderregjeringen har ført siden frigjøringen i 1945. I alle ansvarlige faglige instanser har det hersket samstemmighet om at stabiliseringspolitikken i store trekk har vært riktig og til fordel for lønnstakerne. I ly av et noenlunde stabilt prisnivå har det i disse 5 år vært mulig å gjennomføre til dels betydelige forbedringer i levestandarden for det store flertall av folket. De lønnsøkinger som er oppnådd, har for de fleste innebåret heving av reallønnen.

Som følge av den internasjonale økonomiske utvikling har statsmaktene fra 3. april dette år sett seg nødt til å foreta betydelige reduksjoner i Statens bevilgninger til å holde vareprisene nede. Dette har ført til prisstigning på enkelte viktige forbruksvarer.

Gjennom sine representanter i Det økonomiske Samordningsrådet erklærte fagorganisasjonen seg på et tidlig tidspunkt enig i arbeidet med å finne fram til en reduksjon av subsidiene til et nivå som er forsvarlig ut fra omsynet til Statens finanser. Dette skjedde imidlertid under bestemte forutsetninger. For det første at omleggingen av subsidiene ikke måtte skje på en slik måte at landets kostnadsnivå ble hevet for høyt på et tidspunkt da det er tydelig for enhver at den utenlandske konkurranse stadig skjerpes. Videre ble det klart presisert at den belastningen omleggingen av subsidiene medfører, må fordeles så rettfærdig som mulig. Endelig ble det fra fagorganisasjonens representanter sagt fra at alle bestemmelser om indeksregulering måtte gjøres likeartede og gjeldende til samme tid, og at Landsorganisasjonen måtte få en avtale med Norsk Arbeidsgiverforening som sikret forhandlinger om lønsspørsmålet i tilfelle levekostnadsindeksen pr. 15. september 1950 oversteg tallet 165.6.

Samordningsrådets flertall ga sin tilslutning til disse for-

utsetninger, og ved Regjeringens mellomkomst lyktes det å oppnå en avtale med Arbeidsgiverforeningen som sikrer at lønsspørsmålet blir tatt opp til behandling hvis levekostnadsindeksen pr. 15. september d. å. når opp til 165.6 eller mer. Det er derfor skapt en ventil som sikkerhet mot at en uforholdsmessig del av byrden ved reduksjonen av prissubsidiene veltes over på lønnstakerne. Behandlingen av lønsspørsmålet vil i tilfelle stigning i levekostnadene da finne sted etter de nå gjeldende halvautomatiske indeksreguleringsbestemmelser — Riksmeklingsmannens forslag av 16. juni 1949 — som dels er vedtatt ved uravstemning blant medlemmene og dels gjort gjeldende i tariffavtaler ved Lønnsnemndas kjennelser.

Det er ennå for tidlig å si noe sikkert om hvor mye de samlede levekostnader vil stige som følge av reduksjonen av Statens subsidier. Tendensen ute i verden peker ikke mot noen varig prisoppgang.

Situasjonen kan komme til å arte seg slik at lønnskompensasjon eller kompensasjon i andre former blir uomgjengelig nødvendig. Det må imidlertid stå klart for alle at en eventuell lønnskompensasjon for en større prisstigning i og for seg ikke er noen løsning på dagens økonomiske problemer. Skadevirkningene av et kappløp mellom priser og lønninger vil i den nåværende situasjon bli uoverskuelig. Reduksjonene av Marshalltilskottene fra inneværende år og den skjerpede konkurransen som vil melde seg i den kommende tid, gjør faren for arbeidsledighet overhengende om det innenlandske kostnadsnivå skulle bli vesentlig høyere.

Alle gode krefter må samle seg om å avverge en slik utvikling. Tvert imot må en så langt råd er, medvirke til at det kan opprettholdes full sysselsetting.

Representantskapet finner grunn til å streke under nødvendigheten av at prismyndighetene snarest tar alle priskalkyler og avansesatser opp til ny prøving. Det er en utbredt oppfatning at bortsett fra de alminnelige matvarer er fortjenestemar-

ginen på mye av det som utgjør de samlede levekostnader, så vidt rommelige at prisnedsettelse er berettiget.

Det må videre kreves effektiv og skjerpet samfunnsmessig kontroll med bruk av produksjonsressurser og valuta spesielt må en så langt råd er, opprettholde kontrollen med vareimporten slik at en kan sikre produksjons- og arbeidslivet de nødvendige råstoffer og maskiner. Representantskapet vil i denne sammenheng gi sin tilslutning til de betenkeligheter som representantene for de skandinaviske fagorganisasjoner ga uttrykk for på konferansen i Roma i april mot å forsere en liberalisering av utenrikshandelen.

Representantskapet er imidlertid på det rene med at det er produksjonens størrelse som er avgjørende for den økonomiske utvikling og folkets levestandard, og at det i første rekke er spørsmålet om en effektiv økning av produksjonen som må løses. Det må dog stå klart for alle at det er ingen løsning ensidig å rette krav til arbeiderne om høyere arbeidstempo. Selv sagt skal hver og en som står på en arbeidsplass, gjøre sin plikt. Uberettiget skoft må også karakteriseres som forkastelig. Men de samme strenge krav som i så måte rettes til arbeiderne, må også rettes til arbeidsgiverne og alle andre samfunnsgrupper og lag i folket.

Det er også et rimelig krav at når arbeiderne gjør en ekstra arbeidsinnsats, som skaffer ekstra høy fortjeneste for bedriften, så skal også arbeiderne ha sin rimelige del av fortjenesten.

Videre er det uomgjengelig nødvendig at arbeiderne på hver enkelt bedrift og fagorganisasjonen gjennom produksjonsutvalgene, bransjerådene og på annen måte gis større innflytelse på planleggingen og tilretteleggingen av produksjonen.

Under henvisning til foranstående vedtar Representantskapet:

1. Representantskapet tiltrer det standpunkt fagorganisasjonens representanter i Det økonomiske Samordningsrådet og

sekretariatet har gitt uttrykk for i spørsmålet om reduksjon og omlegging av subsidiene.

2. Sekretariatet anmodes om å følge den videre utvikling av prisnivået og eventuelt overfor statsmaktene og prismyndighetene kreve effektive åtgjerder mot enhver uberettiget prisstigning, og nedsettelse av prisene over alt hvor det kan være mulig.
3. Sekretariatet bemyndiges til overfor arbeidsgiverorganisasjonene og statsmaktene å understreke kravet om at arbeiderne gjøres delaktig i utbyttet av den produksjonsøking som skyldes rasjonalisering og økt arbeidsinnsats.
4. Sekretariatet får fullmakt til å innkalle representantskapet til nytt møte til behandling av situasjonen for så vidt levekostnadsindeksen pr. 15. september 1950 gir grunnlag for å kreve endringer i de tariffmessige lønninger; videre til behandling av tariffrevisjonen 1951. De løpende tariffrevisjoner gjennomføres etter de retningslinjer som hittil er fulgt.

Dirigenten refererte søknad fra Chr. Hensiksen om permisjon fra møtet 12. mai på grunn av reise. Representantskapet innvilget søknaden, og dirigenten ga deretter ordet til Josef Larsson, N. Jern- og Met.forb., som satte fram dette forslaget:

L.O.'s representantskap.

Dagsordenens punkt 5. Den faglige og økonomiske situasjon.

J. Larssons forslag:

Spørsmålet om produksjonsøking og en effektiv utnyttelse av vårt produksjonsapparat har vært særlig aktuelt helt siden frigjøringen og således gjentagne ganger behandlet av såvel fagorganisasjonen som Regjeringen.

Landsorganisasjonen har også fremmet konkrete forslag ved tariffrevisjonen som har tatt sikte på en mer effektiv utnyttelse av vårt produksjonsapparat.

På samme måte har bl. a. Jern- og Metallarbeiderforbundet ved tariffrevisjonen i produksjonsutvalg og bransjeråd, spesielt for skipsbyggingsindustrien, gjort fremlegg som har tatt sikte på å øke produksjonen ved rasjonalisering og dertil også utnyttelse av de marginer som er opparbeidet i forbindelse med akkordsystemer.

De bestrebelser som således er gjort har imidlertid ikke ført til noe nevneverdig resultat fordi det ikke har vært mulig ved frie forhandlinger mellom de interesserte parter å oppnå det nødvendige samarbeid om disse oppgaver.

I erkjennelse av at de økonomiske vansker, som for tiden av forskjellige grunner er til stede, bare kan løses ved en størst mulig utnyttelse av vårt produksjonsapparat til full effektivisering av produksjonen, innbyr sekretariatet representantskapet til å gjøre dette vedtak:

1. Det henstilles til Regjeringen å oppta dette spørsmål til en inngående drøftelse med de interesserte parter og eventuelt fremlegge for Stortinget forslag til lov om en planmessig rasjonalisering av bedrifter og bransjer med henblikk på å øke produksjonen ved en størst mulig utnyttelse av produksjonsapparatet.
2. Loven må i tilfelle inneholde bestemmelser som pålegger partene innenfor bedriften i fellesskap å danne rasjonaliseringskomiteer eller utvalg som får i oppdrag å utarbeide planer for rasjonalisering. Utvalgene tilkaller de eksperter som de finner er nødvendig for den tekniske planlegging av arbeidet.
3. Loven bør også inneholde bestemmelser som prinsipielt godkjenner arbeidernes rett til andel i produksjonsresultatet som blir en følge av arbeidernes medvirkning til rasjonalisering og økt produksjon.
4. Sekretariatet nedsetter et ekspertutvalg som får i oppdrag nærmere å utforme henvendelsen og forslaget til Regjeringen i saken.

5. Utvalget får samtidig i oppdrag å oppta konferanse med Regjeringen om en alminnelig prisnedsettelse og som det antas allerede å være mulighet for på flere områder, og som en forutsetter at rasjonaliseringen vil skape ytterligere grunnlag for.

Jeg vil først redegjøre for hvorfor det foreligger spesielt forslag fra meg. På nest siste møte i sekretariatet ga jeg uttrykk for at situasjonen krevet nå noe mer fra Landsorganisasjonens side, og at en måtte trekke opp en bestemt arbeidslinje alternativt overfor arbeidsgiverne og også overfor Regjeringen. Jeg var dessverre ikke til stede ved siste møte da vedtaket ble behandlet, slik at jeg fikk ikke redegjort for dette forslaget. Da jeg fikk se nærmere på sekretariatets forslag, fant jeg det ikke tilfredsstillende, og jeg opprettholdt derfor mitt eget til framlegg for representantskapet. Jeg vil nevne noen punkter som gjør at jeg ikke finner sekretariatets forslag tilfredsstillende.

For det første vet vi hva Regjeringen har gjort når det gjelder å øke produksjonen. Vi er nå alle klar over at det er bare økt produksjon som kan hjelpe oss ut av vanskene. Regjeringen har jo satt ned komiteer for å arbeide for økt produksjon, og det er også gjort mye annet. Men jeg tror vi kan være enige om at resultatet står ikke i noe forhold til de penger som er brukt i dette arbeidet.

Fagorganisasjonene har også lagt fram forslag som har tatt sikte på økt produksjon og økt arbeidseffektivitet. Og vi vet at det er produksjonen som danner grunnlaget for hele vår levestandard. Naturligvis vil stillingen til siste spørsmål være preget av de oppgaver som foreligger innenfor den enkelte industri. Jeg representerer jo norsk jern- og metallindustri, som har mange og store produksjonsproblemer å arbeide med.

Fra fagorganisasjonen side, og kanskje særlig fra Jern- og Metallarbeiderforbundets side er lagt fram spørsmålet om inndeksregulering på en måte som skulle ta sikte på økt produk-

sjon samtidig som det skulle gi en rimelig fortjeneste også for arbeiderne. Under tariffrevisjonen la vi opp en beregning over dette, og arbeidsgiverne kunne ikke bortforklare riktigheten av den beregningen vi hadde foretatt og det produksjonsresultatet vi mente å kunne oppnå ved det. Arbeidsgiverne hadde ikke annet å henvise til enn at de trodde ikke at forbundet kunne holde disiplin på arbeidsplassen. Vi foreslo at avtalen skulle gjelde 2 eller 3 måneder og sa at hvis ikke vi kan holde disiplin skulle avtalen falle vekk. Men det gikk ikke likevel. Det var en positiv vei til økt produksjon, samtidig som det var en utvei til å øke arbeidernes inntekter. Men arbeidsgiverne er naturligvis imot enhver lønnsforbedring, og vi har også en levende følelse av at de er imot enhver produksjonsøkning.

Jeg kan fortelle et eksempel fra skipsindustrien. Der fremmet vi et forslag om en gjennomgående rasjonalisering av skipsbyggingsindustrien. Det ble oppnevnt eksperter av verkstedsforeningen og forbundet, slik at en skulle ha balanse i undersøkelsene, og ved forarbeid av formannen i bransjerådet, der vi skaffet ham et ganske godt materiale, så lyktes det å få et enstemmig vedtak i bransjerådet om at dette skulle gjøres. Ved det materiale vi hadde samlet inn, ble det konstatert at det var anledning til å effektivisere produksjonen i skipsbyggingsindustrien fra 20 til 30 pst., på grunn av at det i stor utstrekning er dårlig planlegging o.s.v. på verkstedene som gjør at en spiller en masse tid som vi er interessert i å ta vare på. Forbundet aksepterte forslaget og stilte en ekspert til disposisjon, men verkstedsforeningen sa de hadde ingen mann, og for øvrig var svaret slik at det ga tydelig beskjed om at de var ikke interessert i å medvirke her.

Vi har arbeidet videre med den saken og nyttet flere alternativer. Vi har vært i forbindelse med Industridirektoratet og departementet, der vi har krevd at vi må ha en instans som påser at bransjerådets beslutning ikke kan saboteres. Vi har hatt lange konferanser, og foreslått også utenlandske eksperter.

Men det går ikke, og hvorfor? Fordi man her er kommet til den prinsipielle grense når det gjelder vår framrykning. Men det er klart som vi også har krevet, at vi gjennom våre organer skulle ha fått satt ut i livet den beslutningen, enten verkstedforeningen vil eller ikke.

Ser vi videre på hvordan borgerpressen, Industriforbundet og Arbeidsgiverforeningen stiller seg til sakene i sin sammenheng, så har vi gjennom Nordahls foredrag fått beskjed om at for alle tre kravenes vedkommende, så er det nei. Det var absolutt nei i siste omgang til dette med andel i økt produksjon. De benytter seg av en uthalingstaktikk, som jeg ikke tror vi skal la oss bløffe av.

Eilif Bang tok i Industriforbundets siste generalforsamling bladet fra munnen og sa rett ut hvordan stemningen er. Han anmodet alle fra det private næringsliv, som er medlemmer i styrer eller representanter i bedrifter som kontrolleres av Staten, om å trekke seg tilbake. Han sa at det private næringslivs menn kan ikke ha noen interesse av å være med i disse styrene og hjelpe fram statskontrollerte bedrifter. Og vi vet at dette har vært linjen i lang tid. Ved jernverket f. eks. hadde vi tidligere formann i verkstedforeningen, og han trakk seg ut i fjor, og formannen i styret for Raufoss trakk seg ut i år.

Vi har mange flere liknende tilfelle. Og vi kan vente at flere vil trekke seg. Deres evner og kunnskaper skal ikke stilles til disposisjon på noen kant som som kan bidra til utvikling av de statsbedrifter og den investerings- og arbeidslinje som Regjeringen og fagorganisasjonen følger.

Samtidig er det også verd å legge merke til hvordan borgerpressen skriver. Det er ganske frekt, når en tenker på alle de kravene vi stiller, og som blir møtt med den samme negative innstilling. Samtidig stiller høyrerepresentantene spørsmål om hvorfor Regjeringen ikke har gjort noe og hvorfor den ikke gjør noe for å øke produksjonen. Jeg tror vi kan fastslå at taktikken fra de borgerliges side er i ganske god orden. Jeg tror vi står

overfor en samlet borgerlig kapitalistisk front når det gjelder utviklingen av vår linje om økt produksjon og næringslivets utbygging og utvikling. Det skal legges så mange vansker i veien for oss som det overhodet er mulig, for å skape grunnlag for en politisk revansje når situasjonen ligger til rette for det. Og de er villig til å ofre produksjonen og nasjonalverdiene for å få en slik politisk revansje. Jeg tror det er riktig at vi ser dette klart for oss. Og jeg har stilt spørsmålet: Hva er det vi må gjøre? Gjør vi ingen ting for å bryte denne motstand og for å drive fram våre planer, så blir vi jo sittende som liberalistiske administratorer og det var vel ikke riktig meningen.

Jeg har snakket noen ord med statsministeren i forbindelse med situasjonen, og jeg forsto ham slik at han ikke hadde noe imot at fagorganisasjonen sa fra på en måte som kunne gi Regjeringen en sterkere plattform i den kampen de fører på sitt område. Jeg tror tiden er inne til at fagorganisasjonen gir Regjeringen den støtte de trenger i den vanskelige stilling de er i nå. Det er særlig devalueringen som har skapt den aktuelle situasjon.

Det blir sagt både av Gerhardsen og Nordahl at vi må øke vår evne til å produsere varer. Ja, det er nettopp der vi står, og det er nettopp det som er kjernepunktet i problemet vi står overfor. Nordahl nevnte også at når indeksreguleringen kom, måtte vi ta mot en *delvis* kompensasjon. Etter de erfaringer vi gjorde da vi deltok i konferansene med Arbeidsgiverforeningen, må vi regne med at *den* kjensgjerning står vi overfor. Arbeidsgiverforeningen regner nemlig slik, at vi har fått en slik lønnsøkning at det er ingen grunn til kompensasjon i det hele tatt, og at prisstigningen kan bæres av det forbrukende folk.

Det forslaget jeg har lagt fram, ligger på samme linje som sekretariatet, men når jeg ikke er fornøyd, så er det fordi det har ikke det positive innhold om hva som må foretas og som jeg mener situasjonen krever. Jeg tror det bare er et vedtak på papir.

Vi diskuterte denne saken i vårt hovedstyre mandag. Jeg skisserte noen av mine tanker og jeg fikk tilslutning og til og med oppfordring til å reise spørsmålet i sekretariatet. Jeg har bare hatt en kort tid til å diktere den ned, og det kan derfor ikke foreligge som noe fullt ferdig og gjennomtenkt produkt. Jeg har derfor gardert meg mot enhver kritikk for ufullstendighet ved at jeg bygger på at det skal settes ned et ekspertutvalg — jeg har tenkt meg medlemmer av sekretariatet og administrasjonen — som tar til seg de økonomiske eksperter det har bruk for. Utvalget må få i oppdrag å undersøke hva situasjonen krever av fagorganisasjonen og hvilke framstøt vi bør gjøre. Jeg synes det ville være å misforstå både vårt demokrati og vår maktstilling hvis ikke vi skulle ha anledning til å kreve respekt for den maktstilling vi har.

Jon Carlsen: Det er vanskelig for meg som en alminnelig arbeider fra arbeidsplassen å kunne ta til gjenmele mot det som her er sagt. Men det er min mening at Regjeringen ikke har hatt herredømme over den situasjonen som oppsto ved at vi måtte gå til å devaluere. Hvem var det som bestemte det? Det var andre makter. Jeg vil ikke gå nærmere inn på det spørsmålet. Enhver av oss kjenner til hvilke makter det var som bestemte devalueringen her i landet. Derfor sier også Gerhardsen at Regjeringen kan ingen oversikt ha over det prisnivå som foreligger. Det er altså omstendighetene framover som skal avgjøre hvilken stilling vi skal komme i. Han sier videre at de rike er det ikke mulig å ta mer fra. De har fått så ekstra store utgifter, at vi kan ikke ta mer fra dem. Når prisstigningen kommer, hvem skal man da ta fra? Det må jo bli fra oss arbeidere det. De rike betaler jo ofte 90 prosent av sin inntekt, men da vil jeg spørre: Hvordan kan nasjonalformuen her i landet stige med 450 000 millioner i løpet av fem år —, eller 4.5 milliarder. Det er et nokså intrikat spørsmål å forsvare.

Da det var snakk om lønnstoppen i 1947, ble det sagt at vi skulle gå til en effektiv kontroll av næringslivet slik at en

skulle komme kapitalistene til livs. Jeg vil spørre om den kontrollen er effektiv i dag? Jeg vil spørre om de karene snyter like godt i dag som de gjorde i 1947. Samordningsrådet sier at vi har forsøkt å legge belastningen på alle lag av befolkningen, men er det ikke vi på arbeidsplassene som har fått de største utgiftene etter at prisene på sukker, kaffe o.s.v. er pålagt med opptil 100 pst.? En arbeidsgiver som tjener opptil 100 000 kroner merker ikke så mye til det. Men vi merker det.

Det kunne være mye å si om disse tingene. Statsministeren kom blant annet inn på leveomkostningene i Russland. Jeg kan ikke forstå hva leveomkostningene der borte har med denne forsamling å gjøre. Vi får da holde oss til det vi har her i Norge.

Konrad Karlsen: Jeg er enig med Josef Larsson når han understreker at det er produksjonen det kommer an på. Vi kommer derved inn på produksjonsutvalgene og om dem vil jeg kort si at denne situasjon vi er kommet inn i, bør utnyttes til en økt opplysningskampanje for et aktivt arbeid innen produksjonsutvalgene. Jeg tror det er nødvendig at Landsorganisasjonen ofrer arbeidet med produksjonsutvalgene en ganske annen oppmerksomhet enn hittil har vært tilfelle.

Dirigenten: Jeg vil henstille til Karlsen ikke å ta opp spørsmålet om produksjonsutvalgene, da det spørsmålet kommer som særskilt sak.

Konrad Karlsen: Vi er i dag kommet i den situasjon at forholdene på arbeidsplassen står hindrende i veien for økt produksjon. Disse forhold må bekjempes. Det har også en god del betydning hvordan vanskene og byrdene fordeles blant folk. Jeg mener det har stor politisk og psykologisk betydning at man i den utstrekning det er mulig fordeler byrdene og vanskene på en riktig måte.

Jeg vil komme tilbake til et foredrag som Konrad Nordahl holdt i Oslo i januar i år hvor han går løs på disse forhold. Han snakker om en masse bedrifter som framstiller keramikk, og han kom inn på at vi hadde fått en hel del nye bedrifter

innen lærvareindustrien og at det samme gjelder konfeksjon. I begge disse virksomheter er det mangel på råvarer, men likevel er det blitt en mengde nye bedrifter. Han nevner 80 nye skofabrikker, til tross for at de skofabrikker vi har i landet er i stand til å produsere det vi har behov for. Han nevner hvordan det er gått til at disse nye bedriftene er kommet i stand. De har kjøpt utrangerte maskiner fra andre bedrifter som har rasjonalisert og kastet ut de gamle maskinene. Så har de begynt fabrikk i en bakgård. Jeg skulle tro at de heller ikke har fått de beste folkene. Likevel må disse nye bedriftene ha lønt seg og da vil jeg stille dette spørsmål: Hvor mye har vi betalt for skoene? Det må sikkert ikke være småtterier. Jeg vil i den anledning også henvise til den sensasjonelle opplysning som Konrad Nordahl kom med i sitt innlegg i dag, hvor han forteller at nå begynner svenske verktøyfabrikker å konkurrere oss ut når det gjelder verktøy, og at den fortjenesten som faller av på grunn av at de kan selges billigere enn de norske, den drar grossistene av med. Jeg har forstått det slik at Thagaard er blitt noe av et begrep — en skrekk for en stor del av folket. Skulle det ikke være på sin plass å få en mann som ikke hadde et så fryktinngydende navn til prisdirektør — en mann som kanskje gjorde litt mer enn Thagaard.

Det er riktig det Gerhardsen sa for en tid siden om prisforhøyelsene. Reaksjonen er nesten rørende å legge merke til, sa han. Jeg har reist rundt i mitt distrikt og snakket med folk. Jeg er kommet til at det er merkverdig hvor rolig folk tar situasjonen. De hadde ventet på det, og det måtte omtrent være slik. Det tyder på at folk forstår hvordan situasjonen er. Men man skal ikke misbruke denne lojaliteten. Jeg tror derfor at det standpunkt representantskapet vil komme til å ta til høsten i tilfelle prisene er gått over den røde streken, i høy grad må bestemmes av — ikke bare hvor høyt prisene kommer, men i hvor høy grad det er truffet foranstaltninger til å forhindre at andre grupper i samfunnet skal få lov til å sko seg uten nevneverdige

begrensninger, samtidig som arbeiderne får høyere leveomkostninger.

Gustav Sjaastad: Jeg vil bare gi en del faktiske opplysninger i forbindelse med Josef Larssons forslag. I punkt 1 heter det at han henstiller til Regjeringen å ta opp dette spørsmål til en inngående drøftelse med de interesserte parter og eventuelt framlegge for Stortinget et forslag til lov om planmessig rasjonalisering av bedrifter og bransjer.

Jeg tror det må bero på misforståelse når det fremmes et slikt forslag, for som kjent har Regjeringen for flere år siden satt ned en offentlig komité til nettopp å utrede de spørsmål som Josef Larsson berører i sitt forslag. Det er nå på det rene at denne komiteen vil legge fram sin innstilling innen 15. oktober, og det ville vel da være nok så uriktig å vedta en henstilling til Regjeringen å oppnevne en ny komité når komiteens arbeid nå snart er avsluttet. Jeg vil legge til at kommer samfunnet til å fordøye de virkemidler som vi foreslår når det gjelder gjennomføringen av rasjonalisering innen handel og industri, tror jeg vi får oppgaver nok i tiden framover.

Torbjørn Henriksen: Jeg vil si til Carlsen at han ikke har forstått Gerhardsen riktig, når det gjelder redegjørelsen for skattebetalingen. Vi må være enige om at det har gått godt her i landet i løpet av de få etterkrigsårene. I løpet av fem år har vi klart å komme lenger enn de mest optimistiske av oss regnet i mai 1945. Det er ingen sak å rive ned — det er vanskeligere å bygge opp. Men vi har snart klart å bygge opp igjen det som ble revet ned. Det må være klart at det ikke er gjort i en stortingsperiode for en arbeiderregjering å endevende samfunnets struktur. Politisk er det lettere — økonomisk er det vanskeligere. På lovområdet har det kapitalistiske samfunnet sikret seg, snart her og snart der, mange interesser. Disse tingene må løses opp. Men når vi sitter stille for oss selv, tror jeg vi kan være enige om at det er gjort et godt arbeid. Jeg tror også vi selv bør

ta hensyn til det Gerhardsen sa om førstesidestoffet. Vi glemmer lett de gode resultatene, og merker oss ulykker og slikt.

Jeg beundrer de kameratene vi har i Regjeringen og de kameratene vi har i Landsorganisasjonens administrasjon som så intenst som det er mulig forsøker å nå fram til de rette resultatene, enten det er det ene område eller det er det annet.

For mitt vedkommende vil jeg ha sagt at den innstilling som Landsorganisasjonen la fram for sekretariatet — og som sekretariatet har tiltrådt og lagt fram for representantskapet — den behandler ikke spørsmålet om vi skal sitte stille som en liberalistisk administrasjon. Nei, den behandler sakene som de foreligger. Jeg synes at forslaget til Josef Larsson bør bli oversendt til sekretariatet. Etter den formen det har og etter de opplysninger Sjaastad har gitt, kan det ikke vedtas av representantskapet. Det finnes ikke et medlem i sekretariatet eller i denne sal som er uenig i at man gjør det man overhodet kan gjøre for å finne fram til de rette konklusjonene. Det er fornuftig å legge opp en arbeidslinje som holder. Det er bedre å ta små skritt framover enn å ta dem så store at man er nødt til å rygge tilbake. Vi skal passe på i frammarsjen ikke å ta større skritt enn at vi kan få hele kroppen med.

Jeg er enig i at lønnsnemnda skal fortsette. Vi skal unngå tapte arbeidsdager, hvis det på noen måte er mulig å unngå det. Formannen var inne på at lønnsnemnda legger overmåte stor vekt på de meklingsforslag som er framsatt i tariffrevisjonen. Men vi er nå og da borte i tilfelle hvor meklingsmyndighetene stiller forslag uten på forhånd å meddele hva meklingsforlaget vil inneholde, uten på forhånd å ha sikret seg tilslutning fra den ene eller annen parts representanter, men kaster meklingsforlaget fram. Hvis det da blir forkastet av en eller begge parter, har vi hatt den tendensen at lønnsnemnda ikke har gjort noen endringer i meklingsforlaget. Den linjen har jo Landsorganisasjonen også selv hevdet. Her tror jeg vi måtte kunne nå fram til en framgangsmåte med Riksmeklingsmannen når det

gjelder den måten meklingsforslagene skal settes fram på — en måte som åpner adgangen til partene å kjenne det forslag som eventuelt kommer. En kan da si klart og tydelig fra at et slikt forslag vil jeg ikke ha.

Rudolf Eriksen: Jeg tror det kom som et sjokk på de fleste at halvparten av varene skulle settes på frilister. Vi må alle være klar over — noe formannen understreket — at man må være på vakt når det gjelder en videre frigivelse av varer på disse frilistene. Jeg tror mange lurte på hva dette kom av. Jeg mener at i denne saken bør arbeiderne, våre medlemmer, bli gjort kjent med bakgrunnen for disse forskjellige ting som settes ut i livet. Det var ganske naturlig at en rekke arbeidere spurte hvorfor alle disse listene skulle bli frigitt på et bestemt tidspunkt. Og der vil en kunne spørre: Er det virkelig våre egne folk, vår regjering, som har vært med på å bestemme dette? Eller bestemmes det av andre makter? Mange regner med at U.S.A. er den sterke parten som dirigerer det hele.

Jeg vil nevne en annen ting. Jeg har hørt statsministeren gi en økonomisk redegjørelse, men han har på en behendig måte unngått å nevne de midlene som går til militærstellet. Jeg synes at man ikke kan overse en slik ting. Vi vet alle hvor mange hundre millioner som ofres på det militære alter. Vi vet også at en stor del av den arbeidende befolkning ikke er enig i dette.

Dirigenten refererte disse meldingene:

Da undertegnede på forbundets vegne skal reise til Kongsvinger, møter fra i morgen 12. mai, som representant forbundets kasserer, Julius Christophersen.

Norsk Tolltjenestemanns Forbund,

Johs. Spjeldnæs.

Representantskapet vil bli fotografert ved middagsmøtets åpning i morgen kl. 9.30. Det er av betydning at bildet viser en fulltallig forsamling.

Presse- og Informasjonskontoret.

Møtet sluttet kl. 18.30.

Formiddagsmøtet fredag 12. mai.

Dirigent: *Torbjørn Henriksen.*

Protokollen fra torsdagens ettermiddagsmøte ble referert og godkjent.

Dirigenten mente det var rimelig at møtet gjorde seg ferdig med punkt 5 før en tok fatt på beretningen for 1949.

Anton Andresen: Når man drøfter den økonomiske situasjon i forbindelse med innskrenkingen av subsidiene, så ser jeg spørsmålet slik: Skal vi innskrenke på subsidiene, så må det bety en av to ting — enten høyere priser og dermed en lavere levestandard, eller det må føre til en så vesentlig innskrenkning i nyinvesteringer at vi ikke er i stand til å modernisere vår industri og bygge ny industri i den utstrekning at vi kan være sikret mot arbeidsløshet i framtiden. Det er ut fra dette faktum at jeg har tatt mitt standpunkt i saken. Jeg vil ikke være med på å ta ansvaret for at det norske folk skal komme opp i en liknende situasjon som i 20—30 årene. Vi blir nødt til å sørge for at investeringene i industrien ikke minsker vesentlig, både når det gjelder modernisering av gammel industri og reisning av ny. Det er det eneste som kan sikre oss mot framtidig arbeidsløshet. Hva det kreves i investeringer, tør ikke jeg ha noen mening om. Men det er ingen tvil om at det vil kreve tusenvis av millioner. Vi har etter krigen investert i norsk industri, skipsfart o.s.v. om lag 16 000 mill. kr. Av dette er halvparten gått til å dekke slitasje og halvparten er gått til reisning av ny industri. Av de 8 000 mill. som er gått til reisning av ny industri, har vi ikke maktet å skaffe til veie mer enn halvparten ved hjelp av egen oppsparing. Den andre halvdel er tatt av valutaeserver og av Marshallpenger.

Vi må være klar over at vi kan aldri spise opp produksjonsoverskuddet for å dekke dagens behov. Det kan ingen nasjon gjøre. Jeg tror ikke det finnes noen økonomisk mulighet for at vi til høsten kan få full kompensasjon for prisstigningen. Det er

like godt å se denne kjensgjerning i øynene. Jeg vil gjerne komme med noen bemerkninger i forbindelse med det som ble sagt i går, i første rekke da det tallet som ble nevnt i forbindelse med nystartingene av skotøyfabrikker. Tallet er ikke riktig — det er ikke så mange som 80, det er i høyden 15 nye fabrikker som er startet. Det reduserer jo tallet atskillig, selv om det må sies å være 15 for mye det også. Jeg kan imidlertid tenke meg at en i statistikken har funnet de bedrifter som er kommet inn under Rikstrygdeverket. Det kan være bedrifter som driver med reparasjoner o.s.v. som er kommet med i den statistikken.

Jeg tror at det er blitt et slagord dette at vi skal få bort småbedriftene og bare få store bedrifter. Spørsmålet er mer komplisert enn som så. Vi drøfter og forsker og forsøker å komme fram til hva den rette størrelsen på en bedrift skal være for at den skal bli effektiv. I Amerika er en kommet fram til at en bedrift på over 500 mann krever så stort administrasjonsapparat at de blir ikke så effektive som de mindre bedrifter. Overført på norske forhold, vil bedriftens størrelsesorden være atskillig mindre, og jeg skulle tro at i skotøyindustrien ville det ideelle være et antall på 70—80 mann. Regjeringen arbeider nå med dette problemet om å reise industri på steder hvor folket lever av mer sesongbetonet arbeid. Det kan være behov for litt konfeksjonsindustri eller snekkerindustri, små båtbyggerier o.s.v. Jeg vil minne om den valgkampen i Sverige da de borgerlige gikk til storm på Regjeringen fordi den ville drepe alle småbedriftene og all foretaksomhet. Derfor tror jeg en skal være forsiktig med å lage slagord og agitasjon på dette. Det vi trenger er et virkelig grundig forskingsarbeid for å finne fram til plasseringer av industrier og til den mest effektive størrelse på bedriftene. De store bedriftene vil jo også gjerne bli kvitt de små fabrikkene, så på det feltet har vi ingen vansker med å bli enige med arbeidsgiverne. Og det er ofte våre egne folk som begynner disse småbedriftene — jeg er sikker på at det er

mange av Jern- og Metalls folk som har mange av disse bilverkstedene som vokser opp som paddehatter. Jeg mener som sagt at vi må ofre mer på forskingsarbeidet på dette feltet.

Vi går til angrep på skattesnyterne og kjøpmennene og skotøyhandlerne som Torbjørn Henriksen nevnte. Det smaker også litt av agitasjon, for i og med at en fører en slik agitasjon, undergraver en respekten for hele det apparatet som Regjeringen har bygget opp i løpet av disse 5 årene. Så dårlig som det høres ut i agitasjonen er det ikke. Jeg sitter selv i et prisutvalg, og forsikrer at hvis ikke vi hadde sittet i dette prisutvalget, hadde vi fått betale dobbelt så mye for støvlene som vi gjør i dag.

Jeg skal nevne litt om arbeidet i prisutvalget for å belyse at det er bedre enn sitt rykte. Bedriftene leverer kalkyler over hvor mye de har måttet betale for det de har kjøpt fra utlandet, og prisstigningen skyldes jo prisstigningen på verdensmarkedet. Skinn for eksempel har seget bortimot tredobbelte, og det er klart at det slår ut i prisene her hjemme. Dessuten har arbeidslønningene steget. Så er det jo slik at vi som sitter i prisutvalget, vi er den ene dagen med på å skjære ned prisene, mens vi den andre dagen skal få arbeidsomkostningene opp.

Jeg vil gjerne komme med en liten sluttbemerkning om Landsorganisasjonens opplegg her. Jeg må si at jeg har mest sympati for den tonen og ånden og selve motiveringen i Larssons forslag. Selve konklusjonen var kanskje som han sa ikke helt gjennomtenkt. Den loven han nevnte arbeides det jo med, men jeg har ikke noen kullsviertro på slike lover. En lov som denne ville jo ikke få tilslutning fra mer enn halvparten av forbundene, og organisasjonens kraft og styrke må stå bak for å gjennomføre den.

Jon Carlsen: Det vil sikkert bli brukt mot meg at jeg tilhører et annet parti. Men jeg tror likevel jeg har en stor del av de fagorganiserte bak meg når jeg stiller følgende forslag:

Etter å ha påhørt redegjørelsen fra statsminister Gerhardsen og Landsorganisasjonens formann, Konrad Nordahl, vil representantskapet uttale:

1. Representantskapet er av den oppfatning at lønnsmotakerne er berettiget til øyeblikkelig lønnsforhøyelse som kompensasjon for prisstigningen.

2. Representantskapet tar avstand fra forlengelse av lønnsnemndloven og oppfordrer Regjeringen til å trekke proposisjonen tilbake. Fagorganisasjonens handlefrihet til å gjennomføre arbeidernes krav må gjenopprettes.

Gunnar Bråthen: Jeg finner ingen grunn til å legge skjul på at situasjonen var slik og er fremdeles slik — på grunn av inndragningen av subsidiene — at hele det norske folket må ta et offer. Det som var standpunkt og som var vår oppgave i Det økonomiske samordningsråd, var å finne fram til en så rettferdig fordeling for de forskjellige lag av folket som mulig. Jeg mener personlig at det har lyktes oss, i vårt arbeid i Det økonomiske samordningsråd og i vårt samarbeid med Regjeringen, å komme fram til et resultat. For det første har vi den gruppen i det norske folk som jeg — selv om det kanskje ikke er språklig riktig — vil betegne som rikmannsgruppen. Den får, gjennom de skatteforslag som foreligger fra Regjeringen, en ekstra omgang på godt og vel 100 mill. kr. Våre bønder må som produsenter ut med et beløp på vel 90 mill. uten overhodet å kunne snakke om kompensasjon. Våre fiskere, som representerer bare 5 pst. av det norske folk, må som produsenter finne seg i å ta 22 mill. Til slutt kommer hele det norske folk som forbrukere, og der kommer våre lønnsarbeidere med, som må ta de prisøkninger som er gitt for disse varesortene. Hvis en ser det hele i sammenheng, tror jeg en har lov til å si at når det gjelder skatten har det i første omgang lyktes oss å finne fram til et opplegg, som må sies å være så rettferdig som mulig ut fra den foreliggende situasjon. Jeg tror ikke det er noen som med disse tall på bordet kan komme og si at lønnsarbeiderne er stilt ugunstigere i selve

starten i dette oppgjøret enn de andre forbrukerne. Tvert imot. Det er ikke mulig i dag å kunne slå fast hva den samlede prisstigning vil komme til å bli. Alt er avhengig av hvordan prisene ute på verdensmarkedet utvikler seg, og det vil også være avhengig av hvorvidt myndighetene kommer til å beslutte seg til å inndra flere subsidier i løpet av sommeren eller høsten.

Ved siden av å sørge for den rettferdige fordelingen, har vår oppgave vært å søke å skaffe oss sikringsbestemmelser, slik at lønnsarbeiderne til enhver tid kan stå i den stilling at de ikke får en urettmessig belastning. Det mener jeg vi har oppnådd. For det første gjennom den indeksbestemmelsen som det til slutt lyktes statsministeren å få Norsk Arbeidsgiverforening til å akseptere. Det var ingen lett oppgave, og det var vel nærmest et keisersnitt som måtte foretas før det var mulig å få Arbeidsgiverforeningen til å si ja.

Vi har skaffet oss sikringsbestemmelse nr. 2, ved at Det økonomiske samordningsråd i sin tilråding har sagt at spørsmålet om inndragningen av subsidiene for kjøtt og flesk skal tas opp i juli og august. Og hvis en beslutter seg for å inndra subsidiene på kjøtt og flesk, skal det skje på et tidspunkt at den eventuelle prisøkningen på det feltet slår ut i indeksen av 15. september, og kan danne grunnen for våre forhandlinger om lønningene.

Den tredje sikringsbestemmelsen vi har skaffet er at vi har sagt i tilrådingen, som er akseptert av Regjeringen, at spørsmålet om videre inndragninger av subsidier skal i tilfelle foretas før tariffrevisjonen våren 1951. Det som skal skje på dette feltet skal skje på tidspunkter, da fagorganisasjonen straks kan få i stand forhandlinger om det blir nødvendig.

Så er det spørsmålet om kompensasjon. Et av de viktigste utgangspunkter for vårt standpunkt må være at vi må vokte oss for å komme opp på et slikt omkostningsnivå for vår eksportindustri — kanskje i første rekke treforedlingsindustrien — at vår eksportindustri blir slått ut i den internasjonale konkur-

ranse. Jeg vil ikke være med på en lønnspolitikk som fører oss tilbake til den utvikling vi hadde i mellomkrigsåra. da vi hadde et forholdsvis rimelig lønnsnivå i vår hjemmeindustri og faktisk led sultedøden i vår eksportindustri. Fagorganisasjonen kan etter min mening ikke tillate at de arbeidere som ved sin innsats i eksportindustrien skaffer oss den nødvendige valuta skal eksistere på et lavere lønnsnivå enn de som arbeider i bygningsindustrien eller hjemmeindustrien.

Det er riktig som det er sagt her, at det gjelder å komme fram til en ordning, slik at vi kan få økt vår produksjon på de felter som enten kan skaffe oss valuta eller spare oss for import.

Det har ikke vært noen uenighet mellom Larsson og sekretariatet om denne sak. Men jeg var litt mistrøstig over den måte som Larsson la det opp på. Det måtte virke underlig på representantskapet at det var to standpunkter innen sekretariatet i en så viktig sak. Jeg tror ikke vi kommer fram til det Larsson ønsker ved å vedta et slikt forslag som han har lagt fram her. En fremmer ikke det samarbeidet som skal til på dette feltet gjennom lover. Det er tre måter å kunne øke produksjonen på. Den ene er ved tvangsmidler, og alle er vel klar over at det fører ikke fram. Den annen mulighet er gjennom appell. Jeg har ingen tro på at appell kan føre fram, fordi alle mennesker synes de har det godt og at det ikke er noen nød her i landet. Da er det bare en mulighet igjen, nemlig å finne fram til en måte å gjøre det på slik at hver som gjør en innsats, kan høste fordeler av det. Og det er den vei sekretariatet har slått inn på i sitt opplegg til Arbeidsgiverforeningen. Og Arbeidsgiverforeningen har ikke sagt helt nei. Den skal drøfte saken på sitt sentralstyremøte den 24. des. Statsministeren har allerede hatt en konferanse med to representanter for Arbeidsgiverforeningen og med Nordahl og meg fra Landsorganisasjonen. Og statsministeren har sagt at han, når representantskapets møte og Arbeidsgiverforeningens sentralstyremøte er holdt, vil han inn-

kalle hovedorganisasjonene til videre forhandling om dette spørsmål. Både fordi rasjonaliseringskomiteens innstilling snart foreligger og fordi forhandlingene om å finne fram til en løsning om at arbeiderne kan få økt utbytte av økt arbeidsinnsats skal fortsette under statsministerens ledelse, vil det være uriktig av representantskapet å vedta Larssons forslag. På den annen side er jeg enig i at det bør oversendes sekretariatet.

Kristoffer Jakopsen: Når Bråthen snakker om de byrder som ble lagt på jordbruket og på rikfolket, hadde vi ventet at han også hadde fortalt oss hva det kostet de fagorganiserte arbeidere at subsidiene ble inndratt. Jeg har gjennomgått det forslaget som sekretariatet har lagt fram, og jeg tror ikke det er mer å gjøre enn det som en der har funnet fram til. Men det er to—tre spørsmål jeg gjerne vil berøre.

For det første gjelder det omsetningsavgiften. Den har jo betydning for statens inntekter — og hvordan en skal få statsbudsjettet til å balansere. For noen år siden ble det fra denne talerstol opplyst at en tredjedel av omsetningsavgiften forsvant på veien fra dem som krevde den inn og dit den egentlig skulle havne. Jeg ville gjerne vite hvordan det er med kontrollen av dette, om det ikke går an å få bukt med dem som svindler med omsetningsskatten.

Så var det skattesnyteriet. Det er sagt at 1 500 mill. kr. blir unndratt beskatning. Jeg vil også gjerne vite hva som er gjort for å hindre dette skattesnyteriet.

Det tredje punktet jeg vil nevne vil det kanskje bli en del diskusjon om og jeg er klar over at det er farlig å nevne det her, men jeg gjør det likevel. Det er militærbevilgningene. I forbindelse med den nedskjæring av levestandarden som har funnet sted på grunn av nedskjæringen av subsidiene, spør guttene på arbeidsplassen — i hvert fall der jeg er: Er det noen rimelighet i å være med på å dekke utgiftene til militærvesenet, som vi likevel ikke er tilfredsstillet med, samtidig som vår levestandard må ned? Det er i og for seg ikke så rart at de spør om

dette. Jeg er sikker på at det sitter ikke en mann i salen her i dag som ikke er enig i at de militærutgiftene vi har er for store og at de er en belastning på vårt samfunn som vi ikke burde ha. Jeg er enig med Larsson og Andresen i det de hevder. Men jeg skulle anta at det ideelle ville være at representantskapet henstiller til Regjeringen at rasjonaliseringskomiteen gjør fortgang i arbeidet sitt slik at en snarest mulig ser et resultat av det.

Dirigenten: Nederst på side 2 i sekretariatets innstilling står det: Alle gode krefter må samle seg om å avverge en slik utvikling. Tvert imot må en så langt råd er o.s.v. Av formelle grunner er en blitt enig om å stryke ordet «tvert imot» og la det få følgende form: «En må så langt råd er».

Witalis Andersen: Jeg vet ikke hvilke følger inndragningen av subsidiene vil få. Når det gjelder konfeksjonsbransjen — som jeg kjenner best til — må de som bruker arbeidsklær forberede seg på en foreløpig prisøkning på grunn av at statssubsidiene er borte — en økning på 110 prosent, fordi statssubsidiene utgjorde så mye av prisen. Jeg tror det blir vanskelig å dekke dette beløpet ved noen av omsetningsleddene, fordi mellomleddene her tjener lite i forhold til i andre bransjer. Det samme gjelder også andre artikler, men ikke i samme utstrekning, fordi statssubsidiene her kun gjelder råvarer, ikke ferdigvarer. Men det er klart at dette kommer til å tyngde det alminnelige budsjett for den enkelte arbeider. Hvorvidt dette gir seg utslag i prisberegningene før 15. september, er det vanskelig å kunne ha noen mening om.

Det er stadig snakket om økt produksjon. Hvis en skal få økt produksjon, må det skje gjennom en sunn og riktig rasjonalisering. Og Landsorganisasjonen må være med på å bygge ut et rasjonaliseringskontor, slik at en får et sted hvor det kan gis veiledning og råd. Det nytter ikke å appellere til menneskene at de skal øke produksjonen, hvis de ikke får noe igjen. Så lenge det er teknikere på fabrikkene som er ubehjelpelige og bare lager rot, er det klart at vi må ha et kontor som kan hjelpe

oss. Og det kreves derfor at Landsorganisasjonen setter mer inn på å utbygge dette kontoret.

Larsson sa mange gode ting, men han har ikke kjennskap til hjemmeindustrien. Han tror den har det så mye lettere enn eksportindustrien. Det har vært snakket om at vi skulle oppheve tollgrensene i Skandinavia, men frilistene har gitt oss en viss føling av hvordan det ville bli. Vi må være merksam på at hjemmeindustrien ikke har fått anledning til å utvide sine lokaler og få bygget nye. Den har ikke fått anledning til å fornye maskinparken, den har ikke fått tilstrekkelig med råvarer og kan ikke gå med full kapasitet. Hvis den kunne det, ville også prisene bli senket. Men hvis slusene ble åpnet på den måten, er jeg sikker på at 60 prosent av bekledningsarbeiderne måtte omskoleres på grunn av at de ikke kan ta opp konkurransen. Vi må derfor innrette oss på å kunne utnytte produksjonsapparatet slik at vi står rustet til å ta opp konkurransen. Jeg tror ikke det går å skru lønningene opp, og så kanskje bli stående overfor en konkurranse som dreper beskjeftigelsen. Det går derfor ikke å oppheve tollgrensen i dag. Vi må i hjemmeindustrien utnytte produksjonsapparatet, og når det er gjort kan vi åpne alle grenser og konkurrere med alle.

Karsten Torkildsen: Det har siden frigjøringen vært snakket mye om stabiliseringslinjen, men hvis en skal ha et utgangspunkt for den situasjonen en har i dag, må en nødvendigvis starte et sted for å få opplegget riktig. Hvilke perspektiver lå foran oss da vi startet stabiliseringslinjen — hvilke tall og hvilke formål? Aille sosialøkonomer sa at dette ville vare $2\frac{1}{2}$ år — deretter ville vi komme over på et lavere prisleie på verdensmarkedet. Det er gått annerledes. Tallene vi opererte med for bruk til subsidier, var mellom 400 og 450 millioner, og når en hørte de tallene som ble nevnt i går, må en tenke over hvordan en skal legge det hele om. Hva kan vi gjøre i denne situasjon? Skal en slippe løs det en har holdt hånd om i fem år? Jeg tør ikke være med på det, og jeg tror ikke denne forsamlingen vil

være med på det. Det har vært nevnt land som har sluppet den frie gjenreiseing løs, f.eks. Belgia. I dag er det der rasjonering gjennom pengepungen og 300 000 arbeidsløse. Jeg tror ikke vi vil inn på en slik linje. Jeg tror en har lov til å si at den politikk som er ført her i landet, har gjort at befolkningen nesten har fått det for godt. Når en diskuterer de faglige og økonomiske problemer med dem, gider de ikke en gang å komme til medlemsmøtene. Hvis de mente det sto dårlig til, ville de nok møte fram og si sin mening.

Det forbundet jeg tilhører, sendte i januar 1948 ut to forslag, et mindretallsforslag og et flertallsforslag om tariffpolitikken da. Det var 50 fagforeninger som ikke gad å behandle forslagene. Jeg tror det stort sett er et svar fra de fagorganiserte, at de har vært fornøyd med den politikk som har vært ført, også når det gjelder de lønnsavgjørelser som er truffet.

Jeg vil menne Carlsen om at Riksmeklingsmannens forslag av juni i fjor, som står på side 2 i sekretariatets forslag, ikke er et forslag som Landsorganisasjonens ledelse har tatt stilling til, men et utkast til et forslag, som en kunne vedta hvis en vil eller la være hvis en ikke ville. Det er mange store tariffer som har tatt Riksmeklingsmannens forslag med og som har vedtat at dette skal gjøres gjeldende. Og vi har vedtatt at vi skal ha indeksregulering 15. februar 1950 og så skal vi ha en åpen periode til 1951. Det har medlemmene i stor utstrekning vedtatt. Dette glemmer man når man skal vurdere hele opplegget.

Når man skulle diskutere forsvarsspørsmålet i forsvarskommisjonen, så meldte spørsmålet seg om hvilke økonomiske alternativer en skulle legge til grunn. Vi var imidlertid ikke så orientert at vi bare kunne legge ett alternativ til grunn, vi måtte ha to, nemlig et forsvar som skulle baseres på 200 mill. kr. og ett på 300 mill. kr. Dette fikk forsvarsstaben beskjed om å utrede, og de kom tilbake ikke bare med de to forslagene, men et tredje forslag, sitt eget, som bygget på 450 mill. kr. Hvis vi skulle

ha et forsvar som skulle gjøre det mulig å holde stand en stund til vi fikk hjelp utenfra, måtte vi opp i 300 mill. kr. Etter det vi opplevet 9. april 1940, tror jeg flertallet av det norske folk har forlatt nøytralitetslinjen.

Josef Larsson: For at det ikke skal bli noen misforståelse, ber jeg representantene være klar over at det utvalget som er nevnt under punkt 4, det er det sekretariatet som skal nedsette. Jeg hadde aldri tenkt at dette skulle gå til Regjeringen uten videre. Skriv i stedet «Sekretariatet nedsetter et utvalg» o.s.v. — da kan det vel neppe bli noen misforståelser.

I forbindelse med Rasjonaliseringskomiteen, kan vi i første punkt sette at vi krever at det gjøres fortløpende med denne komiteens arbeid, og jeg vil også at denne komiteen tar opp spørsmålet om arbeidernes andel i utbyttet.

Det viktigste med hele forslaget er å få satt ned et utvalg som kan ta opp disse problemer og gi en utredning om hva fagorganisasjonen har gjort med disse sakene til nå. Det må også kunne tjene som et svar på alle de angrep vi nå har fra borgerpressen og fra borgerpartienes representanter i Stortinget.

Når det gjelder prisene har det vært sagt mye her, og det er ingen tvil om at vi har områder hvor vi har store marginer som vi allerede nå kunne ta av til fordel for en prissenkning. Bare tenk på radiofabrikkene, og det har vært nevnt skotøy, konfeksjon og tekstil — hva vet vi om hva vi har der så lenge vi ikke foretar noen undersøkelser. Vi bør sette alt inn på dette med rasjonaliseringen, som igjen skulle gi oss mulighet for en prissenking. Kanskje vi kan løse vanskene gjennom den veien, i stedet for å vente på lønnsreguleringene, som det tydelig er sagt fra ikke vil gi kompensasjon.

Gunvald Hauge: Det er to ting i forbindelse med den økonomiske politikken som har vesentlig betydning, og som jeg for mitt vedkommende mener arbeiderbevegelsen ikke har tatt nok vare på. Det ene spørsmålet gjelder det Andresen var inne på, nemlig å sette sakkyndige folk inn i prisutvalgene, folk som

kan kalkulere, som har forretningsmessig teft og som kan avsløre enkelte av de ting som foregår. Når Andresen sier at vi har noenlunde rimelige skotøypriser i forhold til det vi kunne hatt, så er det fordi en der har flinke folk i prisutvalget. Men jeg tror at det finnes utvalg der en har folk som ikke sier noe, fordi de kanskje ikke forstår tingene. Hovedsaken må da være å få kvalifiserte folk til å stille med disse sakene. Som en vet spiller fraktene en meget stor rolle ved prisansettelsene, en kan vel si en nokså avgjørende rolle. Jeg er medlem av prisutvalget for frakter på kysten, og der er det fastsatt maksimalsatser over hele linjen. På grunn av at Samferdselslovens bestemmelser ikke er blitt praktisert enda — det forutsetter nemlig konsesjoner for de båter som skal gå i kystfart, resulterer det i en usunn konkurranse, slik at maksimalfraktene ikke kan opprettholdes. Jeg tror ikke det er en eneste båt som er engasjert i fraktfart på kysten som klarer å oppnå de fastsatte maksimalrater. Av den grunn opptok vi for en tid siden forslag om at det skulle fastsettes minstefrakter på kysten, fordi Industriforbundet kalkulerer med maksimalratene ved prisansettelsene. I dag er det ingen som betaler maksimalsatsene, følgelig går differansen mellom maksimalsatsene og det som betales i dag direkte i industriherrens lommer og kommer ikke forbrukerne til gode i noen som helst form.

Når det gjelder tekstilbransjen, så må vi vel innrømme at avansen er temmelig stor og mye for stor. Og det er naturligvis her det ligger uante oppgaver til rette for dyktige mennesker hvis de vil gjøre noe og hvis de setter noe inn. Vi har sendt skriftlige forestillinger til Prisdirektoratet om å vedta vårt siste forslag som fikk flertall i prisutvalget, men Prisdirektoratet sitter på denne saken den dag i dag og har ikke gjort noe som helst, selv om det har vært skrevet om det i Arbeiderbladet. Jeg forstår ikke hvorfor vi har et prisdirektorat, hvis en ikke tar fatt på så iøynefallende saker som dette.

Volan kom inn på investeringsspørsmålet, og jeg er selvsagt

enig i at når det gjelder industrien i dag, så har vi der store oppgaver. Men man må ikke la denne investeringspolitikken gå så langt at industriherrene stadig unndrar seg skattene ved å plasere overskuddene på en slik måte at de ikke blir gjenstand for beskatning i følge den lovgivning vi har i dag. Vi må være oppmerksomme på at selv om de har utbygget et meget godt velferdsapparat med foredragsvirksomhet, biblioteksvirksomhet, spisesaler, leserom o.s.v. på bedriftene, så er det penger som er gått til dette arbeidet som for en vesentlig del muligens skulle vært tatt med i inntekten til vedkommende bedrift, og som på den måten er unndratt beskatning. At rederne f. eks. bygger så flotte lugarer og oppholdsrom for mannskapene, er ikke fordi de er særlig sosialt interessert, men fordi de resonnerer som så at det er bedre å bruke pengene til det enn å betale svære skatter. Jeg mener en har gått for langt når det gjelder investeringene i shipping, den alminnelige handelsmarine og hvalfangsten. Der er det ikke spørsmål om gjenreise, men om en betydelig ekspansjon, som for folk som har iallfall noen teft og framtidsperspektiver forstår kan komme til å gå så langt at vi kan bli utkonkurrert. Det vil si hvis den allierte shippingpolitikken fortsetter — med å gi tillatelser i øst og vest, til japanerne å drive hvalfangst, til tyskerne å drive skipsfart o.s.v., med hyrevilkår som ligger på 30—40 pst. av det nivå vi har og med en bemanning som er toppen 60 prosent av det den norske flåten har. Det er klart de konkurrerer oss totalt ut i løpet av kort tid. Vi må være oppmerksom på at vi konkurrerer på et fritt fraktmarked uten noen internasjonal planøkonomisk ordning. Det er den private kapitalisme som spekulerer fritt, og vi må derfor ta oss i vare for å sette inn svære beløp til investering for ekspansjon i skipsfarten utover en viss grense. Man må kunne sette en norm for hvor langt man skal gå i disse spørsmålene. Nettoavkastningene av den norske handelsflåtes drift er av avgjørende betydning for oss når Marshall-hjelpen opphører, og hvis vi kommer i den situasjon at levestandarden går

ytterligere ned, da blir det ikke lenger spørsmål om subsidiepolitikk kontra priser og lønninger, men det blir spørsmål om noe ganske annet. Jeg vil derfor til slutt si at jeg håper punkt 2 i sekretariatets innstilling blir praktisert slik at en forsøker å effektivisere dette arbeidet. Jeg håper også at en stemmer på Josef Larssons forslag.

Aksel Eriksen: Når det gjelder nystarting av bedrifter, vil jeg understreke det Andresen sa. Det er kommet en rekke nye bedrifter innenfor lærvareindustrien f. eks. — det har vært nevnt et tall på 200 — og hva skyldes det? Vi vet alle at skinn og lær er rasjonert. Ingen kan få kjøpt et kalveskinn uten anvisning fra lærkontoret, og alle som kommer til dette kontoret for å få anvisning blir straks listeført som lærvareprodusent. Men det kan være en mann som sitter hjemme og pusler for seg sjøl. det kan være en syk som får legeanvisning for å kjøpe lær. Straks blir han listeført som lærvareprodusent. Vi er oppmerksom på at mange av disse har sluttet i sitt ordinære arbeid og begynt for seg sjøl, og dem er vi på jakt etter. Vi kaller dem kjøkkenskrivere, til tross for at de er fagfolk. De lager portemonøer, mapper, vesker o.s.v. og går på dørene og selger sakene sine. I denne sammenheng vil jeg henstille til dere at dere ikke kjøper noe av slike folk, hvis dere skulle treffe på dem, da hjelper dere forbundet med å stoppe disse kjøkkenskriverne. Vi har en 30 pst. omsetningsavgift på lærvarene, og når salget foregår på den måten taper Staten denne avgiften, enten den går til selgeren eller ikke.

Jeg har drøftet spørsmålet med direktøren for tobakksbeskatningen, og han sa at siste budsjettåret ville inntekten for denne skatten komme opp i om lag 5 mill. kr. Men det er ikke på langt nær det som Regjeringen har regnet med skal komme inn.

Det er i virkeligheten ikke så mange lærvarebedrifter. Når jeg sier bedrifter, mener jeg bedrifter med fagfolk. Jeg sitter som medlem i et bransjeutvalg hvor vi har stelt med kvoten

til de forskjellige lærvarefabrikker. Vi har 57 bedrifter som kan betegnes som lærvarebedrifter. Men det er selvsagt også mange andre som må ha lær til sin produksjon, f. eks. de som lager sportsartikler, hanskefabrikker, bekledningsfabrikker som lager sportsutstyr o.s.v. Alle disse blir på lærkontoret listeført som lærvarefabrikanter. Vi har 53 produsenter av sportartikler, 21 hanskefabrikker, 32 luefabrikker — som også bruker skinn og lær — og vi har 32 fabrikker som lager arbeidshansker.

Jeg ville bare gi disse opplysningene for å rette på misforståelsen om at det er så mange lærvarefabrikker.

Konrad Karlsen: Det viser seg at det er bare 15 nye skofabrikker, ikke 80 som det er sagt tidligere, og disse lærvarefabrikkene er jo også bare småtteri. Men vi kommer vel ikke forbi at det er startet og investert i en hel del nye bedrifter som samfunnet og folket ikke har noe behov for. Det er sagt at vi bør starte nye bedrifter for å skaffe folk arbeid der det er sesongbetonet, men vi har i Nord-Norge ikke merket noe til dette, der hvor det i virkeligheten er størst behov for det.

Det er to ting som gjør seg gjeldende her. For det første er det en unødvendig investering av kapital og arbeidskraft som gjør seg gjeldende. For det annet er det tydeligvis altfor rommelige vilkår når det er plass for slike småbedrifter.

Emil Torkildsen: En må få inntrykk av at det har vært dissenser og uenighet i sekretariatet om disse spørsmålene, men det har i hvert fall ikke jeg oppdaget før vi på siste møte der tirsdag fikk forslaget fra Josef Larsson inn døren. Josef Larsson hadde selv ikke anledning til å være til stede. Hvis forslaget sendes over til sekretariatet, så er det vel ingen som tviler på at sekretariatet vil gjøre alt som kan gjøres for å få effektivt disse spørsmålene. Men det er jo ikke så lett som bare å sette seg ned å vedta en lov og legge planer. For planene skal også realiseres og de skal også finansieres. Det samme gjelder vel også med produksjonsutvalgene — det er lett å planlegge, men ikke så lett å realisere planene. Når vi vet at det er en

komité i arbeid, og at komiteens innstilling vil komme, synes jeg det er nokså naturlig at Larssons forslag oversendes sekretariatet. Når forslaget er utarbeidet av den nedsatte komité, synes jeg sekretariatet bør sette ned et såkalt ekspertutvalg som går gjennom forslaget og kommer med en uttalelse på basis av det.

Bendik Øyan: Det er grunn til å rope et varsko til sekretariatet som har sine forbindelser oppover i Regjeringen at man ikke må få den sjongleringen med de tingene som kan innvirke på inntekten som en har hatt tidligere. Jeg kommer til å stemme for det forslaget som foreligger, men jeg kommer også til å stemme for Josef Josef Larssons forslag, som tilleggsforslag. Jeg mener hans forslag er et nødvendig supplement til de retningslinjer sekretariatet har trukket opp.

Jeg vil gjerne komme litt nærmere inn på den feilvurdering som har gjort seg gjeldende hos Regjeringen i visse økonomiske spørsmål. Denne feilvurdering skyldes kanskje for en stor del de ekspertene som har stelt med disse sakene. Jeg skal ikke nevne noe navn, men alle kan tenke seg det. Jeg har vært på møter hvor jeg har stilt Brofoss konkrete spørsmål om investeringen av de mange millioner i handelsflåten, og jeg er blitt nokså lettvtint avfeiet. Men jeg tror min antakelse vil gå i oppfyllelse. Jeg er selvfølgelig ingen økonomisk ekspert, men jeg har tross alt en 20—30 år som tillitsmann bak meg. Og jeg begynner å få en viss vurderingsevne på skipsfartens område. Jeg tror ikke for framtiden at det er særlig heldig når ledelsen er altfor selvbevisst og trekker opp retningslinjer uten å samrå seg med de organer og organisasjoner som har første hnds kjennskap til hva som foregår, og hva som beveger seg innen visse arbeidsområder. Det har vært en ikke så liten skuffelse for oss å se at en del av handelsflåten allerede er begynt å gå i opplag. Vi har allerede mange ganger siden 1946, for å gardere oss mot dette, forlangt at det skulle opprettes et kontrollorgan i likhet med bransjerådene, et skipsfartens næringsråd. Vi har

ikke fått det, og begrunnelsen fra de som stiller med det, er at rederne har sagt nei, og da kan en ikke gjøre noe. Jeg mener at her må det slås en pel gjennom det hele — skal vi videre framover, kan vi ikke la oss bløffe hverken av rederne eller andre kapitalistiske interesserte, når de sier nei til de ting som vi søker å løse. Dette bør Landsorganisasjonen sette større kraft inn på, for vi vil ikke ha opp igjen det som skjedde i mellomkrigsårene.

Aksel Paulsen: Det har forbauset oss som er i handelsforretninger at omsetningsskatten ikke er lagt på det første leddet i vareomsetningen. Dermed kunne alle de som er i mindre forretninger o.s.v., svare avgiften til grossistene eller produsentene, og Staten ville kunne innskrenke sin revisjon betydelig i alle de små firmaene. Nå er det jo så at Staten har sine revisorer til å gjennomgå regnskapene for å kontrollere om de svarer den omsetningsskatten som de skylder Staten. Her er det jo selvsagt mange muligheter for de mindre kjøpmennene til å unndra seg omsetningsskatten. En kan vel si at dette ikke lag seg gjøre i større velordnede forretninger. Men jeg vil likevel peke på særlig våre jordbruksartikler, f.eks. frukt, poteter o.l. Her kan kjøpmennene lett stikke omsetningsskatten i sin egen lomme. Hvis vi f.eks. tenkte oss at omsetningsskatten på tobakk, sjokolade, øl og skotøyvarer ble pålagt og innkrevd direkte hos kjøpmannen, kunne meget spares. Hvis Landsorganisasjonen kanskje kunne ta opp konferanser om disse tingene, tror jeg det kunne være på sin plass.

Jeg er selv medlem av prisutvalget for bygningsartikler, og jeg må si at priskontrollen her er meget lite effektiv. I 1948 ble det her i Oslo oppnevnt 50—60 landsutvalg for de forskjellige salgsartikler. Jeg vil be Nordahl henstille til Hønsvald å innhente oppgave over hvor mange møter disse prisutvalgene har hatt de siste to år, og hvor mange saker de har behandlet. Ikke hvor mange saker formannen i utvalget har behandlet, for det heter nemlig i prisloven at så sant det ikke tjenes mer kroner

og ører enn hva 9. april 1940 sier, så kan formannen godkjenne dette, uten at det behøver å behandles av utvalget. Vi som sitter i utvalgene, er i en vanskelig situasjon. Vi må på den ene side sørge for prisnedskjæring, samtidig som vi skal vareta lønnsarbeidernes interesser. Vi må bruke sunt folkevett, som det heter, og forsøke å komme til en rimelig ordning. Men jeg tror vi kan si at prisutvalgene i dag ikke arbeider som de skal. Vi får ikke de sakene vi burde få. Dessuten er det som regel Norges Handelsstands forbund som vanligvis har formannsstillingen, og representantene for L.O. er 1 av 6. Den ene består av Norges Handelsstands forbund, den annen er Norges Kjøbmannsforbund, den tredje Norsk Jernvareforbund, den fjerde fra Norges Kooperative forbund, den femte Entreprenørenes Landssammenslutning, og så jeg fra Landsorganisasjonen.

Man kunne kanskje snakke litt om Kooperasjonens innstilling i disse sakene, men det skal jeg avholde meg fra.

Det er snakket mye om de som ikke betaler den skatten de burde i forhold til sin inntekt. Skattemyndighetene og myndighetene for øvrig har jo den utveien å skjønnslikne vedkommende, og den metoden burde brukes i større utstrekning enn det blir gjort. Vi kan vel si at det i stor utstrekning er jordbrukerne som snyter på skatten, foruten fiskerne og de selverhvervende. Der skulle man bruke skjønnslikningen skarpere, så kanskje de ville oppgi tilnærmelsesvis litt riktigere tall.

Konrad Nordahl: Jeg mener at hvis en har så mye på hjertet at en må ta opp dissens i alle tilfeller, bør en motivere dissensen i sekretariatet og få den diskutert. Hvis det hadde vært gjort, kan det hende at Larsson i dag ikke hadde opptrådt som mindretallets representant.

Når det gjelder sakens realitet, vil jeg si at man lærer jo litt etter hvert og man er jo forsiktig med å framsette forslag hvis man ikke er noenlunde sikker på at det er gjennomførbart. En del av de ting som Josef Larsson antyder i sitt forslag, og som han mener å ha spesiell grunn til å være misfornøyd med,

spesielt det han nevnte om bransjerådene i skipsverftsindustrien, kunne fremmes ved at lovene for bransjeutvalgene ble endret, slik at det ble lagt større myndighet hos bransjeutvalgene. En kan naturligvis få opprettet flere bransjeutvalg. Jeg er enig med Larsson i at en burde få eksperter til å undersøke mulighetene for øking av produksjonen i skipsbyggingsindustrien. Josef Larsson burde da foreslå for sekretariatet at vi skulle reise krav om at hvis loven om bransjeutvalgene er uklar på dette området, bør den endres på dette punktet. Rasjonaliseringsloven skulle ha vært ferdig for et par år siden, men det har vært sabotert av de andre parter i komiteen som arbeider med denne saken. De håpet at stortingsvalget skulle føre til at komiteens arbeid opphørte, men valget fikk en annen utgang enn de hadde ventet. Nå har komiteen sittet sammen stadig, og skal visstnok være ferdig med sitt arbeid 15. oktober, og innstillingen kan da behandles av Stortinget når det trer sammen i januer neste år.

Alle disse tingene kunne vi ha diskutert i sekretariatet og drøftet hvorfor Larssons forslag ikke passet med det temaet vi skulle behandle her, og vi hadde da antakelig blitt enige. Da det ikke var anledning til å snakke med foredragsholderen før etter at vi hadde behandlet saken, så ble det som det ble. Derfor vil jeg anbefale at forslaget blir oversendt sekretariatet. Men vi kan vedta en tilleggsuttalelse hvor vi henstiller til Regjeringen at den rasjonaliseringskomité som behandler praktisk talt alle de spørsmål som Larsson nevner, påskynner sitt arbeid slik at den hurtigst mulig avgir sin innstilling og at den snarest blir behandlet av de lovlige instanser, Regjeringen og Stortinget. Vi har ventet på den loven i 3 år, og nå er det på tide at vi får den. Vi kan vedta den her som alminnelig uttalelse, så kan sekretariatet utforme den og oversende den til Regjeringen. Hvis opplegget blir akseptert av departementet og av Stortinget, så dekker det stort sett det som Larsson har antydnet. Det er et spørsmål som det vanskelig kan dekke, nemlig spørsmålet om

større utbytte ved rasjonalisering. Det kan være en bedrift som er i en slik stilling at hvis den ikke rasjonaliseres til det ytterste, så eksisterer den ikke lenger. Den eneste betingelse for at en kan betale arbeiderne de tariffmessige lønninger som de har krav på i dag, er at bedriftene rasjonaliseres. Og i slike tilfelle er det vanskelig å forlange økte lønninger på grunn av rasjonaliseringen. Når vi vet at rasjonaliseringen gir økt fortjeneste til bedriften, kan vi kreve økte lønninger, det er i slike tilfelle en kan tale om fordeling av rasjonaliseringsgevinsten. På dette grunnlaget må en arbeide lengst mulig for å få i stand en avtale i stedet for en lov.

Det er riktig med de 20 skofabrikkene — nå reduserer Andresen det til 15, men han er enig med meg i at det er 15 for mye det også. Jeg har en beretning her fra Norske Skofabrikkers Landssammenslutning datert februar 1949, og av den viser det seg at i tidsrommet 1946—47 og 48 er det kommet til 30 nye bedrifter i skotøyindustrien. Tabellen i beretningen som jeg refererer til, er oppdelt i grupper etter antall bedrifter. Gruppe 5 omfatter bedrifter under 20 arbeidere, og tallet her er 86. Dermed må en kunne si at det er temmelig mange småbedrifter. Og det er slik at småbedriftene trekker folk til seg fra større bedrifter ved å betale dem bedre. Og hvordan kan de det? — Snyter de på skatten og på omsetningsavgiften? Det er vanskelig å kontrollere omsetningen i slike små bedrifter. Hvis en f.eks. tar porteføljefabrikasjonen, der omsetningsavgiften er 30 pst., kan en regne med at omsetningen utenom forretningene er temmelig stor. Det sitter mange utover i landet og lager mapper og tjener godt på det ved å selge dem litt billigere enn de koster i butikkene.

Når det gjelder priskontrollen, har vi fulgt det prinsipp at vi skulle sette inn folk i prisutvalgene fra det forbund som har kjennskap til tariffene innenfor den bransjen som skal priskontrolleres.

Det er klart at det skal sitte en tillitsmann fra et forbund i

prisutvalget, og han skal vareta forbrukernes interesser. Samtidig er han interessert i at vedkommende bedrifter gir så gode lønnsvilkår som mulig. Derfor kan det diskuteres om det alltid er riktig når man setter forbundets folk inn på et område hvor de er interessert i å få så rommelige priser som mulig, for at de skal kunne få så rommelige lønninger som mulig til de folkene de representerer.

Colbjørnsen skrev i 1935 at den naturlige størrelse på den norske handelsflåten burde være ca. 5 mill. dw. tonn. Etter krigen har han vært angrepet både av rederne og Sjøfartstidende for det gale synet han hadde på dette. Nå har vi såvidt jeg vet, ikke fått bare 5 mill. dead weight, men 5 mill. bruttotonn. Jeg er tilbøyelig til å være enig med det som Colbjørnsen skrev i 30-årene at 5 mill. dw. tonn hadde vært en passelig flåte for oss å holde beskjeftiget.

Jeg vil til slutt si noen ord til representanten Carlsen fra Drammen. Jeg er enig med deg i at vi ikke må bli personlige — alle må få lov til å hevde sitt syn uten å bli personlige.

Statsministeren nevnte jo dette med prisene i Sovjet-Samveldet. Det er jo ikke bare Statsministeren som har brukt disse tallene. Det er riktig at vi ikke har noe med Sovjet å gjøre, Carlsen, men du og ditt parti — jeg håper jeg ikke er personlig nå — dere hevder jo at alt er så dårlig i dette landet, mens i Sovjet-Samveldet er alt så godt. Men vi må få lov til å analysere disse tingene og spørre oss selv: Er det så mye dårligere i Norge, enn det er i Sovjet-Samveldet? Til det vil jeg si min personlige mening. Det vil gå flere generasjoner før den arbeidende mann og kvinne i Sovjet-Samveldet kommer sosialt, kulturelt og økonomisk på den samme standard som den norske arbeiderklasse har. Man kan studere produksjonsforholdene — hvordan en enn vurderer dem der borte — kan en konstatere at det er tilfelle. Det er vanskelig å få statistikk fra Sovjet-Samveldet. Det eneste grunnlag vi kan dømme etter, er den form de innbetaler kontingent til F.N. Der ligger nemlig ikke bare antallet innbyggere

til grunn, da skulle vel China og India komme i første rekke. De forente Stater, som har en 150 mill. innbyggere, Storbritannia som har 50 mill., betaler større kontingent til F.N. enn Sovjet-Samveldet, som har 200 mill. innbyggere. Hvorfor? Fordi en vel antakelig har analysert de økonomiske forhold og sett på den produksjon og den økonomiske virksomhet i vedkommende land, og etter dette fastsettes kontingenten.

Det er vanskelig å komme inn i Sovjet-Samveldet. Det er ikke der som i andre land, hvor vi kan sende studiedelegasjoner som kan reise fritt omkring, snakke med folk og gjøre nesten hva de vil.

Det var bare dette jeg ville nevne i forbindelse med det som vi har diskutert her.

Til slutt vil jeg anbefale sekretariatets forslag, med det tillegg at vi henstiller til Regjeringen at den gjør fortgang med Rasjonaliseringskomiteen, slik at lovforslaget snart kan foreligge, og at Larssons forslag oversendes sekretariatet. Vi er også villige til at sekretariatet er med på å sette ned en ekspertkomité, og jeg vil stemme for at Josef Larsson blir formann i det ekspertutvalget.

Dirigenten: Det foreligger tre forslag: Sekretariatets innstilling, Jon Carlsens forslag og Josef Larssons forslag. Dessuten foreligger til votering en henstilling fra representantskapet til Regjeringen om at den bevirker at Rasjonaliseringskomiteen snarest mulig legger fram sin innstilling, og at sekretariatet får bemyndigelse til å utforme den henstillingen som oversendes Regjeringen.

Ved voteringen ble sekretariatets innstilling vedtatt mot én stemme.

Ved voteringen ble det enstemmig vedtatt å oversende Larssons forslag til sekretariatet.

Henstillingen til Regjeringen om å gjøre fortgang i Rasjonaliseringskomiteens arbeid ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten meldte at Th. Hanes, Telemark fagl. Samorganisasjon søkte permisjon fra ettermiddagsmøte. Søknaden ble innvilget.

DAGSORDEN PKT. 1:

Beretning for 1949.

Dirigenten refererte den trykte beretning punktvis.

Jon Carlsen: Jeg vil gjerne komme med en bemerkning angående den måten spørsmålet om våre internasjonale forbindelser ble votert over fra representantskapsmedlemmenes side. Det ble sendt et spørreskjema til medlemmene, der de skulle svare ja eller nei på om de var enige eller uenige i om vi skulle slutte oss til den nye faglige internasjonale. Jeg mener at et så viktig spørsmål burde vært behandlet på en organisasjonsmessig måte, slik at det kunne vært debattert, før Landsorganisasjonen og sekretariatet tok stilling til det.

Konrad Nordahl: Jeg tror ikke framgangsmåten er konstitusjonell uriktig. Vi hadde nemlig på kongressen i mai i fjor spørsmålet opp, og den prinsipielle side ved saken ble da gjort klar. Spørsmålet om innmeldelse i den nye faglige internasjonale var behandlet i sekretariatet, det ble innkalt til felles forbundsstyremøte. Vi visste at om vi innkalte representantskapet på denne saken, ville vi kanskje bruke en time på redegjøringen og diskusjonen. Var det da riktig å bruke 25—30 000 kroner av organisasjonens penger, når vi var så overbeviste om hvordan resultatet ville bli?

Konrad Karlsen: Den 29. april ble det holdt et møte mellom Norsk Arbeidsmannsforbund, Norsk Kommuneforbund, Norsk Transportarbeiderforbund, Norges Maskinistforbund og Norsk Sjømannsforbund, der en behandlet overenskomstene for vegvesenets sambandsveier, spesielt for riksvei nr. 50 nordover. Jeg vil gjerne høre hvilket resultat man kom til.

Gunnvald Hauge: Det er ikke helt klarlagt enda hvem som skal organisere fergemannskapene. I Sjømannsforbundet er vi

kommet til det resultat at alt «flytende» bør sortere under vårt forbund. Vi har anmodet Landsorganisasjonene om en konferanse for å komme fram til det.

Elias Volan: Det er riktig at vi har drøftet dette. Vi har f. eks. flere ferger som Statens Vegvesen driver, andre drives av private selskaper, noen ferger er kommunale, og vi har også ferger som jernbanen driver. Vi har diskutert dette spørsmålet for å forsøke og komme fram til en ordning, hver gang problemet har meldt seg. I farten husker jeg ikke hva en ble enig om når det gjelder riksveg 50, og det kunne være interessant å høre om det var noe spesielt Konrad Karlsen hadde å kritisere. Jeg vil understreke at vi såvidt mulig har forsøkt å komme til enighet når det gjelder uoverensstemmelsene mellom de interesserte forbund. Det gjelder her Sjømannsforbundet, Arbeidsmannsforbundet, Transportarbeiderforbundet, Kommuneforbundet og andre forbund. Jeg kan ikke uten videre erklære meg enig med Hauge fra Sjømannsforbundet om at alt «flytende» skal høre inn under det forbundet. Vi får forsøke å manøvrere oss fram i disse grensetilfellene slik at det så noenlunde blir enighet i hvert enkelt tilfelle.

Konrad Karlsen: Når det gjelder spørsmålet om fergene, hører jeg Volan sier at en har forsøkt å komme til enighet mellom de forskjellige forbund, og hvis det er enighet, forekommer det meg at det må være på et merkelig grunnlag. Forholdet er at det på fergene på riksveg 50 vanligvis er 4 mann, og disse 4 mann er fordelt på 3 forbund, nemlig Sjømannsforbundet — så er Maskinistforbundet kommet inn, og så er også Transportarbeiderforbundet med. Gjelder det en ferge som eies eller drives av Staten, så kommer Arbeidsmannsforbundet inn, og jeg skjønner ikke hvilken sammenheng det forbundet kan ha med dette. Det forekommer meg at disse folkene hører naturlig inn under Transportarbeiderforbundet. Når det kommer en rutebil som skal over en liten fjordarm, så er det fergen som setter den over. Mannskapet står således daglig i kontakt med rutebilfol-

kene. Disse folkene samarbeider, og det er derfor naturlig at de står i samme forbund. Etter mitt skjønn er det i alle fall uriktig å fordelene disse folkene på flere forbund innen Landsorganisasjonen.

Elias Volan: Jeg vil gjøre oppmerksom på at Landsorganisasjonen har en overenskomst med Norsk Maskinistforbund, som danner grunnlaget for Maskinistforbundets innmeldelse i Landsorganisasjonen. Sekretariatet har ingen myndighet til å bryte de overenskomster som Landsorganisasjonen har sluttet mellom de respektive forbund og som danner grunnlaget for deres medlemsskap i Landsorganisasjonen. Vi har Maskinistforbundet, vi har Handel og Kontor, hvor kongressen har vedtatt spesielle regler for deres medlemsskap i Landsorganisasjonen. Etter mitt skjønn er det bare kongressen som kan endre de avtalene. Hverken sekretariatet eller tvistenemnda har myndighet til å forandre dem.

Beretningen for 1949 ble opptatt til votering og enstemmig godkjent.

DAGSORDEN PKT. 6:

Avtalen om produksjonsutvalg.

Gunnar Bråthen la fram denne innstilling:

Kongressen 1949 tok slikt vedtak:

- «1. Sekretariatet gis fullmakt til om nødvendig å si opp overenskomsten med Norsk Arbeidsgiverforening om produksjonsutvalg.
2. Blir avtalen sagt opp, utarbeider sekretariatet i samråd med forbundene forslag til endring i overenskomsten. Ved eventuell revisjon tas særlig sikte på å få utvidet overenskomstområdet slik at den også blir gjeldende for bygge- og anleggsvirksomhet og eventuelt andre områder hvor den ikke nå gjelder. Videre må landsrådet for produksjonsutvalg bli utbygd til et organ til å planlegge og aktivisere produksjonsutvalgenes virksomhet.

3. Skulle forhandlingene om revisjon av overenskomsten ikke føre fram til en tilfredsstillende ordning, særlig når det gjelder Landsrådet, bemyndiger Kongressen sekretariatet til å fremme forslaget til lovfesting av et statlig organ til erstatning for Landsrådet, som kan bli et bindeledd mellom de forskjellige produksjonsutvalg og mellom produksjonsutvalgene og bransjerådene.»

I henhold til dette vedtaket har sekretariatet ført forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om endringer i avtalen av 1945. Forhandlingene er hittil resultatløse og avtalen er midlertidig forlenget til 1. juli 1950.

Det foreligger nå et skriv fra Statsministeren til A. F. L. og N.A.F. om denne saken, hvor Statsministeren henstiller til de to parter å møte til en konferanse under Statsministerens ledelse for å søke og komme fram til en revidert avtale.

Sekretariatet mener at det vil være gunstig om man fortsatt kan bygge produksjonsutvalgene på en frivillig avtale mellom partene, og Statsministerens henstilling bør derfor imøtekommes fra A.F.L.s side. Sekretariatet innbyr derfor representantskapet til å vedta følgende:

Sekretariatet bemyndiges til i samråd med forbundene å fortsette forhandlingene med N.A.F. — eventuelt under Statsministerens ledelse — for å søke å komme fram til en ny avtale om produksjonsutvalgene eller de linjer som er fastslått i kongressens vedtak.

Gunnar Bråthen: I det vedtak som kongressen gjorde i fjor, vil man av punkt 2 og 3 finne det som kongressen slo fast, at man skulle søke å få endringer i avtalen, gjennom de forhandlinger man kunne oppta med Norsk Arbeidsgiverforening. Sekretariatet har i møter den 6., 13. og 22. februar med Arbeidsgiverforeningen forsøkt å komme fram til endringer i avtalen i overensstemmelse med de linjer Kongressen trakk opp. Arbeidsgiverforeningen ville ikke gå med på endringer i den utstrekning som vi fra fagorganisasjonens side mente var nødven-

dig. Hensikten med å ta avtalen opp til revisjon er fra vår side, i henhold til de erfaringer vi har høstet, å søke om det er mulig å få endringene slik at vi kan finne fram til en sterkere basis for produksjonsutvalgenes virksomhet i den enkelte bedrift og gjøre dem mer aktive enn de hittil har vært. Jeg var klar over, da vi startet disse forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening, at det i første omgang ville være vanskelig å nå fram til enighet av forskjellige grunner. For det første fordi vi fra vår side la fram et opplegg til en ny produksjonsavtale som var bygget opp ut fra den forutsetning at den kunne være brukbar både som et forhandlingsgrunnlag for fortsatt å få en frivillig avtale, samtidig som den var lagt slik opp at den kunne danne utgangspunktet for et lovmessig arbeid på dette feltet, hvis det ikke lyktes oss å komme fram til en frivillig ordning gjennom forhandling.

Vi går for det første i vårt forslag inn for at vi vil ha selve området for produksjonsutvalgene utvidet. Den gamle avtalen er innskrenket til å gjelde produksjonsbedrifter i industri og håndverk. I det nye forslaget vi har lagt fram, vil vi ha utvidelsen til også å gjelde andre arbeidsområder. Forslaget sier at produksjonsutvalg kan opprettes i enhver bedrift som kommer inn under lov om arbeidervern av 19. juli 1936.

Så har vi gjennom § 2 i avtalen forsøkt å markere det som skulle være produksjonsutvalgenes prinsipielle oppgave. Produksjonsutvalget skal være et rådgivende organ, som skal ha til formål å arbeide for at arbeidernes og funksjonærenes innsikt og erfaring nyttes med sikte på at driften og/eller produksjonen organiseres og ledes på en slik måte at effektiviteten økes mest mulig, med det formål å nedsette produksjonsomkostningene, skape lavere varepriser og gagne virksomheten, de i virksomheten ansatte og samfunnet som helhet. Det er altså faktisk en programerklæring på dette feltet som er noenlunde i samsvar med det som vi under sak nr. 5 diskuterte som bakgrunn for å få en produksjonsøkning.

Arbeidsgiverforeningen har ikke villet akseptere den målsetting som vi her har lagt opp med produksjonsutvalgene. I forbindelse med den første delen av forslaget, sier de at ut fra ønsket om å nyttiggjøre arbeidernes og funksjonærenes erfaring og innsikt må vi særlig ta sikte på å øke effektiviteten og nedsette produksjonsomkostningene. Det vil altså si at de aksepterer den første delen av setningen i vårt forslag, men den delen som omhandler lavere varepriser, at virksomheten skal gagnes o.s.v. har de ikke akseptert.

Videre i § 2 har vi i vårt opplegg forsøkt å konkretisere produksjonsutvalgenes oppgaver. Den tidligere avtalen er nokså generelt formet, hvilket har avstedkommet tvister og uenigheter i utvalgene. Når enkelte saker er blitt tatt opp, har bedriftens representant sagt at dette spørsmålet ligger utenfor produksjonsutvalgets kompetanseområde. Arbeidsgiverforeningen har imidlertid ikke gått med på vår måte å trekke opp retningslinjene for utvalgenes arbeidsområde. Men de har i forhandlingene hittil strukket seg en del. De har bl. a. når det gjelder den gamle avtalens § 2 a, kommet så langt at de har stilt forslag om at produksjonsutvalgene skal ta opp fortrolige meddelelser fra bedriftsledelsen om bedriftens økonomiske forhold og stilling innenfor bransjen. De har også gått med på at utvalget kan ta opp til forhandling og drøftelse større endringer i driften og virksomheten. Når det gjelder den økonomiske siden, har de akseptert å sette inn i § 2 en bestemmelse om at regnskapsmessige opplysninger gis i samme omfang som normalt gis aksjonærene gjennom det på selskapets årlige generalforsamling avlagte regnskap. I dag vil selvsagt en slik bestemmelse ikke ha særlig stor verdi, men hvis man etter hvert kommer fram til den ordning at man får standardiserte regnskaper i forskjellige bransjer, så vil en slik bestemmelse i avtalen om produksjonsutvalg etter min mening praktisk talt være tilfredsstillende på dette feltet.

I punkt c har vi en bestemmelse som omhandler forslag og tiltak som tar sikte på å øke arbeidernes og funksjonærenes sik-

kerhet og trivsel i arbeidstiden o.s.v. Der aksepterer Arbeidsgiverforeningen at ordene «i arbeidstiden» går ut. Dermed vil produksjonsutvalgene også få adgang til å ta opp til drøftelse og behandling alle spørsmål som har forbindelse med og betydning for arbeidernes trivsel også utenfor arbeidstiden, boligspørsmål, idrettsspørsmål o.s.v.

Når det gjelder sammensetningen og størrelsen av utvalgene, bygger vi framleis på den samme tredeling — arbeidere, funksjonærer og bedriften. Når det gjelder større virksomheter, forsøker vi å finne fram til en ordning slik at vi kan trekke de høyere tekniske funksjonærer med i produksjonsutvalgene. Bettingelsen for at vi gjennom produksjonsutvalgene skal kunne angripe selve produksjonsproblemene, må være at vi får teknikerne og ingeniørene positivt med på vår side.

Jeg går rett over på det som etter vår mening er det sentrale i denne avtalen, nemlig bestemmelsen om landsrådet. Jeg tror at det skal være mulig gjennom videre forhandlinger å komme fram til en del endringer både i § 2 og i andre paragrafer, som vil kunne være tilfredsstillende for arbeidsgrunnlaget i utvalgene, under forutsetning av at man gir landsrådet en ny status. Hittil har landsrådet bare avgjort tvister om forståelsen av avtalens bestemmelser. Hittil har det ikke vært mulig å få Arbeidsgiverforeningens representanter i landsrådet til å være med på å realisere den del av arbeidsoppgaven, som går ut på å sørge for at produksjonsutvalgene er i aktivitet. I vårt forslag la vi saken opp slik at vi skulle få et landsråd som faktisk skulle være en ankeinstans for produksjonsutvalgene når det oppsto uenighet. Det skulle bestå av fire representanter fra hver av hovedorganisasjonene og med en fast formann oppnevnt av Industridepartementet. Det var dette punkt som Arbeidsgiverforeningens representanter i første rekke gikk imot. De sa det betydde et inngrep i det private næringsliv på en slik måte at arbeidsgiveren blir satt utenfor enhver bestemmelse. De mente også at bak den tanken Landsorganisasjonen

fremkastet, ligger ønsket om en sterkere kontroll av bedriften og en framtidig sosialisering eller nasjonalisering. De sa åpent fra at de frivillig ikke ville være med på en slik ting, og det var ingen overraskelse for oss at de tok et slikt standpunkt. Men de har i hvert fall strukket seg så langt at de er kommet med et motforslag om at landsrådet skal hjelpe produksjonsutvalgene med rettledning og opplysningsvirksomhet. Overfor de enkelte produksjonsutvalg kan denne hjelpen drives ved direkte henvendelse eller ved sirkulærer, og rådet kan etter henstilling fra produksjonsutvalgene ta opp forhandlinger med dem.

Vi ønsker imidlertid å få bestemt fastslått at landsrådet skal ha myndighet til på eget initiativ å kunne gå ned til bedriften og holde møte med produksjonsutvalget for å drøfte problemene. Vi har på dette punkt støtt på vanskeligheter fra Arbeidsgiverforeningens side, som sier at bedriften er et hellig område hvor ingen uvedkommende har lov å blande seg inn. Det er foreløpig dette punktet vi har stoppet opp på.

Skal vi komme videre i dette arbeidet og få den aktivisering av produksjonsutvalgene som vi alle har snakket om, vil det være nødvendig for oss fortsatt å søke og komme fram til en frivillig avtale. Jeg har ingen tro på at vi løser disse vanskene gjennom et lovverk. Her er det jo spørsmål om samarbeidet i den enkelte bedriften, og hvis vi ikke kan få partene til å samarbeide på frivillig basis, er det ingen utsikt til at vi gjennom en lov kan tvinge folk til å samarbeide. Under en konferanse med Statsministeren, der direktør Erlandsen og direktør Østberg i Arbeidsgiverforeningen og Nordahl og jeg var til stede, ga Statsministeren uttrykk for at han var villig til å henvende seg til partene å søke og finne fram til standpunkter slik at forhandlingene kunne fortsette. Det foreligger en skrivelse fra Statsministerens kontor, datert 11. mai, til Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen. Det heter her: Statsministeren er kjent med at de to hovedorganisasjoner har ført forhandlin-

ger om en revisjon av den overenskomst som produksjonsutvalgene har opprettet 20. desember 1945, uten at disse forhandlinger har ført til enighet om en ny avtale. Overenskomsten om produksjonsutvalg er opprettet i samsvar med de politiske partiers fellesprogram av 1945, hvor det var uttalt: «Ved enkelte industrielle bedrifter opprettes rådgivende produksjonsutvalg av arbeidere, arbeidsgivere og funksjonærer for å øke interessen for å fremme den mest effektive produksjon, en god bedriftshygiene og yrkesopplæring. I medfør av denne bestemmelsen oppnevnte Statsministeren en komite til å utrede saken. Komiteen besto av to representanter fra Norsk Arbeidsgiverforening, to fra Landsorganisasjonen, en fra Sosialdepartementet og en fra statsministerens kontor. På grunnlag av komiteens forslag opprettet hovedorganisasjonene avtalen om produksjonsutvalg i industri- og håndverksbedriftene. På grunn av de sterke samfunnsmessige hensyn som er knyttet til at det er interesserte og effektive produksjonsutvalg ved bedriften, vil Statsministeren gjerne drøfte den situasjon som er oppstått, med de to hovedorganisasjoner. Jeg tillater meg derfor å forespørre om Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Norsk Arbeidsgiverforening er villig til å sende representanter til et møte hos Statsministeren en av de nærmeste dager for å drøfte muligheten for å få i stand en ny overenskomst mellom partene.»

Vi har fra sekretariatets side lagt fram et forslag for representantskapet. Vi refererer først kongressens vedtak og sier videre: «I henhold til dette vedtak har sekretariatet ført forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om endringer i avtalen av 1945. Forhandlingene er hittil resultatløse og avtalen er midlertidig forlenget til 1. juli 1950. Det foreligger nå et skriv fra Statsministeren om denne sak, der Statsministeren henstiller til de parter å møte til en konferanse under Statsministerens ledelse, for å søke og komme fram til en revidert avtale. Sekretariatet mener at det vil være gunstig om man fortsatt kan bygge produksjonsutvalgene på en frivillig avtale

mellom partene. Statsministerens henstilling bør derfor imøtekommes fra A.F.L.s side. Sekretariatet innbyr derfor representantskapet til å vedta følgende: Sekretariatet bemyndiges til, i samråd med forbundene, å fortsette forhandlingene med N.A.F., eventuelt under Statsministerens ledelse, for å søke og komme fram til en ny avtale om produksjonsutvalgene etter de linjer som er fastsatt i kongressens vedtak.»

Bernhard Berntsen: Det er dessverre en kjennsgjerning at produksjonsutvalgenes enkelte medlemmer ikke på noen måte, i de aller fleste tilfelle, har fylt sin stilling i produksjonsutvalget. Det er en tendens til i stor utstrekning å oppfatte oppgaven på den måten at hvis ikke man oppnår øyeblikkelig økonomiske fordeler, så anser en det overflødig å arbeide i produksjonsutvalgene. Slik er det trass i at avtalen går ut på at utvalgene ikke skal befatte seg med lønns- og tariffspørsmål. Vi har stillet krav til våre medlemmer i produksjonsutvalget uten at forbundene på noen som helst måte har lagt til rette det riktige grunnlaget. Vi har en rekke produksjonsutvalg som utfører et utmerket arbeid, men det er fordi de har funnet fram til de riktige personer, som har de riktige perspektiver. Hvis man ønsket at produksjonsutvalgene virkelig skal bli noe, så må forbundene utføre et langt mer planmessig arbeid på dette området.

Når en leser beretningene fra utvalgenes virksomhet, så har en et bestemt inntrykk av at en har kartlagt de enkelte næringer. Men denne kartlegging og de resultater de kommer til er hermetisk lukkede hemmeligheter for medlemmene. Det er ikke mulig å få noen opplysning om hvorvidt et utvalg i en viss industribedrift har kunnet foreslå at her er det muligheter for investering. Og det er jo dette som skal utvirke produksjonsøkning, enten det gjelder hjemmeindustrien eller eksportindustrien. Jeg tror at det er nødvendig at representantskapets medlemmer og Landsorganisasjonens tillitsmenn rundt om i landet får en oversikt over hvordan de hurtigst og lettest skal

kunne investere i de bedrifter som naturlig ligger til rette for en økning av produksjonen.

Jeg ville sette pris på om sekretariatet kunne ta opp spørsmålet om å få tilrettelagt en plan over de industrier og virksomheter hvor det er lettest adgang til å investere og derigjennom øke produksjonen hurtigst mulig.

Jon Carlsen: Ennå har ikke produksjonsutvalgene fått den betydning som de burde og skulle ha for næringslivet i sin helhet og for samarbeidet mellom bedriftens ledelse og de fagorganiserte arbeidere. Gunnar Bråthen refererte en del endringer som sekretariatet kommer til å kreve i den oveenskomsten som foreligger. Vi har jo i punkt 2 a et avsnitt som sier at orientering og fortrolige meddelelser fra bedriftsledelsen angående bedriftens økonomiske forhold og stilling innenfor bransjene, samt forhold som er av betydning for produksjonen og avsetningsvilkårene, skal gis en gang i kvartalet. Jeg har vært med i produksjonsutvalget i min bedrift siden det ble startet i 1946. Bedriftsledelsen har tre medlemmer i utvalget, og vi har meget sjelden møter. I fjor hadde vi ikke mer enn ett møte, til tross for at vi forsøkte å få ledelsen med på flere. I fjor spurte jeg, som formann i produksjonsutvalget, bestyreren ved bedriften om det var mulig å få en økonomisk oversikt over hvordan forholdene lå an ved bedriften. Direktør Jørgensen ved Union svarte at vi skulle få utlevert den økonomiske oversikt så snart den forelå. I slutten av mars i fjor hadde vi et møte, og Jørgensen ga oss den redegjørelse som vi hadde lest i avisen uken i forveien. Til spørsmålet om hvordan det lå an med den bedriften jeg var ansatt, svarte han at Union har 9 bedrifter, og For-ente Papirfabrikker, hvor jeg arbeider, er ikke akkurat den dårligste. Den var heller ikke den beste. Det var den økonomiske oversikten vi fikk.

Jeg vil sette fram forslag om at det blir gitt klare bestemmelser når det gjelder produksjonsutvalgenes medbestemmende myndighet.

Mitt forslag blir: «Ny avtale om produksjonsutvalgene må inneholde klare bestemmelser om at arbeidernes representanter skal få full oversikt over bedriftens økonomiske forhold. Likeså må arbeidernes representanter få medbestemmende myndighet.»

O. Vollum: Jeg er skuffet over at det ikke blir spandert mer tid på en så viktig sak som denne. Min mening om denne saken er at det mangler opplysning, og det mangler i første rekke opplysning fra LO. Jeg vil på det instendigste henstille til sekretariatet at det settes spesielle folk til å spesialisere seg på dette området. I jernbanen har vi bedriftsutvalgene, men betydningen er den samme. Også vi ved jernbanen er interessert i å få bedriften så lønnsom som mulig, selv om det ikke nytter å få jernbanen til å gå med overskudd. Men vi er i hvert fall interessert i å få underskuddet ned, kanskje i balanse. Fra Sjømannsforbundet er det blitt pekt på at rederne bruker sitt overskudd til å bygge førsteklasses lugarer for sjøfolkene, for at rederne derved skal kunne unngå beskatning. Ved jernbanen sliter vi med Staten for å få bevilgninger til slike ting som gode oppholdsrom for arbeiderne, og vi har bedt Landsorganisasjonen om å være oss behjelpelig med å komme et skritt videre på det felt.

Vi må være klar over at det er gjennom økt produksjon at vi kan øke vår levestandard, men det må en omskolering til for å få medlemmene til å forstå det. Det er ikke nok å snakke om det på møter, vi må også ut på arbeidsplassene og snakke med medlemmene våre. Her ligger vår største oppgave i dag. Ved jernbanen er vi kommet et godt stykke i vei — i hvert fall ved Oslo distrikt hvor jeg er formann i driftsutvalget. Vi har holdt på i tre år, men det er først nå vi begynner å se resultatene. Folkene er blitt mer interessert, og nå kommer de til oss i bedriftsutvalget og spør — før gikk de til administrasjonen. Vi holder regelmessige møter, og jeg vil anbefale at også andre forsøker det, selv om det kanskje ikke er saker å behandle. Derved oppnår en bedre kontakt med ledelsen.

Th. Hancæs: I Telemark har vi den erfaring at produksjonsutvalgene i skogbruket faktisk er døde — fordi man mangler orientering. Jeg er enig i den tanken som er kastet fram her om at det er opplysning som skal til på dette området. På vårt representantskapsmøte i februar ble det gjort en henstilling til vårt forretningsutvalg om å sammenkalle alle arbeiderrepresentanter i produksjonsutvalgene til å drøfte de felles spørsmål for å skape interesse for denne saken. Vi mente at man derved kunne skape de nødvendige organene og at arbeidsoppgavene kunne bli mer klarlagt.

Jeg mener at denne saken kom på oss for hurtig, vi hadde ikke tenkt gjennom hva produksjonsutvalgene skulle være for noe. Ut fra de betraktningene tror jeg man har sett på produksjonsutvalgenes vesentlige arbeid hittil som arbeid med velferdsrom o. l. Det kan være vel og bra, men det er jo produksjonsøkningen man skulle se på. Som stillingen er i dag, må vi fortsatt holde møter med arbeidsgivernes representanter for å søke og løse disse problemene, og i den anledning vil jeg spørre Landsorganisasjonens ledelse om man kunne tenke seg mulig. heten av å få istand en distriktskonferanse.

Anders Mørk: Det er riktig at vi bestandig har hatt for liten tid når vi skal diskutere produksjonsutvalgene. Vi sier at folkene på arbeidsplassen ikke forstår sine oppgaver og vet hva de vil, men vet vi hva vi vil selv, vi som sitter i noe mer ledende stillinger når det gjelder produksjonsutvalgene. Helt siden saken ble fremmet i 1945 og fram til i dag har vi ikke fått en gjennomgående diskusjon om hvordan vi skulle legge an det praktiske arbeid. Jeg tror det er der feilen ligger, når vi ikke er kommet lenger enn vi er kommet.

Jeg er helt enig med Bråthen i at produksjonsutvalgenes effektivitet er avhengig av det samarbeid som kan oppnås mellom de forskjellige interessene på arbeidsplassen. Men da må vi også ha klart for oss utgangspunktet. Det må bygge på samarbeid. Vi har svært ofte slått på at produksjonsutvalgene er

et middel til å sosialisere Norge i en håndvending. Og det skal vi samarbeide med arbeidsgiverne om. Men det er der det stopper opp. Jeg har vært på mange arbeidsplasser og snakket med arbeiderne om denne saken. De gir uttrykk for at de venter på denne bestemmelsen — en bestemmelse om at nå skal vi avskaffe arbeidsgiverne, nå skal det bli sosialisering. Jeg tror ikke det er på den måten vi skal sosialisere landet. Jeg vil nevne et eksempel om samarbeidet, nemlig det som skrives i «Farmand». Utgangspunktet for stoffet er vår egen feil, fordi vi har kjørt for politisk på disse tingene, og derved skapt grunnlag for det stoff «Farmand» kommer med. Dette organet blir mest lest av arbeidsgiverne, og det er derfor meget skadelig at dette bladet får grunnlag for dette stoffet som bare går ut på å sabotere disse tingene.

Den store syndebukken tror jeg ligger hos noen og enhver av oss selv. Vi skal ikke bare spise på den ene parten. Jeg mente vi hadde lært noe av den tiden som er gått, slik at vi kunne sette noe inn på å løse saken. Vi bør nå gjøre noe for å skape effektive organer. Hvert forbund bør avsette en mann til å stille med disse tingene, en mann som kan ha ansvaret for at det blir gjort noe. Derved kunne en få koordinert samarbeidet med kontoret i Landsorganisasjonen, slik at det kom skikkelige informasjoner både til det kontoret og til arbeidsplassen.

Jeg er enig i det som er sagt om opplysningsarbeidet. Det trenges å gjøre mye på det området. Det har vært tatt en del skippertak — vi tok et stort med det samme. Men så dabbet det av. Nå er det muligheter for en liten blest igjen når den nye avtalen forhåpentlig kommer. Men disse skippertakene kan vi knekke ryggen på. Jeg tror vi må legge det hele opp mer langsiktig og planmessig. Her må vi så diskutere saken for å få fram det nødvendige kunnskapsgrunnlaget som må til. Det gjelder ikke bare medlemmene i produksjonsutvalgene, for de skal bare være talerør. Vi må huske på at produksjonsutvalgene ikke blir mer effektive enn det arbeiderne sjøl gjør dem til.

Halfdan Wigaard: Når vi har organisert produksjonsutvalg, har vi merket de svake punkter i overenskomsten, der arbeidsgiverne ikke stiller seg velvillig. Jeg tror ikke det er mange av dem som er det. De er klar over selve hensikten, nemlig at produksjonsutvalgene er begynnelsen til at arbeiderne selv skal kunne komme dithen at de forstår å lede en bedrift. Her sier arbeidsgiverne at nei, takk, det er noe vi selv skal ordne. I den grafiske industri hvor jeg er med, er selvfølgelig ikke produksjonen av samme betydning som innen andre og større industrigrener. Men det er likevel naturlig at arbeiderne spør: Hva skal dette være godt for, og hva er det vi får igjen for det? Det er en ganske naturlig reaksjon til kravet om økt produksjon. Det er naturligvis slik at mange situasjoner kan oppstå i produksjonslivet hvor det kan være av uvurderlig betydning for arbeiderne på arbeidsplassen å kunne være med på å regulere produksjonen — særlig kanskje i kommende tider hvor det kan bli spørsmål om innskrenkning av driften osv. Hvor ligger årsaken og feilen? Men her sier arbeidsgiveren at dette vedkommer da ikke dere. Den økonomiske siden av driften vil ikke arbeidsgiverne komme inn på, og produksjonsutvalgene kan vanskelig oppnå resultater. Jeg vil peke på at i den nye ovedenskomsten bør man forsøke å skape et bedre grunnlag med større rettigheter som kan stilles opp overfor bedriften. Det er en rekke saker som ikke tas opp, men det som i første rekke må gjøres gjeldende, er å få den store masse til å forstå den sosiale oppgave som produksjonsutvalgene kan ha rent samfunnsmessig sett. Da kommer ikke bare det ene spørsmålet fram, nemlig spørsmålet om hvor mye jeg får igjen i kroner og ører for økt produksjon. Men da må man også ha den garanti at økningen kommer hele folket til gode. Man må ha garanti for at dette skal være til felles gode — og ikke til arbeidsgivernes gode.

Herved var klokken 13 og formiddagsmøtet slutt.

Ettermiddagsmøtet fredag 12. mai.

Dirigent Bernhard Berntsen.

Sekretæren refererte protokollen fra formiddagsmøtet. Protokollen ble godkjent.

Representantskapet fortsatte behandlingen av dagsordens punkt 6.

Fritz Fridholm: I papirindustrien har vi 55 produksjonsutvalg. Av disse er det bare et ganske fåtall som arbeider på en skikkelig måte. Disse utvalgene sender oss protokollene etter hvert møte. Jeg vil nevne et utvalg som arbeider godt, og det er Borregård. Der gir generaldirektør Meidel så å si i hvert møte en oversikt over den stilling bedriften er i, det gjelder både råvarer og salg. Regnskapene blir forelagt utvalget på samme måte som for et representantskap eller en generalforsamling. De andre utvalgene er — bortsett fra tre-fire — i samme stilling som de Jon Carlsen nevnte. Når vi har reist rundt for å undersøke årsaken til at disse mange produksjonsutvalgene ikke er i virksomhet, har vi som regel støtt på de argumentene at bedriften ikke innkaller til møter. Når vi har spurt om ikke avdelingen innkaller til møter, blir det svart at den er kommet inn i en sløvhetsperiode. Noen skylder på opplysningen og sier at de ikke er så godt inne i de spørsmål de skal behandle osv. Men mange har pekt på at de ikke har en ankeinstans som kan avgjøre de sakene som blir tatt opp i produksjonsutvalget, og som ikke blir behandlet på skikkelig vis. I papirindustrien har vi et råd i likhet med det Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen har. Det består av to medlemmer fra hver organisasjon. Dette rådet har på denne tiden faktisk ikke hatt et eneste møte, men bare endel brevveksling med de bedrifter som ikke ønsker å danne produksjonsutvalg. Det er det eneste vi har behandlet i rådet.

Jeg har festet meg ved sekretariatets framlegg, hvor det heter at man skal søke å komme fram til ny avtale for pro-

duksjonsutvalgene etter de linjer som er fastsatt i Kongressens vedtak. Der heter det i punkt 3 at «skulle forhandlingene om revisjon av overenskomsten ikke føre fram til en tilfredsstillende ordning, særlig når det gjelder landsrådet, bemyndiger Kongressen sekretariatet til å fremme forslag til lovfesting av et statlig organ til erstatning for landsrådet, som kan bli et bindeledd for de forskjellige produksjonsutvalg og mellom produksjonsutvalgene og bransjerådene». Jeg vil spørre hvor mye det er lagt i betydningen av dette. Skal det være et bindeledd, eller skal det være et landsråd som det var meningen i det første utkast forbundene fikk til ny revidert avtale om produksjonsutvalgene, nemlig at dette landsrådet skulle bestå av to representanter fra hver av partene, samt en oppmann oppnevnt av Industridepartementet. Vi måtte da kunne gå ut fra at denne oppmannen måtte være en av våre folk, og her ville vi ha en sikkerhetsventil som produksjonsutvalgene kunne falle tilbake på. Da ville det ikke være så stor skade om det i § 2 fremdeles ble stående at produksjonsutvalgene var en rådgivende forsamling.

Den 3. og 4. mars i år hadde vi en konferanse med svenske forbundsfolk og svensk LO om de samme problemene. For oss så det ut til at det var begynt å vokse vinger på de svenske arbeidsgiverne — i forhold til de vi har hjemme hos oss. I Sverige var man kommet i gang med et meget godt samarbeid. Arbeidsgiverne i Sverige er vel i samme situasjon som våre arbeidsgivere var før valget i 1949. De forsøker å tekke fagbevegelsen med endel småtterier i håp om at vinden skal blåse en annen vei under valget der borte. Vi er nå kommet over valget og jeg mener vi står sterkere nå enn noen gang før. Vi må derfor få en skikkelig ordning for produksjonsutvalgene. Den ordningen som ble meddelt av Bråthen er etter min mening ikke så god at den dekker hele problemet. Da bør man heller følge Kongressens punkt 3 om at det nedsettes et landsråd som får bindende myndighet til å avgjøre de tvister som man ikke er enig om i produksjonsutvalget.

Konrad Nordahl: Får jeg gi den opplysning at for snart 14 dager siden ble det bestemt at Paul Engstad i dag skulle gå i et møte for å representere Landsorganisasjonen. Engstad er jo sekretær for produksjonsutvalgene. Det er derfor han ikke er tilstede her i dag.

Olav Bruvik: Jeg er enig i sekretariatets innstilling, og jeg er også stort sett enig i den redegjørelse Gunnar Bråthen har gitt. Jeg er imidlertid ikke villig til — uten videre — å tillegge den nye overenskomsten så avgjørende vekt som enkelte av representantene gjør. Jeg tror nemlig at overenskomsten om produksjonsutvalg er årsaken til at vi er kommet i den stilling vi er. Jeg er klar over at det har vært mange vansker å overvinne, men hvis vi skal ha noen som helst mulighet til å komme noe videre på dette området, må vi diskutere saken igjennom. Vi må komme fram til linjer for vårt framtidige arbeid slik at vi kommer inn i et spor hvor det glir bedre enn det gjør nå. Jeg er ikke klar over på hvilken måte det skal skje, men jeg kunne tenke meg at enkelte forbund fikk i oppdrag å oppnevne sin spesielle kontaktmann, og at disse igjen, sammen med Landsorganisasjonen og Opplysningsforbundet, drøftet igjennom saken og fikk lagt en plan for det indre organisasjonsarbeid. Det er også viktig å skape den nødvendige posisjon på arbeidsplassen for produksjonsutvalgene — kontakten mellom utvalget og arbeiderne må være god. Jeg er klar over at en hel del ting av det som må gjennomføres, vil komme til å koste penger.

Rent taktisk mener jeg det ville være klokt å sette inn offensiven der hvor vi har såkalte rimelige arbeidsgivere. Det er mulig at resultatene på slike bedrifter vil komme til å få en avgjørende betydning for produksjonsutvalgenes videre utvikling. Men forutsetningen må være et godt samarbeid mellom Landsorganisasjonen, forbundene og Opplysningsforbundet, slik at de forskjellige organer blir klar over hva de har å gjøre og hvor de skal sette inn kreftene.

Josef Larsson: Jeg tror nok at denne saken har den alvor-

lige karakter som flere av talerne har gitt uttrykk for, og jeg vil bare for Jern- og Metalls vedkommende gi den opplysning at vi tok opp saken allerede i 1945 da vi fikk avtalen om å ansette en spesiell mann og opprette et eget kontor. Det ble gjort og kontoret har siden vært i virksomhet. Men det viser seg at det ikke bare er hos oss det er behov for en egen mann. Behovet er til stede i mange forbund. Det viser seg på den måten at vi i stor utstrekning har måttet stille vår mann til disposisjon for andre forbund. Det har naturligvis gått ut over vårt arbeid. Det klager jeg ikke over, for vi er villig til å gjøre andre en tjeneste, men man må naturligvis ikke gå for langt, og denne ordningen må ikke bli permanent. Derfor vil jeg gjerne anbefale at de større forbundene ansetter spesialfolk til disse oppgavene. Jeg er også enig i at Landsorganisasjonen bør utbygge sitt kontor noe bedre.

Når det gjelder vårt forbund, tror jeg vi har trukket opp tilstrekkelig med retningslinjer for arbeidet, men det er svakheter til stede, og arbeidet har hatt en tendens til å stagnere. Jeg tror vi har stoppet litt opp, og kanskje noen steder drevet litt tilbake. Oppgaven i dag blir derfor å ta et offensivt tak, og vi må sette inn våre krefter nå.

Konrad Karlsen: Jeg mener at vi nå har et utgangspunkt til å skape mer liv i denne saken. I dag er forholdet det at prisøkningen har skapt ny aktualitet i spørsmålet om økt produksjon.

Anker Nordtvedt: Jeg har inntrykk av at vi leter etter syndebukker når det gjelder dette arbeidet. Jeg tror at den største syndebukken sitter representert her, fordi her avskjærer man mulighetene for en bred debatt om saken.

Det blir sagt at det er Landsorganisasjonens og forbundenes oppgave å stable dette arbeidet på bena slik at det kan bli effektivt. Jeg vil be dem som tror det, være så snill å tro om igjen. Hvis vi skal greie å skape resultater når det gjelder produksjonsutvalgene, så må vi tilbake til arbeidsplassen. Det hele må

komme fra arbeiderne på den enkelte bedrift — de arbeiderne som er representert i produksjonsutvalgene. Slik det er nå, velger man en 3—4 mann til et produksjonsutvalg og de skal ta seg av alt arbeid på bedriften. Jeg har ennå ikke møtt en eneste fagforening innen vårt forbund som har ofret et helt medlemsmøte på produksjonsutvalgets arbeid. Man har som regel innskrenket seg til å referere protokollen fra produksjonsutvalgets møter. Å ta opp saken i hele sin bredde og å diskutere hva en kan gjøre på bedriften, det gjør man ikke. Nettopp der er det man må begynne. Det nytter ikke om man ansetter aldri så mange sekretærer på kontorene i forbundene og Landsorganisasjonen — hvis det ikke kommer nedenfra, går det ikke.

Jeg synes ikke man skal forlange at produksjonsutvalget skal sette seg inn i problemer som angår handelen på verdensmarkedet, når det gjelder innkjøp av råvarer, og når det gjelder avsetning. Det er et langt stykke fram dit ennå. Det forekommer meg at ikke en gang de sosialøkonomene vi har, makter å sette seg inn i det av og til.

Vi har en bedrift her i landet som kunne være et eksempel på hvordan et produksjonsutvalg skulle drive sitt arbeid, og hvor det i aller høyeste grad trenges, nemlig Årdal Verk. Den bedriften er en skam for arbeiderbevegelsen i dette land. Det er en skam hvordan det blir drevet ved den bedriften. Der hadde man muligheter for — gjennom et effektivt samarbeid — å skape en ny bedrift hvor alt var lagt til rette fra grunnen av, både for produksjonen og for velferdsarbeidet. I denne avkroken i Sognefjorden skulle man kunne skape betingelser som det ville stå respekt av, men nå er det blitt så desentralisert at det ikke nytter å gjøre noen verdens ting. Det er en av de bedriftene som Staten eier 99 pst. av aksjene i. Da kan vi vel ikke vente at det skal lykkes ved de private bedrifter. Husk at når Jernverket i Mo i Rana blir ferdig, må man løse problemene der oppe.

Anton Andresen: Det har vært diskusjon om avtalene om produksjonsutvalgene skal være ved lov eller om de skal være

ved avtale. Jeg tror ikke det hjelper med en lov å tvinge folk til samarbeid. Vi har jo hatt lovmateriell nok på dette området. Vi har for eksempel en lov fra forrige verdenskrig om arbeiderråd — en lov som ikke er avskaffet og som står ved makt ennå. Denne loven var bare et slag i luften. Det er vel slik med en lov at den blir ikke virkningsfull før den er forankret i folks bevissthet, slik at den blir respektert. Når det gjelder selve avtalen som jeg har hatt den glede å være med å utarbeide, så tror jeg det viktigste i den er at vi får dette landsrådet med et omfattende arbeidsområde slik at det kan være hjelpelig med å foreta de ting som er nødvendig for å få kontakt mellom produksjonsutvalgene og legge opp arbeidsoppgavene for dem. Denne kontakten har manglet.

Forleden snakket jeg med en gammel tillitsmann i Drammen. Han var kommet med i produksjonsutvalget, men han hadde opplevet alle de skuffelser som mange andre som har med produksjonsutvalgene å gjøre. Han hadde for det første en viss motvilje mot selve bedriften — han hadde følelsen av at han ikke hadde noen kontakt med sitt forbund, han hadde ikke noen kontakt med produksjonsutvalgene ellers i distriktet, og han hadde følelsen av at det ikke var kontakt mellom arbeiderne og produksjonsutvalget på stedet. Men han mente likevel at han gjennom produksjonsutvalget hadde fått det første gløtt inn i bedriftens økonomi, og han sa at han hadde lært mer av det enn av de andre oppgavene han hadde hatt som tillitsmann. Han avsluttet med å si at nå har vi fått foten innenfor, og den vil vi ikke trekke tilbake igjen.

Hans Ruud: Vårt forbund har en egen avtale med skogbrukets arbeidsgiverforening. Det er blitt sagt at når produksjonsutvalgene ikke har gjort noe større positivt, skyldes det mangel på retningslinjer. Vårt forbund har sendt ut en rekke rundskriv om dette spørsmål og de avtalene som er opprettet høsten 1946 og i 1947. Disse avtalene er sendt ut med de nødvendige retningslinjer. Når de 177 produksjonsutvalg som er opprettet innen

skogbruket, ikke har stelt seg slik de skulle, skyldes det flere ting. En av de viktigste tingene er det økonomiske grunnlaget. Når våre produksjonsutvalg skulle ut, får de reiseutgifter, skoft o.s.v. Både vårt forbund og skogbrukets arbeidsgiverforening mente imidlertid at det skulle være mulig å finne fram til et økonomisk grunnlag slik at utvalgene skulle kunne arbeide tilfredsstillende. Det avsettes jo betydelige beløp til investering, og vi trodde at en del av dette beløpet måtte kunne brukes til dette formål. Ved henvendelse til Justisdepartementet og til Finansdepartementet viste det seg imidlertid umulig å få dette til. Dette er kanskje den største årsaken til at det ikke har gått så bra.

Men det er også slik at enkelte herredsskogmestre har en annen oppfatning om dette spørsmål og de saboterer det. Trass i at det er gjort en god del i enkelte produksjonsutvalg, særlig når det gjelder reisingen av skogshusværene og i forbindelse med økt hogst. Jeg vil også nevne at produksjonsutvalget i Norges største skogdistrikt, Trysil, har fått i stand en redskapsentral hvor skogsarbeiderne om lørdagen kan henvende seg med redskapen og få utlevert ny med det samme. Jeg kan også nevne andre eksempler, men stort sett må vi si at det ikke har gått så bra som en kunne ønske.

Jeg vil også nevne et eksempel på samarbeid mellom arbeidere og arbeidsgivere for å oppnå økt produksjon. Det er sluttet en spesiell avtale mellom en godseier og arbeiderne som går ut på at arbeiderne er sikret 55 pst. av bruttoinntekten ved godset. Arbeidsgiveren skal ha 45 pst. Da skal han holde alt verktøy, gjødsel o.s.v. — unntatt arbeidslønninger som går inn i de 55 prosentene. Det er garantert tariff lønn og hvis arbeidernes lønninger ved årets slutt kommer til å ligge over 40 pst., skal de få utbetalt 40 pst. i tillegg til den tariff-festede lønn. Resten av pengene skal nyttes i forståelse mellom arbeiderne og godseieren, og de skal nyttes til arbeidernes beste.

Lars Evensen: Jeg ville sette stor pris på om Nordtvedt

nærmere begrunnet sitt angrep på Årdal Verk. At forholdene har vært vanskelig ved Årdal Verk, kan vi være enige om, men når det gjelder produksjonsforholdene, betalingsforholdene o.s.v. så er jeg kjent med at det har vært et meget intimt samarbeid mellom bedriften og Kjemisk forbund for å finne fram til de mest høvelige former for betaling og produksjon. Spesielle utvalg har fulgt produksjonsprosessen og så vidt jeg vet, har en nådd fram til enighet om betalingsforholdene og produksjonen. Jeg vil understreke at det har vært et meget nært samarbeid mellom det forbund Nordtvedt er tillitsmann for, og bedriften. Jeg tror ikke at vanskene skyldes at man har støtt på motstand innen bedriftens ledelse, men man har kanskje støtt på andre vansker.

Sist jeg var i Årdal, hadde jeg møter med produksjonsutvalg og fagforeningsstyrene og andre. Vi diskuterte alle de aktuelle forhold som de hadde å føre fram. Jeg vet ikke om Nordtvedt eller andre her var i Årdal i 1946. Jeg var der før vi fattet vedtak om å bygge ut Årdal Verk. Årdal er en trang dal hvor det lå utstyr spredt utover etter tyskerne. I løpet av 3½ år er så denne bedriften bygget opp til Norges største aluminiumsfabrikk. Det er også tatt opp en ny produksjon — rujern. I 1946 var det ikke en permanent bolig i Årdal som kunne nyttes for arbeidere og funksjonærer i tilknytning til Årdal Verk. Her sto vi overfor de sosiale brytningsproblemer som overalt melder seg i forbindelse med storindustrien. Årdal tilhører kanskje et av de mest primitive bondesamfunn vi har i vårt land. Og her kommer så storindustrien. Jeg tenker på det voldsomme arbeid en hadde for å skaffe grunn til boligbyggingen. Det er organisert boligbyggelag, men hittil er det bedriften som har bygget alle boligene til arbeiderne og funksjonærene. Oppgavene der borte er enorme, og det kunne være ønskelig om man kunne få noen til å spesialisere seg på disse spesielle områder. Her ligger en oppgave for fagforeningene i første rekke. Noen må ta seg av disse tingene, og jeg synes kooperasjonen bør ta

sin del. Noen må for eksempel ta seg av de kommunale oppgaver. Årdal har vært en liten, fattig landkommune, og der skulle man altså begynne å skape et moderne industrisamfunn hvor hver kvadratmeter måtte utnyttes og hvor man måtte ekspropriere meter for meter. Man skal være varsom med å pålegge bedriftene, enten de tilhører private eller Staten, de rent kommunale oppgavene.

Det er klart at man her har det aller største behov for aktivitet fra fagforeningenes side, og de kooperative utvalg, når det gjelder kulturutvalgene og andre. Her ligger det store oppgaver og venter.

Det klages over at det er mange som slutter i Årdal. Det er sikkert riktig, men jeg vet administrasjonen vil forsøke å få en analyse over årsakene til det. Det er desverre slik at det er sterk gjennomtrekk i mange bedrifter nå, kanskje særlig i jern- og metallindustrien. Jeg tror ikke den store oppspaltingen i forskjellige forbund i Årdal gjør det lettere å løse disse problemer. Vi har nå 5, kanskje 6 forbund representert der, og det skaper sine problemer.

Karsten Torkildsen: Det som det siktes til her, er at man ikke er kommet med fra begynnelsen av og derved kunne skape et grunnlag for denne statsbedriften. Det er riktig at makten når det gjelder selskapets ledelse, den ligger i Oslo. Det kan opplyses at administrerende direktør og formannen i produksjonsutvalget bor i Oslo. En slik ordning er ikke vanlig. Formannen i produksjonsutvalget pleier vanlig å være en av arbeidernes tillitsmenn eller administrerende direktør på stedet. Det gjelder jo til stadighet å være i kontakt med bedriften slik at formannen kan ha oversikt over produksjonsforhold o.s.v.

Jeg kan opplyse at Landsorganisasjonen har fått et skriv fra fagforeningsstyrene i Årdal hvor det pekes på disse forhold, og hvor det hevdes at det må være noe galt fatt. Statsråden er kjent med det, og vi har snakket om hvordan vi skal løse dette spørsmål.

Anker Nordtvedt: Jeg kan ikke si annet enn at jeg ble litt mistrøstig da statsråden ville at jeg skulle gi argumenter for at det er så dårlig i Årdal — og så nevner han alle sjøl. Det er nettopp alle de tingene han snakker om som produksjonsutvalget skulle ha tatt seg av, det er arbeidernes problemer, boligspørsmålene, matforsyningen, velferdsarbeidet o.s.v. La de som bor på stedet få drøfte problemene, de vet å finne løsning. En margarinfabrikant som sitter her i byen, har ikke noe forstand på det.

En av de tingene jeg vil nevne i denne forbindelse er arbeidskraften til Årdal Verk. Hvis det fortsetter på den måten som nå, vil det ikke være mulig å få arbeidskraft til den bedriften.

Lars Evensen: Jeg vil bare si til Nordtvedt at den som er ansatt som sosialsjef ved Årdal, har i årrekke vært formann for en av fagforeningene i Kjemisk forbund, Johansen fra Askim. Han er tilsatt etter tilråding fra forbundet og fra departementet. Da jeg var i Årdal for et halvt år siden, snakket jeg med Tangen, som han nå heter. Han nevnte ingen av de tingene som Nordtvedt nå nevner.

Gunnar Bråthen: Det er mange av våre folk som tror at hvis bare forbundene og Landsorganisasjonen får tilstrekkelig mange lønte tillitsmenn, så er problemet løst. Jeg kan ikke innse at det løser disse problemene, fordi det er på arbeidsplassene at disse tingene må bli tatt opp til realisasjon. Det er der samarbeidet skal foregå, og hvis ikke vi kan få det rette utgangspunktet der, vil det ikke gå.

Hva er årsaken til at de resultatene som foreligger ikke svarer til de forventninger som vi stilte da vi startet i 1945—46? Jeg tror vi fort kan bli enige om at vi kjørte litt for stort i vei. På den måten ga vi arbeiderne forespeilinger som siden har vist seg ikke å kunne oppfylles. Det er ingen bebreidelser mot oss, for den gang var det politisk nødvendig. Slik det lå an innen fagorganisasjonen, måtte vi kjøre stort opp. Sett fra den saklige

siden, var det en overdrivelse som ikke var saklig vurdert ut fra de mulighetene som forelå, og ut fra den evne vi den gang hadde til å ta fatt på alle produksjonsproblemerkene. Jeg tror det er en av årsakene. Det bør få som konsekvens at vi i hvert fall nå som vi skal forsøke å legge et nytt grunnlag, må få en endring slik at vi kan starte på nytt og at vi da kan holde oss mest mulig nede på jorden. Vi må ikke gi forespeilinger til våre medlemmer, forespeilinger som vi ikke siden kan oppfylle. Saken er ikke lett å ta fatt på innen den enkelte bedrift. Vi står overfor noe nytt. Vi har to parter i arbeidslivet som i menneskealdre har stått i kamp mot hverandre, og disse partene skal nå forsøke å lære samarbeidets kunst. Det er jo ofte slik at det finnes mennesker som ikke kan samarbeide, som aldri kan lære å respektere en annens oppfatning. Det har derfor mye å si hvem som blir satt inn fra arbeidssiden som representanter i det enkelte produksjonsutvalg. Jeg synes ikke det er grunn til å legge skjul på den politiske realitet som foreligger. Vi vet at arbeidsgivere som er lunkent innstilt på de felter, selv om de har evnen til samarbeid, så vil de vel ha vanskelig for å samarbeide med enkelte personer som ut fra hele sin politiske innstilling har tatt prinsipielt avstand fra både produksjonsøking og endring på disse feltene. I mange tilfelle vil det derfor være vanskelig å oppnå det rette tillitsforhold.

Jeg tror derfor at vi må være svært skjønnsomme når vi skal ta ut våre folk til produksjonsutvalgene. Det gjelder å ta ut de dyktige folkene på bedriftene, de som vi tror har muligheter og evner til å kunne samarbeide med en politisk motstander på disse spesielle økonomiske feltene.

Vi må forsøke å finne fram til en ny status for dette landsrådet, slik at landsrådet kan gå direkte ned til den enkelte bedrift, til produksjonsutvalget. Vi må bryte denne muren: Ingen uvedkommende får komme inn på bedriften. Landsrådet må på dette feltet ikke bli uvedkommende, det må bli et organ som hører til i selve arbeidslivet og som kan gå ned til den en-

kelte bedrift for å undersøke hvordan de forskjellige spørsmål ligger an. Lykkes det for oss å få til en slik ordning, noe jeg har litt tro på at vi skal greie, skal vi etter hvert få tingene til å gli.

Dirigenten: Saken opptas til votering. Det foreligger to forslag, sekretariatets enstemmige innstilling og et forslag fra Jon Carlsen.

Votering: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt. Videre ble det enstemmig vedtatt å oversende Jon Carlsens forslag til sekretariatet.

DAGSORDEN PKT. 7:

Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.

Konrad Nordahl: Kongressen behandlet spørsmålet om hovedavtale etter at det var sendt inn en del forslag. Et forslag fra sekretariatet ble vedtatt enstemmig: «Spørsmålet om oppsigelse av hovedavtalen sendes forbundene til uttalelse i god tid før den kan sies opp hvoretter saka forelegges Landsorganisasjonens representantskap. Blir hovedavtalen oppsagt, skal eventuelt nytt forslag sendes ut til uravstemning i avdelingene.»

Hovedavtalen går ut den 31. desember, men har et halvt års oppsigelse, slik at den i tilfelle må oppsies innen 1. juli. På et tidlig tidspunkt diskuterte vi i sekretariatet hva vi skulle gjøre med hovedavtalen. Vi fikk vår første hovedavtale i 1935. Den hovedavtalen varte til 4. september 1947 — altså i over 12 år. I de årene var det bare en eneste rettelse på den, nemlig under tariffforhandlingene i slutten av 1939 og begynnelsen av 1940. Ellers har vi praktisk talt hatt den samme hovedavtalen i 12 år. Vi fikk en større revisjon i 1947, vi fikk den modernisert, og jeg vil si at den norske hovedavtalen slik den ble etter forhandlingene den gang, var ganske bra. I sekretariatet har vi nå diskutert om det egentlig var nødvendig å si den opp etter så kort tid. Burde vi ikke vente et par år til for å få litt mer erfaring om de nye ting som var kommet til før vi gikk til oppsigelse. Vi var i grunnen enig om det i sekretariatet, men

det var enkelte ting vi pekte på, ting vi mente var gjenstand for rettelser. Det var enkelte ting vi mente vi burde ta opp forhandlinger med arbeidsgiverforeningen om for å få rettet på, og så prolongere avtalen for to år. Vi sendte dette ut til forbundene, og jeg vil her gjøre oppmerksom på at det ikke var alle forbundene som svarte. Det er som regel slik at når man sender noe til forbundene og ber om svar, er det endel forbund som ikke svarer. Men de aller fleste som svarte, var enig i Landsorganisasjonens standpunkt. Enkelte forbund hadde noen merknader, og et forbund hadde flere forslag. Vi behandlet saken i sekretariatet og på grunnlag av sekretariatets diskusjon og de svar som var kommet inn fra forbundene, satte vi opp et forslag som vi sendte til Norsk Arbeidsgiverforening. Vi har hatt tre forhandlingsmøter med Arbeidsgiverforeningen. Så vidt jeg forstår er det muligheter for at vi kan få enkelte rettelser i hovedavtalen. Det som i grunnen har vakt nokså mye strid den tiden vi har hatt denne hovedavtale, er dette ansettelsesbeviset. Vi fikk nemlig en arbeidsrettsdom som sa at en mann som skulle avskjediges av en eller annen grunn, har ikke krav på sluttbevis. Det har skapt noen vansker, særlig i forbindelse med fyll og småtyverier på bedriftene.

Arbeidsgiverforeningen har gått med på at hvis det kommer inn en merknad i sluttseddelen som heter: «Hvis en arbeider avskjediges, kan grunnen til avskjedigelsen dog anføres på sluttattesten». På et slikt grunnlag er de villig til å gi sluttattest i alle tilfelle. Dette blir da en vurderingssak. Det er naturligvis ikke så hyggelig for en mann — når han skal søke arbeid et nytt sted — å komme med en sluttattest hvor det står at jeg måtte slutte på min gamle arbeidsplass fordi jeg var full eller fordi jeg stjal litt på den bedriften.

Jeg tror ikke vi får dette til uten at vi tar den klausulen som er nevnt. Vi vil muligens få innrømmelse på et annet punkt, men da vi satte opp dette forslaget, var vi klar over at vi ikke kunne få gjennomført det i sin helhet. Denne tariffavtalen går

jo ikke ut før til neste år, så derfor foreslår sekretariatet enstemmig at representantskapet skulle gi den bemyndigelse som er lagt fram her. Avtalen prolongeres i to år. Bemyndigelsen lyder:

«Representantskapet gir sekretariatet fullmakt til å slutføre forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening og å avslutte overenskomst om de endringer i avtalen som en under forhandlingene måtte oppnå enighet om».

Jeg tror nok vi kan komme noe lenger enn vi gjorde i siste møte, men det er tvilsomt om vi kan slutføre disse forhandlingene før 1. juli og derfor kan det tenkes at vi må ordne oss på den måten med Arbeidsgiverforeningen at vi innskrenker for eks. oppsigelsestiden til 1. september eller 1. oktober slik at vi får litt bedre tid på oss til å forhandle om det vi ber om bemyndigelse om, og at vi får bemyndigelse til å prolongere den for to år. Jeg vil anbefale sekretariatets enstemmige innstilling.

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 8:

Rorslaget til hovedavtale med Den Kooperative Tarifforening.

Gustav Sjøstad la fram dette forslag som partenes forhandlere var kommet fram til:

HOVEDAVTALE

mellom

ARBEIDERNE FAGLIGE LANDSORGANISASJON (A.F.L.)

og

DEN KOOPERATIVE TARIFFORENING (D.K.T.)

§ 1.

Hvem avtalen omfatter.

Denne hovedavtale gjelder for D.K.T. og dens medlemmer på den ene side, og A.F.L. og de tilsluttede forbund på den annen side. Hovedavtalen skal være en del av de tariffavtaler som inngås mellom D.K.T. og forbund tilsluttet A.F.L.

§ 2.

Tariffavtaler.

Tariffavtaler blir inngått mellom D.K.T. og de interesserte forbund. De tiltres av vedkommende bedrift og A.F.L., som begge er ansvarlig for at avtalen blir oppfylt.

§ 3.

Tariffavtalenes innhold.

Lønns- og arbeidsvilkår og sosiale fordeler ved de kooperative bedrifter skal være minst like gode som bestemt i tariffavtaler ved private bedrifter av samme slag på sammenliknbare steder.

§ 4.

Organisasjonsplikt.

Arbeidere som ansettes i bedrifter tilsluttet D.K.T. skal være faglig organisert i tilslutning til A.F.L. Dette gjøres til et vilkår ved ansettelsen.

Merknad: Partene er samde om at begrepet «arbeider» i denne hovedavtale omfatter såvel arbeider som funksjonær, formenn som andre lønnstakere, bortsett fra valgte tillitsmenn, bedriftsledere, samvirkelagsbestyrere og avdelingsledere.

Med «avdelingsledere» menes ikke filialbestyrere.

Partene er videre samde om at de som ikke har plikt til å stå organisert i A.F.L., kan om de selv ønsker det, stå som medlem. Videre er partene samde om at D.K.T. og A.F.L. etter avtale i hvert enkelt tilfelle kan frita andre enn de som er nevnt fra organisasjonsplikt.

§ 5.

Tillitsmenn.

Ved hver bedrift skal det velges tillitsmenn for de organiserte arbeidere, hvis bedriften eller arbeiderne forlanger det.

§ 6.

Ved hver bedrift som har inntil 25 arbeidere, kan det velges 2 tillitsmenn.

Ved bedrifter som har

fra 26— 50 arbeidere 3 tillitsmenn,

« 51—150 —«— 4 —«—

« 151—300 —«— 5 —«—

« 301—500 —«— 6 —«—

« 501—750 —«— 8 —«—

over 750 —«— 10 —«—

Valg av tillitsmenn kan, om så ønskes, i stedet foregå gruppevis. Enhver arbeidergruppe som bedriften anerkjenner som sådan, og som har gjennomsnittlig minst 25 arbeidere, har da rett til 1 tillitsmann i tillitsmannsutvalget. Dette gjelder selv om antallet av tillitsmenn derved blir høyere enn etter skalaen i første ledd.

Hvis bedriften bare beskjeftiger arbeidere som står tilsluttet en fagforening, og foreningen bare har medlemmer fra denne bedrift, kan styremedlemmene i foreningen velges som tillitsmen i den utstrekning som denne overenskomst tillater.

Hvis arbeiderne ved bedriften står tilsluttet flere fagforeninger, holdes fellesmøter, (bedriftsmøter) hvor de organiserte arbeidere velger tillitsmenn.

Valget skal gi et fullgyldig uttrykk for viljen hos flertallet av de organiserte arbeidere.

§ 7.

Tillitsmennene skal være over 21 år. De skal velges blant de anerkjent dyktigste arbeidere ved bedriften med erfaring og innsikt i dens arbeidsforhold. De skal såvidt mulig velges blant arbeidere som har arbeidet i bedriften de 2 siste år, men arbeidere under 19 år skal kunne velge 1 representant som er under 21 år i tillitsmannsutvalget. Det antall som er fastsatt i § 6 må dog ikke overskrides.

Valget gjelder for ett kalenderår av gangen.

Hvis en tillitsmann slutter ved bedriften, opphører han å fungere som sådan.

Bedriften skal ha skriftlig melding om navnene på de som er valgt innen 8 dager. En arbeider kan ikke kreves anerkjent som tillitsmann før slik melding er gitt. Inntil bedriften mottar meldingen om nyvalg, blir de tidligere valgte å anse som tillitsmenn.

Merknad: Hvis en av partene mener at valg er foretatt i strid med disse bestemmelser, kan saken opptas til drøftelse mellom hovedorganisasjonene.

§ 8.

1. Arbeidernes tillitsmenn ved bedriften godkjennes som representanter og talsmenn for arbeiderne. Tillitsmennene har i likhet med arbeidsgiveren og den som overfor arbeiderne opptrer på bedriftens vegne, plikt til å gjøre sitt beste for å vedlikeholde et rolig og godt samarbeid på arbeidsstedet. Dette gjelder således under arbeidet, under konferanser mellom bedriften og tillitsmennene, ved avgivelse av opplysninger til egne organisasjoner og ved opptrøden overfor den annen parts organisasjoner. Det samme gjelder under utøvelse av annen funksjon som tillitsmann.
2. Tillitsmennene har rett til å ta seg av og søke ordnet i minnelighet klagemål som de enkelte arbeidere mener å ha overfor bedriften, eller som bedriften mener å ha overfor de enkelte arbeidere.
3. Tillitsmennene har rett til innenfor tariffavtalens ramme å forplikte arbeiderne i spørsmål som angår hele arbeidsstokken eller grupper av arbeidere. Det er forutsetningen at tillitsmennene, hvis de anser det nødvendig, legger saken fram for sine arbeidskamerater før de tar standpunkt til spørsmålet.

4. Tillitsmennene skal påse at de plikter som påhviler partene etter tariffavtale og arbeidsreglement og — der hvor det ikke er produksjonsutvalg — også etter bestemmelsene i arbeidervernloven blir fulgt. Det er derfor uforenlig med tillitsmannsvervet å tilskynde eller medvirke til ulovlig konflikt.

§ 9.

Før arbeidsgiveren gjør sitt vedtak, har han plikt til å konferere med tillitsmennene:

1. Ved utarbeiding av arbeidsreglement eller tillegg til eller endringer i dette (jfr. arbeidervernloven av 1936 §§ 34, 35 og 38),
2. om de endringer av arbeidsforholdene som måtte bli en følge av større driftsforandringer,
3. hvis driftsinnskrenkninger medfører innskrenkninger i arbeidsstyrken (som driftsinnskrenkning regnes ikke oppsiing av enkelte arbeidere eller av arbeidere inntatt for et bestemt arbeid eller sesong),
4. ved varig overflytting av grupper av arbeidere innen bedriften.

§ 10.

1. Ved forhandlinger med tillitsmennene kan arbeidsgiveren møte enten selv eller ved en stedfortreder som han utpeker innen driftsledelsen. Arbeidsgiveren eller hans stedfortreder kan tilkalle andre av driftsledelsen for å ta del i forhandlingene. I forståelse med arbeidsgiveren kan tillitsmennene tilkalle representanter blant de av bedriftens arbeidere som forhandlingene gjelder.
2. Arbeidsgiveren skal daglig ha en ansvarlig representant til stede ved bedriften som tillitsmennene kan henvende seg til.

§ 11.

1. Når tillitsmennene har noe å fremføre, skal de henvende seg direkte til arbeidsgiveren eller dennes representant på arbeidsstedet.
2. Formannen i tillitsmannsutvalget skal ha uhindret adgang til de forskjellige avdelinger i bedriften i den utstrekning det er nødvendig, for å utføre tillitsmannsvervet. Han har plikt til på forhånd å gi sin nærmeste overordnede underretning og opplyse om årsaken til at han må forlate sin arbeidsplass.
3. Ved utførelsen av sine verv må de øvrige tillitsmenn ikke forlate sin arbeidsplass uten etter tillatelse av sin nærmeste overordnede på arbeidsplassen.

Merknad: Partene var samde om at tillitsmennene må ta tilbørlig hensyn til at produksjonen i minst mulig utstrekning lider skade, og at spesialmaskiner så vidt mulig ikke blir stoppet i sin regulære drift. Likeledes var partene samde om at bestemmelsene i pkt. 3 ikke tar sikte på at de der nevnte tillitsmenn skal bli hindret i å utføre sine plikter som tillitsmenn.

§ 12.

Oppsiing eller avskjed av tillitsmenn kan ikke skje uten **saklig grunn**. Arbeidsgiveren har ved individuell oppsiing av en tillitsmann plikt til å gi ham 4 ukers varsel. For øvrig inntar tillitsmennene ingen særstilling ved bedriften.

Skyldes oppsiingen arbeidsmangel, skal varslet til tillitsmennene være det samme som for de øvrige arbeidere.

Før arbeidsgiveren går til oppsiing eller avskjed av en tillitsmann, skal han konferere med tillitsmennene om den saklige grunn han har, hvis vedkommende tillitsmann fremsetter ønske om det.

§ 13.

Forhandlingsrett og forhandlingsplikt.

1. Oppstår det tvist om forståelsen av en tariffavtale eller krav som bygger på tariffavtale, og tvisten ikke løses ved forhandling, blir tvisten å avgjøre av den nemnd som oppnevnes i henhold til § 15.
2. Tvister mellom en bedrift og dens arbeidere skal en først prøve å ordne ved forhandling mellom bedriften og tillitsmannen eller tillitsmennene. Det skal settes opp forhandlingsprotokoll fra disse møter.
3. Blir en ikke enig ved forhandlinger etter pkt. 2, kan vedkommende tariffavtales parter, eventuelt begge hovedorganisasjoner, bli enige om å fortsette forhandlingene på stedet etter at en ansvarlig representant fra hver av organisasjonene er tilkalt.
4. Blir en ikke enig ved forhandlinger etter pkt. 2 og 3 eller hvis slike forhandlinger ikke finner sted, eller hvis det gjelder en tvist mellom organisasjonene, har hver av partene plikt til å bringe tvisten inn for vedkommende forbund eller A.F.L. og D.K.T. eller de underorganisasjoner disse bemyndiger.
5. Forhandlingsmøte skal holdes senest 8 dager etter at en av partene har satt fram krav om det.

§ 14.

Løsning av interessetvister.

Blir ikke partene samde om løsning av en interessetvist etter at forhandlinger har vært ført, skal tvisten avgjøres med bindende virkning av en nemnd på 5 medlemmer. Av medlemmene oppnevner D.K.T. og A.F.L. hver 1 med varamann, 1 oppnevnes av det samvirkelag eller den kooperative bedrift hvor det er tvist, og 1 medlem av det forbund som interessetvisten gjelder.

Formannen for nemnda oppnevnes av D.K.T. og A.F.L. i fellesskap. Blir de ikke samde skal formannen være riksmek-

lingsmann eller den han oppnevner. Til medlemmer av nemnda kan ikke velges noen som samtidig er medlemmer av A.F.L.' sekretariat eller av styret i en kooperativ virksomhet tilsluttet D.K.T.

Henvendelse til nemnda skal skje direkte til formannen, som har plikt til å innkalle nemnda til møte senest 14 dager etter at henvendelsen er kommet. Hver av partene betaler sine utgifter i samband med nemndas møter. Utgiftene til formannen betales av A.F.L. og D.K.T. med en halvpart hver.

§ 15.

Avgjerd av rettstvister.

Tvist mellom en bedrift og denes arbeidere om forståelsen av tariffavtalen eller hovedavtalen, skal løses ved forhandlinger i samsvar med § 13. Fører ikke forhandlingene fram, skal tvisten avgjøres med bindende virkning av en nemnd på 3 medlemmer. Formannen for denne nemnda skal være jurist. I mangel av enighet oppnevnes han for hver rettstvist av Riksmeklingsmannen.

Omkostningene ved slike tvister bæres med en halvpart hver av det forbund som har innbrakt tvisten for nemnda og av D.K.T.

§ 16.

Nye medlemmer.

Melder en kooperativ bedrift seg inn i D.K.T. i den tid denne avtale består, går denne inn under bestående tariffavtale for bedrifter av samme art, hvis D.K.T. eller A.F.L. begjærer det.

Tvist om en bedrift er av samme art avgjøres av den i § 15 nevnte nemnd. Når det gjelder bedømmelsen av en bedrifts art, skal det tas hensyn til dens drift og arbeidsforhold og til arten og utførelsen av det arbeid som i tilfelle kommer inn under tariffen. Bedriftens betegnelse skal ikke være avgjørende, idet en først og fremst skal ta sikte på å få den tariffavtale som produksjonsmessig sett er naturligst for bedriften.

Der vedkommende tariffavtales lønssatser (time-, dag-, uke-, måneds- eller prosentlønn eller akkordsatser) ikke naturlig kan anvendes umiddelbart, forhandles i samsvar med § 13. Blir en ikke enig, blir tvisten å avgjøre av den i § 15 nevnte nemnd. Det samme gjelder hvor tariffavtale mangler lønssatser for enkelte kategorier ved den nyinnmeldte bedrift eller hvor særegne forhold ved den nyinnmeldte bedrift gjør det påkrevet å ta med bestemmelser som ikke finnes i den tariffavtale som gjøres gjeldende.

Kan det henvises til flere tariffavtaler mellom organisasjonene skal det påberopes etter følgende rangorden:

- a) Landsomfattende tariffavtale,
- b) tariffavtale for gruppe av bedrifter for den by eller det distrikt hvor den nyinnmeldte bedrift ligger,
- c) tariffavtale for en enkelt bedrift på samme sted,
- d) annen tariffavtale for bedrift av samme art.

Denne rekkefølge kan fravikes når det er nødvendig for å føre bedriften inn under den tariffavtale som bedriften etter tariffkomplekset mellom hovedorganisasjonene naturligst hører hjemme under. Kan partene ikke bli enige om hvilken tariff som skal gjelde, blir dette spørsmål å avgjøre av den i § 15 nevnte nemnd.

Er en nyinnmeldt bedrift bundet av en særoverenskomst, blir denne gjeldende til den er brakt til utløp.

Foreligger det ved innmeldelse av en bedrift, plassoppsigelse i anledning av revisjon av bedriftens overenskomst, kan den annen organisasjon motsette seg at den mellom vedkommende organisasjon og D.K.T. gjeldende tariffavtale automatisk kommer til anvendelse hvis denne nå inneholder hjemmel for det.

Fører innmeldingen i D.K.T. med seg at de ved den innmeldte bedrift ansatte arbeidere mister noen av sine tarifferte rettigheter, skal disse vedbli å bestå som individuelle rettigheter for de lønnstakere som var ansatt ved bedriften da innmeldingen fant sted.

D.K.T. har plikt til å gi A.F.L. underretning om hvilke samvirkelag eller kooperative tiltak som omfattes av overenskomsten.

§ 17.

Om streik, sympatistreik og lockout.

Ved bedrifter som er medlemmer av D.K.T. og som omfattes av denne avtale, må det ikke forekomme arbeidsstans som middel til løsning av retts- og interesselvister. Heller ikke må sympatistreik eller lockout finne sted ved slike bedrifter på grunn av eller av hensyn til konflikter ved private bedrifter. Dette gjelder dog ikke om en kooperativ bedrift er innblandet i en konflikt ved vareutveksling, varetransport eller liknende.

§ 18.

Tjenestefrihet og arbeidsbevis m. v.

1. Tillitsmennene i bedriften og arbeidere med tillitsverv innen fagorganisasjonen skal ikke nektes tjenestefrihet uten tvungende grunn når de blir innkalt til møter og forhandlinger av sin organisasjon.
2. Når en arbeider forlater en bedrift etter lovlig oppsigelse, enten det skjer etter eget ønske, eller han blir sagt opp, uansett av hvilken grunn, skal han ha et bevis for hvor lenge han har arbeidet på stedet. Beviset skal bare inneholde:
 1. Navn, fødselsår og dato.
 2. Når begynt i bedriften.
 3. Når sluttet (uten at grunnen blir gitt).
 4. Fag.
 5. Lønn da han forlot sitt arbeid.
 6. Tiden for siste ferie eller feriegodtgjøring.

Avtalens punkt 2 er ikke til hinder for at arbeidere som ber om det, ved siden av kan få attest som inneholder en vurdering av vedkommendes faglige kvalifikasjoner.

Protokolltilførsel:

Endringer i tilsvarende bestemmelser i avtalen mellom A.F.L. og Norsk Arbeidsgiverforening medfører tilsvarende endring i denne paragraf.

§ 19.

1. Arbeidere har ikke plikt til å arbeide sammen med eller under ledelse av personer som har vist slik utilbørlig oppførsel at de etter alminnelig samfunnsoppfatning bør kunne kreves fjernet. Blir det tvist om dette skal det forhandles i samsvar med reglene i § 13. Fører ikke forhandling om tvisten fram, skal den avgjøres med bindende virkning for partene, av den i § 15 nevnte nemnd.
2. Om en tillitsmann gjør seg skyld i grovt brudd på sine plikter etter avtalen, kan D.K.T. overfor A.F.L. kreve at han fratres som tillitsmann. I tilfelle A.F.L. ikke innrømmer berettigelsen av kravet, blir tvisten å avgjøre av den i § 15 nevnte nemnd. Hvis en tillitsmann etter dette må fratre, har arbeiderne ved bedriften plikt til straks å velge ny tillitsmann.

§ 20.

Varighet.

Denne avtale gjelder til 1. august 1953 og må sies opp med 1 — en — måneds forutgående varsel. Blir ikke avtalen sagt opp, gjelder den for 1 år ad gangen med samme oppsigelsesfrist. Svar avgis 15. juni 1950.

Oslo, den 11. april 1950.

Konrad Nordahl.	Gustav Sjaastad.	Alfred Nilsen.
Anton Andresen.	Rasmus Rasmussen.	H. Smestad.
	C. O. Hovind.	

Ad hovedavtale D.K.T. — A.F.L.

Vi tillater oss å referere til dagens forhandlingsmøte mellom representanter for Deres forening og oss.

Vi bekrefter at forhandlerne i møtet ble samde om at formannen i de i §§ 14 og 15 nevnte nemnder skal fungere fast for det tidsrom hovedavtalen gjelder. I mangel av enighet skal formannen i begge nemnder oppnevnes av Riksmeglingsmannen.

Vi bekrefter også at det ble drøftet under forhandlingene i dag at samvirkelagsbestyrere som ved sammenslutningen av flere samvirkelag rykker ned til filialbestyrere, kan vedbli å stå i handelsbestyrerforbundet, selv om de etter avtalen skulle ha plikt til å organisere seg i tilslutning til A.F.L.

Det i dag undertegnede forslag til hovedavtale skal partene avgi svar på innen 15. juni førstkommende. Inntil denne dato gjelder den «gamle» overenskomst mellom partene.

Med solidarisk hilsen

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

Konrad Nordahl.

Gustav Sjaastad.

Gustav Sjaastad: Avtalen vi har med Den Kooperative Landsforening er fra 1939. På møte i 1949 ble spørsmålet om lønningene i den ikke-private sektor i næringslivet behandlet, og derunder også lønnsforholdene i Kooperasjonen. Det ble fattet et vedtak som går ut på at i framtidige tariffrevisjoner bør en ta sikte på å utjevne lønns og arbeidsvilkårene slik at de kommer i samsvar med vilkårene i det private næringsliv hvor forholdene er sammenlignbare. Sekretariatet får i oppdrag og utarbeide de nærmeste retningslinjer,

I den avtale man hadde i Kooperasjonen tidligere, var det nedlagt en to—tre hovedprinsipper. For det første bygger den avtalen på at man ikke skal kunne løse interesseløstvisene gjennom streik og lockout, for det annet skal veksttvistene løses av en nemnd og for det tredje skulle lønns- og arbeidsvilkårene i

kooperative bedrifter være minst like gode som i de private bedrifter. Når vi la fram nytt forslag til avtale med Den Kooperative Tariff-forening var det forhandlingsutvalgets mening at vi måtte se å komme fram til en hovedavtale for de kooperative bedrifter som var mest mulig lik den en har med Norsk Arbeidsgiverforening. Det er ut fra de prinsipper en har arbeidet og er kommet fram til det forslag som foreligger.

Det er en del meget vesentlige endringer i den avtalen vi legger fram, endringer som avviker noe i prinsippet for hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening. Jeg vil for det første nevne at det er inntatt en bestemmelse i forslaget til avtale om at Den Kooperative Tariff-forening har plikt til å sørge for at de som er ansatt i disse bedrifter også står tilsluttet Landsorganisasjonen. Det er et nytt prinsipp som ikke stod i den gamle avtalen.

I § 4 i overenskomsten har vi gjort en merknad som fastslår at avdelingsledere skal være unntatt fra den bestemmelsen. For øvrig er avtalen lagt mest mulig opp til avtalen med Arbeidsgiverforeningen og de paragrafene som er likelydende går helt fra § 5 til og med § 14.

Når det gjelder løsningen av interesseløstvistene — fra § 14 i avtalen — har man nå etablert to nemnder istedenfor en som tidligere. I den tidligere avtalen var det den samme nemnden som løste både interesseløstvisten og som etterpå fortolket de avtaler som var inngått. Dette mente vi var uheldig. Det ville være ønskelig å ha to nemnder — en som skulle bidra til å løse interesseløstvistene og en annen som løser rettstvistene. Fra enkelte hold har det vært sagt at man skulle la Arbeidsretten komme til her også. Med den erfaring jeg har fra Arbeidsretten, tror jeg at når det kravet stilles fra funksjonærene som er ansatt ved de kooperative bedrifter, vet de ikke hva de snakker om. Jeg tror erfaringene med Tvistenemnda viser seg å være langt mer fordelaktigere sett fra arbeidernes og funksjonærenes side.

Når det gjelder hovedavtalens § 11 — som vi har i hovedavtalen med Arbeidsgiverforeningen — er det en vesentlig endring i den i dette forslaget. Der har vi stillet det krav til Arbeidsgiverforeningen at når en bedrift som står utenfor den foreningen og melder seg inn i foreningen og dette har til følge at de arbeidere som er sysselsatt i bedriften får nedsatt eller får dårligere lønns- og arbeidsvilkår, skal de kunne beholde de gamle arbeidsvilkår. Det forslaget har vi lagt fram for Norsk Arbeidsgiverforening, men det har ikke vunnet noe særlig gjenklang der. Jeg tror heller ikke det kommer til å gjøre det. I det forslaget som vi legger fram har imidlertid det kooperative forhandlingsutvalg gått med på at en slik bestemmelse godtas. Det som ellers kan diskuteres i denne avtalen er det spørsmålet som står i § 3, der det heter at «lønns- og arbeidsvilkår og sosiale fordeler i kooperative bedrifter skal være minst like gode som bestemt i tariffavtaler med private bedrifter av samme slag på sammenliknbare steder». Der hadde man i den gamle avtalen en bestemmelse i § 4 hvor det het at hva arbeidsforholdene angår, skal disse være minst like gode som ved private bedrifter av samme slag og samme sted, eller nærmest sammenliknbare sted hvor det er opprettet tariffavtale. Hva lønn angår, skal den ligge over den lønn som betales i sammenliknbare bedrifter, for såvidt kooperative bedrifters stilling er slik at det med rimelighet kan kreves.

Begrunnelsen for den gamle bestemmelsen i overenskomsten var nærmest den at man skulle se å nå noe lenger i de kooperative bedrifter, og så skulle man bruke det som grunnlag under forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening. Man skulle altså bruke kooperasjonen som en brekkstand under forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening. Dette synspunktet må naturligvis tillegges atskillig vekt, men jeg mener at ved det vedtak som Kongressen fattet i 1949 ble ikke det synspunkt tillagt så stor vekt som man i sin tid gjorde, idet man fravek det prinsippet og sa at en må se å komme over til at løn-

ningene i kooperasjonen skal være mest mulig lik lønningene i den private sektor, slik at samvirkebevegelsen og de statsdrevne bedrifter skal ha muligheter til å nå lettere fram i vårt økonomiske liv. Det er ut fra dette synspunkt at vi har foreslått den endringen i § 3.

De øvrige bestemmelser i avtalen finner jeg ingen grunn til å gå gjennom. De er nøyaktig de samme som de som finnes i avtalen med Norsk Arbeidsgiverforening. Det er en stor vinning for de kooperative bedrifter at de får en liknende avtale som den vi har med Norsk Arbeidsgiverforening. Sekretariatet har behandlet denne saken og innstiller på at forhandlingsutvalgets forslag til overenskomst med Norsk Arbeidsgiverforening godtas. At den nye avtalen inngås med Den Kooperative Tariff-forening, vil ha som konsekvens at vi ikke har noen avtale med de samvirkelag — eller de kooperative bedrifter — som står utenfor Den Kooperative Tariff-forening. Der vil forbundene ha fritt slag til å stille lønnsvilkår og til å nå fram på annen måte ved å bruke de midler de har til sin rådighet overfor slike bedrifter. Ved den nye overenskomsten kan vi medvirke til at samvirkelagene etter hvert slutter opp om Den Kooperative Tariff-forening. Vi kan da forhandle mer under ett og slipper å ta hvert samvirkelag hver for seg.

Sverre Eggen: Den foreliggende avtale er jo mye bedre enn den tidligere. Det skal innrømmes. Men når det gjelder punkt 3, synes jeg vi må få en utvidet fortolkning av spørsmålet. Det er ikke bare de sammenlignbare «stedene» som skal være med, men de skal også være sammenlignbare med forretningene. Det går ikke an å sammenligne et samvirkelag med en grossist. De har langt større fortjeneste og kan derfor yte mer til arbeiderne og funksjonærene enn hva et samvirkelag — som bare er en detaljforretning — kan gjøre. I dag er omkostningene ved et samvirkelag like store — når det gjelder kolonial — som fortjenesten er. Derfor bør § 3 gis en videre fortolkning slik at det kan bli snakk om sammenligning med detaljforretninger på stedet.

Peder Birkeland: Det er vel og bra å lage en hovedavtale med Den Kooperative Tariff-forening som kan bli lik den vi har med Norsk Arbeidsgiverforening, men på den annen side kunne det nok være riktig og ønskelig om vi kunne finne fram til en hovedavtale som kanskje var i samsvar med den stilling samvirkebevegelsen står i til arbeiderorganisasjonene, i relasjon til den stilling Norsk Arbeidsgiverforening står i til arbeiderorganisasjonene. Kooperasjonene er jo en del av arbeiderbevegelsen. For så vidt er det jo ikke noen hovedsak for oss å få en overenskomst til å likne den med Norsk Arbeidsgiverforening.

Sverre Eggen sier at avtalen er bedre enn den tidligere, og det har han nok rett i etter min mening. Funksjonærene i kooperasjonen er ikke noe interessert i den hovedavtalen som foreligger. Det ville kanskje være ønskelig av hensyn til forholdet mellom arbeiderne og funksjonærene på den ene side og medlemmer innenfor samvirkelaget på den annen side å få fram i denne hovedavtalen en bestemmelse som tok sikte på at der hvor samvirkelagene har overskudd og utbetaler utbytte til medlemmene, skulle en tilsvarende del i prosenter tilfalle arbeiderne og funksjonærene. En deling av det bytte som deles ut, kunne kanskje være ønskelig på denne måten. Funksjonærene sier iblant at utbytte kan man betale ut, men betale oss skikkelig, det kan man ikke. De mener at de er berettiget til et utbytte på samme måte som medlemmene. For eksempel 2 pst. høyning av lønningene er jo bare en liten del av 2 pst. utbytte. En slik utbetaling til arbeiderne og funksjonærene kunne virke avspennende i forholdet mellom medlemmene på den ene side og arbeiderne og funksjonærene på den annen, og det ville bidra til et mer personlig samkvem i denne delen av bedriften. Jeg er ikke i tvil om at dette ville være gunstig og jeg mener at en slik bestemmelse kunne en ha tatt med i overenskomsten. Jeg er klar over at dette spørsmålet kan tas opp under tariff-forhandlingene, men der opptrer de enkelte forbund hver for seg og da har man vanskeligere for å løse problemet

i motsetning til hvis man har tatt opp et slikt spørsmål i selve hovedavtalen. For dette punkts vedkommende synes jeg at avtalen kunne være annerledes enn den med Norsk Arbeidsgiverforening. Det var også andre punkter jeg kunne berøre, men det er ikke aktuelt nå.

Jeg skal ikke komme så mye inn på forholdet med rettstvister og interesselvister og de to nemndene der, men jeg skulle tro at hvis vi hadde hatt en meklingsinstitusjon på den ene siden og på den annen side hatt bare en nemnd, ville det ha vært like godt. I vårt organisasjonsliv har vi meklingsinstitusjonen og Arbeidsretten. Det er bygget opp ut fra den borgerlige rettsoppfatning, kan vi si. Der dømmer man strengt juridisk. Men innenfor kooperasjonen gis det rom for en juridisk fortolkning med modifikasjoner til de praktiske forhold som må være til stede. Det har jo alltid vært en jurist som formann i Tvistenemnda, og han har søkt å dømme rent juridisk. Men der hvor forholdene har vært noe uklare, og hvor der under prosedyren har vært klart at man har måttet ta visse hensyn — hvor ikke det juridiske uttrykket har vært det avgjørende, der har man kunnet avvike for på den måte å løse tvisten. Den som har vært med på å arbeide fram et forslag i Tvistenemnda, kjenner ofte bakgrunnen til de ting som er skjedd, og det hender at man nettopp derigjennom kommer fram til en riktig avgjørelse.

Til slutt vil jeg si at dette er grunnloven for løsningen av tariffproblemer for arbeiderne og funksjonærene innen kooperasjonen. Jeg synes det er uriktig at de ikke har fått lov til å stemme over dette forslaget. Jeg vil derfor foreslå at det sendes til avstemning og uttalelse blant de kooperative funksjonærer, idet disse har krav på å få forslaget til avstemning. Jeg setter derfor fram det forslaget.

Gustav Sjaastad: Mye av det Birkeland uttalte her er avgjort av Kongressen tidligere. Kongressen har gitt uttrykk for at vi nå må se til å komme fram til en løsning slik at ikke de kooperative bedrifter og statsbedriftene kom til å arbeide under

lønns- og arbeidsvilkår som var så mye tyngre at de på den måten ble satt tilbake i forhold til de i det private næringsliv. Det var det syn Kongressen ga enstemmig uttrykk for.

Når Eggen sier at en her skulle ha hatt en nærmere utforming av § 3 så synes jeg at den for så vidt er formet slik at den skulle tilfredsstille det syn Eggen ga uttrykk for, nemlig at man ikke kan sammenlikne grossister med en kooperativ detaljforretning. Det skal være sammenliknbare bedrifter, og skal man ha noe sammenlikningsgrunnlag må det være de private detaljforretninger.

Dette med å få en meklingsmann, som Birkeland var inne på, har vi drøftet i forhandlingsutvalget med kooperasjonen og den var inne på å ville foreslå en slik løsning. Men vi var ikke særlig interessert i det ut fra det syn at da måtte vi ansette en fast mann som var meklingsmann i likhet med Riksmeklingsmannen. Det ville bli en ganske betydelig oppgave å være meklingsmann i alle de saker kooperasjonen har. Ut fra det syn mente vi at skal vi ha mekling, så får vi fravike det prinsipp som vi hittil har hatt for de kooperative bedrifter. Vi skal prøve å ordne opp de sakene oss imellom uten å blande de offentlige institusjoner inn, men skal vi ha en meklingsmann må vi gå over til å bruke Riksmeklingsmannen og kretsmeklingsmannen slik vi gjør det når det gjelder lønns- og arbeidsvilkårene. Jeg tror ikke det ville ha vært noen fordel framfor dette. Her kan man forhandle seg imellom, og hvis man da til syvende og sist ikke skulle bli enige, skal den interesselvisten løses av en nemnd slik at det ikke skal være adgang til å gå til streik og lockout. Jeg tror den løsningen er å foretrekke framfor den som Birkeland ga uttrykk for. For Landsorganisasjonen vil det være et betydelig økonomisk spørsmål om en skulle gå til den løsning Birkeland antydde.

Dirigenten: Jeg vil opplyse at Kongressens beslutning i virkeligheten gikk ut på at sekretariatet skulle godkjenne den avtalen. Nå har imidlertid sekretariatet forelagt det for repre-

sentantskapet. Det forslag som Birkeland har satt fram, går jo på tvers av Kongressens beslutning. Dirigenten vil derfor foreslå at forslaget avvises. Dessuten må hele hovedavtalen som er forhandlingsgrunnlag, anbefalt av begge parter, vedtas i sin helhet.

Votering: Det foreliggende forslag til hovedavtale ble vedtatt mot en stemme. Mot en stemme ble Birkelands forslag avvist.

Dirigenten: Før vi går over til neste sak, vil Konrad Nordahl gi en orientering.

Konrad Nordahl: Det som jeg vil komme inn på har forbindelse med denne saken, uten at de er avhengig av hverandre. Det er en sak jeg må reise i henhold til sekretariatets beslutning.

Siden Kongressen har vi hatt problemet med arbeidsledere som vi har forsøkt å slutte tariffavtaler for. Det har vært svært vanskelig å få det til. Vi har forsøkt med Norsk Arbeidsgiverforening, vi hadde for eks. kunstsilkefabrikken på Notodden hvor det i første omgang endte med kompromiss, men hvor vi sto fritt til å ta saken opp senere. Jern- og Metallarbeiderforbundet har en slik sak gående. Vi har de store bedrifter som ikke er privatkapitalistiske, hvor arbeidslederne for flere grupper vedkommende er blitt organisert i tilslutning til forbund som står i Landsorganisasjonen. Det er klart at når vi skal begynne å organisere arbeidsledere, må vi sørge for å få deres tariff-forhold i orden. Prøvekluten her er Årdal Verk. I Årdal Verk og Kjemisk Industriarbeiderforbund i Årdal står alle arbeidsledere i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Det var da spørsmål om å få tariffavtaler. Bedriften ville ikke gå med på dette, men til slutt sa de at de kunne gå med tariffavtaler for arbeidsledere på følgende vilkår:

«Under eventuell arbeidsstans som skyldes en konflikt, skal formennene være forpliktet til å utføre det arbeid som bedriften anser nødvendig for å hindre at verdier forspilles, såsom vakt- hold, vedlikehold av anlegg, maskiner og verktøy, bevaring av

lagre og i det hele tatt det arbeid som det er alminnelig at formenn utfører i en slik situasjon».

Da dette ble lagt fram for forbundet, ble det sendt videre til Landsorganisasjonen, og vi diskuterte saken i sekretariatet. Sekretariatet gjorde det vedtaket at det tillot Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund å slutte en avtale for formennene ved Årdal Verk på dette direktivs grunnlag — under den forutsetning at saken blir forelagt for representantskapet når det har møte i mai. Skulle representantskapet si nei, må man få avvirket den avtalen igjen. Men sekretariatet var av den mening at man måtte tillate Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, eller et annet forbund som organiserer arbeidslederne hvor bedriften ønsker en slik klausul i en tariffavtale, å gå med på det. Derfor vil jeg anbefale representantskapet å godkjenne denne handling fra sekretariatets side.

Votering: Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 9:

Spørsmål om dannelse av forbund for tekniske funksjonærer.

Elias Volan la fram sekretariatets forslag som lyder:

De tekniske funksjonærers organisasjonsforhold.

I møte den 31. januar i år fattet sekretariatet følgende vedtak:

- «1. Det nedsettes en komité på 7 medlemmer til å utrede spørsmålet om organiseringen av de tekniske funksjonærer ved de produktive bedrifter i et selvstendig forbund tilsluttet Landsorganisasjonen.

Spørsmålet om hvorvidt dette forbund også skal omfatte de merkantile funksjonærer ved bedriftene, må i tilfelle undergis særskilt behandling og da under henvisning til hva det foran er anført.

2. Komitéens utredning må foreligge så tidlig at Landsorganisasjonens representantskap kan treffe de nødvendige vedtak på sitt møte i mai måned d. å.
3. Sekretariatet må eventuelt få representantskapets bemyndigelse til å anvende de midler som ansees nødvendig for å få organisert et forbund av funksjonærene ved de produktive bedrifter.»

I samme møte valgte sekretariatet følgende medlemmer til komité for å utrede saken:

Elias Volan, Anker Nordtvedt, Arne Hagen, Alfred Nilsen, Rolf Olsen, Kaare Pehrson, Chr. Henriksen, Fritz Hannestad og Witalis Andersen.

Komitéen holdt sitt første møte 7. februar hvor det ble besluttet å innhente oppgaver fra forbundene over hvor mange medlemmer de enkelte forbund har som kan tenkes å måtte overføres til et selvstendig forbund av bedriftenes tekniske funksjonærer. Videre besluttet de å rette henvendelse til samorganisasjonene og forbundene om å sette seg i forbindelse med bedriftsfunksjonærene i bedrifter og industrier for å bringe på det rene om det er interesse til stede for å danne et eget forbund av de tekniske funksjonærer. Samtidig skulle det foretas undersøkelser om hvorvidt de tekniske funksjonærer i tilfelle et forbund blir dannet, også ønsker at kontorfunksjonærene skal bli med.

Et nytt forbund skal ikke omfatte tekniske funksjonærer ved kommunale bedrifter som kommer inn under kommunens faste etater og heller ikke etatsforbund hvis medlemmer er beskjeftiget i statsbedrifter under etatsforbundenes områder. Det foreligger en del oppgaver over tekniske funksjonærer som står tilsluttet fagorganisasjonen. De viktigste er:

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund	ca. 900 funksjonærer	
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund	.. « 400	—«—
Norges Handels- og Kontorfunksj. Forb.	« 350	—«—

Norsk Bygningsindustriarb.forbund	 ca. 60 funksjonærer	
Norsk Centralforening for Boktrykkere	« 30	—«—
Det norske maskinistforbund	 « 106	—«—

Dessuten er det en rekke forbund som har enkelte medlemmer, eksempelvis Norsk Papirindustriarbeiderforbund, Norsk Arbeidsmannsforbund m. fl.

Et forbund av tekniske funksjonærer kan allerede fra starten av gjøre regning med et medlemstall på ca. 2 000. Det er imidlertid fremdeles forbund som venter på ytterligere opplysninger fra avdelingene.

Hovedinntrykket er at de som allerede står tilsluttet fagorganisasjonen har interesse av å danne et eget forbund. Når det gjelder de tekniske funksjonærers oppfatning i spørsmålet, hvorvidt kontorfunksjonærene skal være med i et forbund av tekniske funksjonærer, er de fleste imot dette.

I betraktning av den viktighet som denne sak har, mener komitéen at representantskapet må gi sekretariatet fullmakt til i løpet av 1950 å søke dannet et selvstendig forbund av bedriftenes tekniske funksjonærer. I forbindelse med et sådant prinsipielt vedtak i representantskapet, må også representantskapet bestemme hvorvidt et forbund som her er foreslått, skal oppta tekniske funksjonærer i statens tjeneste. Komitéen er her av den oppfatning at formenn, oppsynsmenn, teknikere og ingeniører ved statens vegstell, jernbaneanleggene og fyr- og merkevesenet, bør opptas som medlemmer. Arbeiderne står som kjent tilsluttet Norsk Arbeidsmannsforbund. De har en del medlemmer blant disse grupper, de står som passive medlemmer, idet forbundets lover forutsetter at disse funksjonærer ikke skal organiseres i tilslutning til forbundet. Som tidligere nevnt må etatsforbund holdes utenfor det nye forbunds område for å unngå brudd på den organisasjonslinje som allerede er fastlagt. Komitéen har også drøftet spørsmålet om hvordan administrasjonen i forbundet bør ordnes. En er av den oppfatning at forbundet allerede fra starten av må ha 2 tillitsmenn, og da bør

funksjonærer av høyere utdanning — (ingeniører og teknikere) ha 1 — én — tillitsmann og formannsgruppen 1 — én —. Komitéen tror at det er av viktighet at en innstiller seg på denne administrasjonsordning av hensyn til nyorganiseringen og forbundets utvikling for øvrig.

Når det gjelder det økonomiske grunnlag, mener komitéen at det vil være rimelig at de forbund som avgir medlemmer til det nye forbund, samtidig avgir den kvotedel av forbundets samlede formue som faller på hvert medlem. Noen beregning over hva dette vil bety, har komitéen ikke foretatt, men det vil dreie seg om en del tusen kroner. Dette er dog ikke tilstrekkelig for å sikre forbundets økonomi. Representantskapet må derfor gi sekretariatet bemyndigelse til å anvende de midler som ansees nødvendig for å starte forbundet og sikre dets økonomi inntil det ved hjelp av egen kontingentinntekt kan få et forsvarlig økonomisk grunnlag. Saken er av en så stor og vidtrekkende prinsipiell og praktisk betydning at Landsorganisasjonen her ikke må vike tilbake for å påta seg denne økonomiske byrde. Etter komitéens oppfatning må sannsynligvis Landsorganisasjonen her gjøre regning med at ca. 100 000 vil bli bundet, dels som direkte bidrag og mulig, dels som lån.

Medlemmer som overføres må sikres bibehold av rettigheter slik som det praktiseres i fagorganisasjonen.

Under henvisning til foranstående foreslår komitéen at sekretariatet anmoder representantskapet om fullmakt til:

1. I løpet av 1950 søker sekretariatet å danne et selvstendig forbund av bedriftenes tekniske funksjonærer i det område som er nevnt foran.
2. Sekretariatet bemyndiges til å anvende de midler som ansees nødvendig for å starte forbundet og sikre forbundets økonomi i den første periode.
3. De forbund som avgir medlemmer til det nye forbund må overføre av sin samlede formue den kvotedel som faller på hvert enkelt medlem.

4. Den nedsatte organisasjonskomité bemyndiges til å fortsette arbeidet for å få forbundet organisert. Forbundene og samorganisasjonene pålegges å være komitéen behjelpelig med det nødvendige organisasjonsarbeid for å få forbundet startet.

Elias Volan: Som det framgår av det dokument som er lagt fram, er ikke dette noe fullstendig innstilling i saken. Det må naturligvis lages med mer detaljert innstilling og utredning for dannelsen av et slikt forbund. Det er bare trukket opp rent generelle retningslinjer for et slikt funksjonærforbund, og komitéen mente at det var viktig og nødvendig at representantskapet ga sekretariatet mandat til å søke et slikt forbund dannet etter de retningslinjer som komitéen har trukket opp, og dessuten gi sekretariatet bemyndigelse til å anvende de midler som er nødvendig for å få dannet et slikt forbund. Det er naturligvis ikke godt for oss i dag å si hvor stor tilslutning et slikt forbund vil få. Vi forsøkte i representantskapet tidligere å gi Handels- og Kontor myndighet til å organisere de tekniske funksjonærer. Det ble så vidt jeg husker enstemmig vedtatt av representantskapet. Men etter representantskapet begynte en hel rekke forbund å organiserte de tekniske funksjonærer. De som har organisert de fleste etter de rapporter som foreligger, er Kjemisk med omlag 900 i sitt forbund, Jern- og Metall med ca. 400 og Handels- og Kontor med ca. 350 — og så er det en del andre mer spredte tilfelle.

I prinsippet slo vi fast at Landsorganisasjonen skulle utvide sitt organisatoriske område til også å omfatte de tekniske funksjonærer. Spørsmålet er nå å sette dette ut i det praktiske liv. Vi tror at det skal lykkes oss å få til et levedyktig forbund av de tekniske funksjonærer, og det er iallfall nødvendig allerede nå å påbegynne dette arbeid. Skal det lykkes for fagorganisasjonen eller for arbeiderbevegelsen i det hele å få gjennomført et økonomisk demokrati som vi snakker så mye om, kan vi

ikke løse den oppgaven uten at vi har tilstrekkelig tilslutning også fra de som leder bedriftslivet — både de merkantile ledere og de tekniske ledere. Jeg sikter ikke her til direktørene, men til de personer i bedriftslivet som har den tekniske ledelse av bedriftene — formenn, verksmestre, teknikere, ingeniører osv. Likeledes de som utfører det merkantile arbeid ved bedriftene. De merkantile funksjonærer er organisert i Handels- og Kontor — dessverre kan man si. Det har ikke lyktes Handels- og Kontor i noen vesentlig grad, kan man si, å få organisert de merkantile funksjonærer ved de industrielle bedrifter. Det kan være forskjellige årsaker, kanskje ikke minst tariff-forholdet og hvordan lønningene blir regulert. Det er nemlig stort sett slik i de industrielle bedrifter at kontorfunksjonærene gjerne får sine arbeidsvilkår regulert etter at arbeiderne har fått sine tariff-lønninger fastsatt. Og funksjonærenes lønninger kommer da i et visst forhold til arbeidernes lønninger. Det samme gjelder også de merkantile funksjonærer.

Problemet om hvorvidt et slikt forbund av tekniske funksjonærer også skulle omfatte de merkantile funksjonærer har vært drøftet i komitéen. Gjennom samorganisasjonene og gjennom forbundene har vi forelagt dette spørsmål for de tekniske funksjonærer som er tilspurt, og stort sett går de tekniske funksjonærer imot at de merkantile funksjonærer skal være med i dette forbund. Komitéen mener derfor at det saken dreier seg om er å få organisert et forbund av tekniske funksjonærer etter en ramme som organisasjonen trekker opp. Det blir her nødvendig for sekretariatet, enten gjennom den komité som er nedsatt, eller på annen måte å forhandle med forbundene om en rekke spørsmål, med de forbund som skal avgis medlemmer. Det gjelder både rammen for forbundets område og det gjelder ordningen av de økonomiske rettigheter som medlemmene har opparbeidet seg i tidligere forbund, og på hvilken måte organisasjonen kan trygge dette forbunds økonomi i den første tiden. Her skal vi være klar over at vi står i ferd med å organisere

et forbund, ikke av lærlinger eller unge mennesker, men av fullvoksne mennesker — gjerne folk i 40—50 års alderen. De har kanskje vært organisert i en rekke år før og de overføres til det nye forbund med topprettigheter i forsikringskassene. Det nye forbund skal overta ansvaret. En slik overføring vil medføre meget store økonomiske påkjenninger for et nystartet forbund. Det vil bety en økonomisk avlastning for det gamle forbundet. Her mener sekretariatet at det er rimelig at man kommer fram til en løsning som kan være forsvarlig. Representantskapet kan ikke pålegge forbundene noe i denne saken, men vi går ut fra at forbundene vil forstå de vanskene som dette nye forbund vil få og at de er med på å løse oppgavene.

Når det gjelder selve rammen av forbundet, er det ikke meningen at forbundet skal omfatte statsfunksjonærer som skal stå i sine respektive etatforbund. Det er heller ikke mening at det skal omfatte kommunale funksjonærer som må stå i Norsk Kommuneforbund.

Jeg vil rette en feil i komitéens innstilling. Det heter «og fyr- og merkevesen». Det skal strykes, da de kommer inn under statens lønnsregulativ. Derimot har vi tatt med oppsynsmenn, ingeniører osv. ved statens vegstell og jernbaneanleggene. Jeg vil også her ta forbehold. Vi må her naturligvis forhandle med de interesserte forbund om området. Men jeg skulle anta at oppsynsmennene ved vegstellet og jernbaneanleggene til en viss grad skifter mellom private entreprenører og statens virksomheter. Alt dette er løselig skissert og noe endelig standpunkt er det ikke tatt til det.

I konklusjonen i punkt 3 har sekretariatet foretatt en endring. Her heter det: «Endringsforslag i punkt 3 i komiteens innstilling: Det forutsettes at medlemmer som overføres til det nye forbund, beholder sine opparbeidede rettigheter i de respektive forbunds forsikringskasser. For å sikre disse rettigheter opptar sekretariatet forhandlinger med de forbund som avgir medlemmer, om en ordning ved overføring av midler til det

nye forbund eller på annen måte trygger medlemmenes rettigheter. Ordningene bør være like for alle forbund».

Jeg antar at saken er så vidt oversiktlig at det ikke er nødvendig med noen langvarig debatt om den. Landsorganisasjonen har som sagt før tatt prinsipiell avgjørelse om at en skal søke å utvide rammen for fagorganisasjonens virksomhet til å omfatte denne gruppe. Det er på høy tid at vi begynner dette arbeid, og at vi i løpet av dette år kan starte forbundet. Arbeidslederforbundet understøttes på alle områder av arbeidsgiverne, for om mulig å hindre at Landsorganisasjonen skal kunne få anledning til å organisere de tekniske lederne ved bedriftene.

Karsten Torkildsen: Jeg vil gjerne foreta en rettelse. Det heter her at vårt forbund skal avgi 900 funksjonærer. Så mange har vi ikke, og her menes det organisasjonsmulige. Vi har vel en 3—400.

Så var det behovet for dette forbundet. Jeg tror mange av de store industriforbundene har oppdaget at gamle medlemmer med langt medlemskap ofte blir formenn, og så mister de kontakten med forbundet. Enkelte blir stående i dette arbeidslederforbund, presset inn om en vil. Det er ikke med noe glad hjerte de forlater Landsorganisasjonen og det forbund de har stått i. Endel av de som er blitt stående, er så blitt grupper under enkelte foreninger og enkelte spesielle funksjonærforeninger. Men de drukner på den måten, og de får ikke sine interesser varetatt som om de hadde sitt eget forbund. Dette gjelder spesielt formennene — men også andre grupper av funksjonærene. Jeg tror tiden er inne til å gå til det som er understreket i innstillingen.

Det vesentligste er imidlertid den økonomiske siden av saken. Det forsikringstekniske spiller her inn, og det er spørsmål om hvilke forsikringsbeløp en skal ha overført, det en har opp-tjent eller det som falt på hvert medlem etter at det var dividert opp. For vårt forbund er det for eks. ikke mange kronene vi har bak hver, andre har mer, og det vil derfor bli litt uensartet.

I det endrede forslag heter det at det forutsettes at medlemmer som overføres til det nye forbund, beholder sine opparbeidede rettigheter i de respektive forbunds forsikringskasser. Dette betyr altså for evig tid, for det står ingen reservasjon. Det blir vel meget vanskelig for det enkelte forbund å påta seg slike økonomiske forpliktelser. Volan sier at det heller ikke er meningen, men da må det sies noe annet, for det som har betydning er at det nye forbund ikke har økonomiske muligheter til å overta forsikringsforpliktelsene for de nye medlemmene. Hvordan skal vi da ordne det? Skal de ha sin kvotemessige del, så er jeg bange for at den blir så liten for det nye forbundet at det ikke kan bli så rare greiene. Man var inne på tanken at det forbund en forlater, skal overta det forsikringsmessige ansvar for vedkommende medlem. Det har en avgjørende betydning at medlemmer som akter å stå i Landsorganisasjonen ikke mister sine rettigheter ved å gå ut av det enkelte forbund og over i det tekniske forbund.

Alb. Karlsen: Jeg vil gi en orientering om de tekniske funksjonærer som Arbeidsmannsforbundet i dette tilfelle skulle levere. Arbeidsmannsforbundet har i årenes løp vært i den stilling at det har levert forskjellige grupper, også tekniske funksjonærer, til andre forbund.

Når det gjelder vegvesenet er det som regel slik at en vegarbeider arbeider som oftest en tid, og så søker han om opptakelse ved en teknisk skole. Så får han en attest derfra, og han blir da tekniker, er han heldig blir han oppsynsmann ved vegvesenet. De oppsynsmenn vi har ved vegvesenet — omlag 1500 stykker — blir rekruttert direkte fra arbeidsplassen. Det samme forhold har vi i Statens havnevesen og i Fyr- og Merkevesenet. Når det gjelder merkevesenet og havnevesenet, har vårt forbund i den utstrekning medlemmene selv har ønsket det, overført dem til Tjenestemannslaget. Jeg skulle anta at det ville være rette ve-gen å gå også når det gjelder andre grupper. Volan sa at denne saken gjelder ikke grupper som er lønnet regulativmessig. Jeg

vil tilføye at det ikke er i alle tilfelle disse folkene lønnes regulativmessig. Lønnes de etter statens regulativ for tjenestemenn, skal de etter min mening i alle tilfelle overføres til Norsk Tjenestemannslag. De som ikke lønnes etter dette regulativ, burde stå i de respektive foreninger og forbund som arbeidsområdet sorterer under. Det er helt riktig som komitéen sier, nemlig at enkelte forbund har bestemmelser i sine lover at de ikke kan ta disse folkene som medlemmer. Norsk Tjenestemannslag har gått fra sine bestemmelser og mener at de skal ta med de folkene i den utstrekning de har adgang til det organisasjonsmessig sett. Jeg mener personlig at det ville være riktig at i det tilfelle de ikke har et annet lønssystem enn det som gjelder for arbeidet i sin alminnelighet — uke eller timelønn — så skal de stå tilsluttet forbund innen det området deres arbeid hører hjemme.

Jeg vet ikke om det absolutt skulle være nødvendig å fatte vedtak i denne saken i dag. For meg ser det ut til at saken ikke er behandlet fullt ut, slik at en kan begynne å arbeide på den basis som representantskapet skal fatte. Av hensyn til de folk som Arbeidsmannsforbundet representerer — stigere, teknikere i gruvene, oppsynsmenn og teknikere ved vegvesenet og enkelte andre — tror jeg det vil være nødvendig å se på denne saken på ny. Hvis komitéen fikk saken tilbakesendt, tror jeg den ville foreligge mer konkret utformet til det nye representantskapsmøte i september. Det som her foreligger kan ikke kjøres ut i livet. Jeg vil derfor foreslå at «sak nr. 9 på dagordenen og i den forbindelse foreliggende innstilling tilbakesendes til sekretariatet til videre undersøkelse og forelegges førstkommende representantskapsmøte til avgjørelse».

Reidar Digernes: Volan beroliget meg litt da han sa man kunne stryke «fyr- og merkevesenet» i innstillingen. Men jeg vil stille et spørsmål til Volan: Er det slik å forstå at Norsk Tjenestemannslag fortsatt skal organisere de tekniske funksjonærer innen det virkeområdet vi har i dag? Foruten Fyr- og

Merkevesenet tenker jeg på Havnevesenet, på yrkesskolene, Vassdragsvesenet, Teknologiske institutt og på endel andre slike institusjoner. Hvis det blir gitt et positivt svar på det, kan jeg for så vidt være med på å stemme for at det blir organisert et slikt nytt forbund. Ellers kan jeg ikke være med på det. Kanskje det da ville være best å få det på den måten som Alb. Karlsen foreslo, at en skulle sende innstillingen tilbake til sekretariatet og til komitéen for nærmere utredning. En nærmere begrunnelse for denne tilbakesending tror jeg også man kan søke i dette endringsforslaget som er lagt fram i dag om punkt 3 i innstillingen. Det gis ikke noen mulighet for vårt forbund, som er nystartet, å kunne begynne å overføre midler i forbindelse med overføringen av folkene. Vi lever fortsatt på lån fra Landsorganisasjonen, og vi kan ikke begynne å overføre dette lånet for å få gjennomført denne ordningen. Hvis det ikke kan gis et positivt svar på det jeg spurte om, må jeg stemme imot.

Elias Volan: Jeg vil igjen gjøre oppmerksom på at denne innstilling ikke er noen utredning av de forskjellige spørsmål som må utredes for å danne et nytt forbund. Den skal danne grunnlag for et prinsipielt vedtak — en bemyndigelse for sekretariatet til å arbeide med saken videre. Vi har drøftet saken før og truffet prinsipiell beslutning om den, men her gjelder det også spørsmålet om bemyndigelse til å anvende ikke så få tusen kroner for å få organisasjonsarbeidet satt igang. Jeg har vært med på å lage nokså mange utredninger i Landsorganisasjonen når det gjelder nye forbund, og jeg vet så noenlunde hvilke spørsmål som skal utredes. Alb. Karlsen misforstår saken fullstendig. De timelønte formenn og de arbeidende formenn skal ikke være med i et slikt forbund. En timelønt mann er arbeider. Det kan de ikke være tvil om. Men vi har to typer formenn nemlig arbeidende formenn og ikke-arbeidende formenn i industrien og i håndverket. Det er de som inntar funksjonærstilling på arbeidsplassen. Vi har hatt henvendelse fra oppsynsmenn i statens tjeneste om denne saken.

Selvfølgelig er det ikke meningen at en skal ta folk som skal tilhøre et annet forbund etter de organisasjonsplaner som Landsorganisasjonen har godkjent. Men det er ennå ikke trukket opp noen ramme for det nye forbundet i det dokument som her er lagt fram. Det skal forhandles med de respektive forbund, det er forutsetningen. Og en må da kunne komme til enighet. Men her må en være oppmerksom på at det er et nokså stort arbeid som må gjøres på forhånd for å få i stand en lokal organisasjon av disse folkene, og det må vi også snakke med Samorganisasjonens representanter om på det sær møte vi skal ha i morgen.

Jeg ser det så at det er en av de aller viktigste organisasjonsproblemer som foreligger for norsk fagbevegelse. Jeg vil gjenta at vi er sent ute. Hvis vi utsetter saken videre, har vi sannsynligvis tapt den tiden, som vi skulle ha nyttet. Arbeidslederforbundet har sitt møte i juli. Jeg tror det er riktig å gjøre et vedtak her, slik at det landsmøtet vet at Landsorganisasjonen går i gang med å danne et eget forbund. Det er den eneste metode som kan få det såkalte arbeidslederforbundet til ettertanke. Det er mange i arbeidslederforbundet som skulle ha stått i fagorganisasjonen.

Dirigenten: Det endringsforslaget som er satt fram til punkt 3 i komiteens innstilling lyder slik: «Det forutsettes at medlemmer som overføres til det nye forbund beholder sine opparbeidede rettigheter i de respektive forbunds forsikringskasser». I tillegg til det foreslår Karsten Torkildsen følgende: «Inntil de har opparbeidet seg rettigheter i forsikringskassen i det nye forbund. De rettigheter som det enkelte medlem har opparbeidet i det nye forbund, kommer til fradrag i forsikringsbeløpet som deres gamle forbund skal utrede».

Josef Larsson: Jeg vil advare mot utsettelse av saken. Vårt forbund tok opp denne saken i 1948 og vi drøftet hvorvidt vi skulle danne arbeidslederavdelinger i tilknytning til forbundet. Inntil nå har vi dannet fem slike avdelinger.

For oss gjelder det å få arbeidslederne innenfor våre rekker, slik at det blir oss deres interesser knyttet til. Det er et viktig ledd i vårt arbeid å få dette til. Vi har så mange arbeidsledere med oss, at jeg tror det nye forbundet snart vil telle ikke bare to, men tre til fire tusen arbeidsledere. Her gjelder det ikke å danne grensene for det nye forbundet. Det får komme etter hvert, og jeg tror det ikke vil føre med seg noen vansker.

Andreas Torp: Personlig mener jeg at man har gått en gal vei. Hvis en tok et tversnitt gjennom arbeidslederforbundets medlemmer, skulle en få se hvor mange det var som var medlem av partiet. Hvis det skulle være noen realitet i det Volan sa, så synes jeg at han bare skulle ha tatt med punkt 1 og 2. Der får han den bemyndigelse som han ber om. Men så har han punkt 3 og 4. Det skal være lokkematen for å få disse folkene. Har det vært vanlig praksis i vårt fagforeningsarbeid? Nei. Vi har stiftet forbund på bar bakke, og de har måttet bære utgiftene sine opp gjennom årene. Ethvert forbund må gjøre det samme. Jeg vil be om at det kan votertes over punktene 1 og 2 og så 3 og 4. Hvis ikke det blir gjort, må jeg stemme mot hele innstillingen.

Anker Nordtvedt: Det mandatet den komiteen hadde som skulle ta opp spørsmålet om en skulle gå til opprettelse av et funksjonærforbund, var å behandle den saken prinsipielt. Det er ut fra de forutsetninger drøftingene i komiteen har funnet sted. Innen komiteen har det vært nokså divergerende oppfatninger om hvilke områder et slikt forbund burde omfatte. Jeg mener at alle månedslønte funksjonærer vi har i vårt forbund, må over i et slikt forbund. I Norsk Hydro for eksempel har Jernbaneforbundet en funksjonærforening, vi har en, Handel og Kontor har en, og skal vi slå inn på den linjen Volan er inne på, vil vi få nok en forening. Det vil resultere i at når vi skal ha tarifforhandlinger ved Hydro, blir det 9 til 10 forbund som må delta i de forhandlingene.

Her gjelder det å få fastslått prinsippet for forbundet, grenselinjene må utformes etter hvert. Jeg vil sterkt advare mot at saken blir utsatt. Det tar tid å organisere funksjonærene. Det skulle Handel- og Kontor vite som av Hydros 6—700 merkantile funksjonærer bare har 2 eller 3. Der skulle det ligge et betydelig arbeidsfelt som kunne lette organisasjonsarbeidet for de andre interesserte forbund.

Forslaget om at det vedtas i prinsippet å danne et eget forbund, ble vedtatt. Albert Karlsens forslag om at forslaget sendes tilbake, fikk fire stemmer.

Deretter ble hele innstillingen enstemmig vedtatt med Karsten Torkildsens endringsforslag til punkt 3.

Ettermiddagsmøtet slutt klokken 18.10.

Formiddagsmøtet lørdag 13. mai.

Dirigent *Torbjørn Henriksen.*

Sekretæren refererte protokollen fra fredagens ettermiddagsmøte. Protokollen ble enstemmig godkjent.

Dirigenten refererte følgende meldinger:

Finn Kvist, Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund møter i stedet for Helmer Karlson.

Johs. E. Johansen, Det norske Maskinistforbund, møter i dag.

Heggland, Norsk Gullsmedarbeiderforbund, møter i stedet for Lindahl.

Representantskapet tok så til med behandlingen av

DAGSORDEN PKT. 10:

Ankesak: : Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund — tvist om organisasjonsområdet for ekspeditørene ved Fellesmeieriet i Oslo.

Dirigenten foreslo at Tvistenemndas formann, to representanter fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund

og to representanter fra Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund fikk ordet i denne sak.

Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Elias Volan: Man hadde i sin tid en tvist mellom Handel- og Kontor og N.N.N. om meieristene. Man besluttet den gang at meieristene skulle overføres fra Handel- og Kontor til N.N.N. Resultatet ble at meieristene ble strøket som medlemmer i Handels- og Kontor og så gikk de inn i Norske meieristers organisasjon. D.v.s. at de forlot Landsorganisasjonen.

Når det gjelder de folkene det her er snakk om, så foreligger saken slik at de har overenskomst gjennom Handels- og Kontor, og sikret gjennom denne overenskomst er betaling under sykdom og delvis betaling under militærtjeneste, mens meieriarbeiderne ikke har noen av de fordelene. Da vi i tvistenemnda behandlet saken, fant nemndas flertall at slik som denne saken lå an, ville ikke flertallet ta ansvaret for at disse arbeidere eller funksjonærer skulle miste de rettigheter som de hadde i følge sin tariffavtale. Ved å overføre dem til N.N.N. vil det forhold automatisk inntre at de kommer inn under N.N.N.'s tariffavtaler og de ville miste retten til betaling under sykdom og militærtjeneste.

Denne gruppe rekrutteres fra arbeidergruppen, og det vil absolutt ikke være mulig uten kamp å sikre de som framtidig blir overført fra arbeidergrupper til disse funksjonærgrupper de samme rettigheter. Vi har det forhold ved meieriene at for å sikre meieristene de tariffmessige forhold som meieristene i alminnelighet har, må N.N.N. henvise til sin tariffavtale — sluttet mellom meieriene og den organisasjon som har meieristene, d.v.s. en organisasjon som står utenfor Landsorganisasjonen. Det er i dag en organisasjon foruten Landsorganisasjonen som i dag bestemmer hvilke lønnings- og arbeidsvilkår meieristene her i landet skal ha. Og for å sikre de meieristene som står i N.N.N. de samme arbeidsvilkår, må en henvise til

den organisasjons tariffavtale som står utenfor Landsorganisasjonen — til en gul organisasjon.

Personlig mener jeg at dette er et urent forhold. Etter min oppfatning må vi ha tariffavtale sluttet mellom arbeidsgiverne og Landsorganisasjonen som bestemmer arbeidernes og funksjonærenes arbeidsvilkår. Vi skulle være for ærefulle til å henvise til gule organisasjoners tariffavtaler.

Når det gjelder organisasjonsformene, kan vi ikke vike fra den brede, flate landevei. Vi har to hensyn å ta i vårt organisasjonsarbeid, det er hensynet til en riktig organisasjonsoppbygging og hensynet til arbeidsvilkårene til de mennesker vi skal organisere. Vi kan ikke la det første hensyn veie tyngre i vårt organisasjonsarbeid enn det annet. Tvert imot. Fagorganisasjonens absolutt viktigste formål er å sikre lønnsmottakerne de best mulige arbeidsvilkår. Det må veie meget, meget tyngre enn å få en skjematisk oppbygging av fagorganisasjonen. Det sa også Kongressen i 1923. Grunnlaget var industriforbundsformen. Man skulle gjennomføre den formen så langt det var praktisk mulig, heter det i innstillingen. Og motiveringen for dette praktisk mulige, er nettopp det saken her gjelder.

Twistenemndas flertall ville ikke ta ansvar for at den skjematiske oppbygging av fagorganisasjonen skulle veie tyngre enn å beskytte arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår. Jeg er av samme oppfatning i dag. Vil representantskapet la det første alternativ være det avgjørende, så får dere ta ansvaret for det. Jeg vil så tydelig jeg kan si fra at jeg vil ikke være med å dele det ansvaret.

Sekretariatet har forkastet flertallets innstilling, og vedtatt mindretallets. Det betyr at disse folkene skal overføres til N.N.N.

Alfred Nilsen: Da vårt forbund i 1931 gikk inn i Landsorganisasjonen, skjedde det på det grunnlag at vi skulle organisere handels-, kontor-, bank-, industri-, lager- og ekspedisjonsfunk-

sjonærer. Det hender ofte at vi opptrer i strid med industriforbundsformen, men denne berømte formen ble jo fastlagt i 1923 — altså atskillige år før vi kom inn i Landsorganisasjonen. Da opptagelsesbetingelsene ble fastlagt for vårt vedkommende, var vel alle klar over at dette gikk på tvers av industriforbundsformen. Forholdet er nemlig at hver eneste bedrift i landet, uansett bransje, har sin administrasjon og funksjonærer. Da er det klart at vi i vårt organisasjonsarbeid er nødt til å spenne over alle disse forskjellige forbund. Det som det hender det kan bli strid om, er lagerfunksjonærene. Det kan være vanskelig å skille mellom en lagerfunksjonær og en lagerarbeider. Med arbeidsgiverforeningene har vi av og til den slags kontroverser. Dette forholdet har nemlig tariffmessig betydning. Derfor blir det en strid mellom arbeidsgiverne og oss. Folkene selv foretrekker i størst mulig utstrekning å bli anerkjent som funksjonærer, da kommer de inn under de vanlige funksjonærtariffer.

Denne spesielle saken gjelder Fellesmeieriet i Oslo. Den har sin historie fra 1934. Det varte ikke lenge etter at vårt forbund kom med i Landsorganisasjonen før vi fikk organisert folk ved Melkeforsyningen, som det den gang het, og Meieribolaget. Vi fikk også opprettet tariffavtale for den. Under konferanser mellom N.N.N. og vårt forbund ble organisasjonslinjen drøftet. I 1938 reiste imidlertid spørsmålet seg om det såkalte fagutdannede meieripersonale. Meieristene sto nemlig hos oss, og vi hadde tariffavtale for dem. N.N.N. mente at de skulle stå i det forbundet, og de krevde dem overført. Saken kom inn for tvistenemnda, og den ga N.N.N. medhold. Vi advarte sterkt mot det den gang. Fra vår side ble det sagt at hvis en overføring av disse medlemmer blir tvunget igjennom, vil flesteparten av medlemmene gå tapt for fagorganisasjonen og organisasjonsarbeidet blant denne gruppen bli ødelagt for lang tid framover. Det er beklagelig å måtte konstatere at vi fikk rett. Folkene ble overført fra oss, og fagorganisasjonen så ikke mer til dem. Ikke en eneste gikk inn i N.N.N.

N.N.N. var misfornøyd fordi vi ikke overførte flere av disse folkene. I 1938 og 1939 overførte vi 18 av dem. Det var de som vi mente kom inn under tvistenemndas avgjørelse. Men N.N.N. var ikke fornøyd med det. I 1939 gjorde de ytterligere krav på 23 stykker, folk som vi betegnet for ekspeditører. Fra vår side ble det sagt nei, da vi etter min oppfatning mener at de skal stå hos oss. Så kom krigen og spørsmålet ble tatt opp igjen straks etter frigjøringen. Vi har hatt et par konferanser uten å bli enige. N.N.N. har ment at vi ikke har respektert tvistenemndas vedtak av 1938, mens vi mener å ha gjort det. Saken ble behandlet av tvistenemnda i desember i fjor.

Vi har definisjoner for hva en lagerfunksjonær skal ha til arbeid sammenliknet med en lagerarbeider. Det er den definisjonen vi holder oss til. Etter vår oppfatning kommer disse ekspeditørene ved meieriet inn under den betegnelsen som gjelder for dem. Om arbeidsområdet har vi lagt fram denne orientering for tvistenemnda: «Gruppen ekspeditører ved Melkeforsyningen i Oslo omfatter 26 stykker, derav 23 i melkeekspedisjonen, 3 i smør- og osteekspedisjonen. Ekspedisjonssystemet ved Melkeforsyningen er helt annerledes enn ved andre meierier. Det kommer i første rekke av størrelsen, 500 arbeidere og funksjonærer av landets 3 500 meierifolk fordelt på 600 meierier. Dernest leverer vi praktisk talt all vår melk på flasker. Det er dette som krever en relativt stor ekspeditørstab. Det er riktig at ekspeditørene hos oss har et tungt og krevende arbeid til sine tider, spesielt i morgenrushet. Det er ikke det samme å ekspedere et slips som en kasse melk, men det kan ikke betegnes som sjauearbeid av den grunn. Etter den utgang av melk vi har hatt i de siste måneder, svarer dette til en omsetning på om lag 27 mill. kr. pr. år. I tillegg til dette kommer smør, ost og en del spesialprodukter som vi anslår til om lag 3 mill. kr. pr. år. . . . En annen ting som må nevnes, er at en tredjedel av melkeekspedisjonen foregår helt uten lagerkontroll. Bedriften må helt og holdent stole på ekspeditørene som er helt suverene her.»

Skulle det fortsatt hevdes at de ikke er ekspeditører, vil jeg spørre: Hvem er det da som ekspederer Melkeforsyningens varer? Dette avsnittet jeg refererte, ble lagt fram for tvistenemnda — og skrevet av vår tillitsmann ved Fellesmeieriet i 1946. Det er omtrent det samme forhold som gjør seg gjeldende nå.

Vår overenskomst med bedriften omfatter kontorfunksjonærer, regningsbud, ekspeditører, formenn, butikkfunksjonærer og etter siste revisjon også postkontrollører. Det er de funksjonærer vi har organisert. Med arbeidsgiverne har vi konflikter om hvorvidt en person er lagerekspeditor eller lagerarbeider. Ved Fellesmeieriet er forholdet det at ekspeditørene har en tariffestet minstelønn, inklusive dyrtidstillegget, etter fem års øvelse på 619 kroner pr. måned. Vår vanlige funksjonærtariff er på 579 kroner pr. måned etter 8 års ansiennitet. Bedriften har ved det anerkjent at disse folkene står i en særstilling og at de har et spesielt ansvarsfullt arbeid.

N.N.N. har organisert ekspeditørene ut over landet ellers, og vi har ikke blandet oss opp i det. De har også tariffbestemmelser for ekspeditører utenfor Oslo. De kommer inn under vanlig ukelønn, og har altså ikke vanlige funksjonærtariffer. For Oslo har N.N.N. tatt inn en bestemmelse i sin overenskomst hvor det står at ekspeditører, kontrollører, vaktmenn og formenn følger lønnsatser som er bestemt for disse grupper. De henviser altså til den overenskomst som vi har, men dette gjelder altså bare lønnsatser. De kommer ikke inn under våre overenskomster om lønn under sykdom i tre måneder.

De folkene denne saken gjelder ved Fellesmeieriet, imøteser denne drøftingen her med spent oppmerksomhet. Det kan vel bli det samme for dem hvilket forbund de står i, men de mener at saken gjelder en tariffmessig realitet, og at de av den grunn må over i Handels- og Kontor. Hvis disse folkene skal føres over til N.N.N., vil det bety at de blant annet vil gå tapt av lønn under sykdom i tre måneder og lønn under militærtjeneste.

Twistenemndas flertall ga oss medhold etter at saken var drøftet meget inngående. Et mindretall som for øvrig har delt seg, mener at folkene skal inn under N.N.N. Saken blir så behandlet under en halv time i sekretariatet og gir et flertall på 11 stemmer imot flertallsinnstillingen og sier at folkene skal stå i N.N.N. Den behandlingsmåten synes vi ikke er betryggende. Vi hadde derfor ikke annet å gjøre enn å appellere den. Jeg tror at dette er den eneste tvistesaken vi har hatt siden frigjøringen til tross for at vårt organisasjonsapparat spenner over alle forbund. Vi må ikke gjøre det inngrep som sekretariatet foreslår her. Vi har bygget opp en god organisasjon ved Fellesmeieriet med om lag 120 medlemmer av forskjellige kategorier. Men det er denne ekspeditørgruppen som er sjelen i denne organisasjonen vår. Vi vil utvilsomt komme til å svekke hele organisasjonen ved Fellesmeieriet hvis disse folkene skal føres over til N.N.N. Dertil kommer at disse folkene sier at de ikke vil gå over til N.N.N. Jeg vil derfor be om at man må se seg godt for før man avgjør denne saken. Sporene fra 1936 skremmer. Jeg ber om at det ikke blir gjort noen endring i forholdene.

Jeg vil også nevne at tvistenemnda sier at N.N.N. har klaget over at Handels- og Kontors medlemmer ved Melkeforsyningen driver agitasjon innenfor andre grupper og blant enkeltpersoner som står tilsluttet N.N.N. for å få disse over til sin organisasjon. Som eksempel er nevnt vaktmestrene. Nemnda sier i sin konklusjon at Norges Handels- og Kontors medlemmer ved Melkeforsyningen pålegges ikke å drive agitasjon blant bedriftens øvrige arbeidere for å få dem tilsluttet Handels- og Kontor. Oppstår det tvist om spørsmål, skal saken på forhånd forelegges tvistenemnda.

Våre tillitsmenn på arbeidsplassen sier at dette ikke er tilfelle. Jeg synes en måtte undersøke disse ankene som her er rettet mot vårt forbund — undersøke saken på arbeidsplassen. Hvis det er vi som har urett, skal vi ta det til etterretning, og

hvis det ikke er riktig, synes jeg det ikke er bra at denne bebreidelsen er satt fram.

Jeg vil sette fram dette forslag: «Saken utsettes til neste representantskapsmøte, idet sekretariatet i mellomtiden foretar undersøkelser blant de angjeldende medlemmer i tvisten om hvilke organisasjonsmessige virkninger et eventuelt vedtak om overføring av medlemskapet til N.N.N. vil få, samt berettigelsen av de anker som er rettet mot Handels- og Kontor vedrørende agitasjon blant N.N.N.s medlemmer.»

Erling Frogner: Jeg er ikke mye stemt for Nilsens forslag. Vi har hatt saken gående — jeg tror det er i 16 år, og vi bør jo en gang forsøke å bli ferdig med den.

Representantskapet må være oppmerksom på den ting at det er ikke disse få medlemmene vi har nede i Fellesmeieriet som spiller så stor rolle for oss. Men det er prinsippet vi må se på. Hvis Handels- og Kontor i dette tilfelle får medhold, betyr det at enhver ekspeditør og enhver lagerarbeider i de industrielle bedrifter skal organiseres i Handels- og Kontor. Alle våre store industrielle bedrifter har en like stor arbeidsstokk som vil kunne betegnes som ekspeditører. Hvilket arbeid er det så disse ekspeditørene utfører. Jo, de triller melka på bilene om morgenen og siden utover dagen gjør de annet forefallende arbeid. Det kan være alt mulig, fra å feie gården til å hvitte taker. Handels- og Kontor henviser til at arbeidet er så ansvarsfullt. Men alle kjørerne for eks. er ansvarlige for sitt lass, de selger melk og de har hele regnskapsføringen. Skal også kjørerne inn i Handels- og Kontor da? Her er det spørsmål om vi skal få to organisasjoner på en og samme arbeidsplass hvor folkene gjør det samme arbeid. Det mener jeg det ikke er grunnlag for.

Når det gjelder tvistenemndas avgjørelse, kan det være av interesse å referere litt av flertallets premisser. Det heter at «hvis det oppstår tvister, skal de i siste instans avgjøres av se-

kretariatet.» Sekretariatet har behandlet saken og avvist flertallet med 11 mot 4 stemmer.

Vi har grupper innen de industrielle bedrifter hvor vi til stadighet må forhandle om særavtaler. Jeg synes den satsen som Nilsen refererte ikke var noe merkverdig. Jeg hadde i høst forhandlinger med en bedrift som hadde stått 14 år i Handels- og Kontor uten i det hele tatt å få overenskomst. Jeg fikk fra 740 til 860 kroner for denne gruppen. Jeg tror vi har påtatt oss slike spesialavtaler på arbeidsplassen.

Når Nilsen hevder at han er redd for at organisasjonen skal gå i stykker, vil jeg bare spørre om hvorfor han ikke har forsøkt å sette inn agitasjonen blant kontorfunksjonærene på vedkommende arbeidsplass. Så vidt meg bekjent, er ingen av dem organisert. Det samme gjelder nok også for andre industrielle bedrifter her i Oslo.

Jeg vil også komme inn på det forhold som er nevnt om agitasjonen som Handels- og Kontor skal ha drevet på arbeidsplassen for å få folk over til det forbundet. Jeg vet ikke hva jeg skal si om det, men mens denne tvisten pågår, opptar Handels- og Kontor forhandlinger på vedkommende sted. I et brev fra Handels- og Kontor og Landsorganisasjonen framgår det at disse vaktmesterene er blitt hengt på noen fryktelig fine navn, og det skal da være grunn nok til at de skal kunne stå i Handels- og Kontor. Den ene er formann for vaktkontrollører og de to andre heter vaktkontrollører. Deres arbeidsoppgave består i å trekke vanlige vaktklokker — altså vanlig vaktmannsarbeid.

Jeg kan ikke forstå at det skulle være nødvendig å utsette denne saken.

Alfred Nilsen: Det er blitt sagt at denne saken er 16 år gammel. Det er ikke riktig. Denne saken var oppe i tvistenemnda 7. desember i fjor, og den er ikke eldre.

Rasmus Rasmussen: Når jeg ikke kan stemme for utsettelse, er det på grunn av de premisser som ligger fra Handels- og Kontors side, nemlig at saken ikke er tilstrekkelig behandlet. Har

en noen gang merket at sekretariatet har framlagt overflatiske behandlinger eller overflatiske innstillinger? Det er en insinuasjon mot sekretariatet som jeg som sekretariatsmedlem ikke vil ha sittende på meg. Jeg er sikker på at hele sekretariatet, fra toppen og nedover ikke kan vedkjenne seg noe slikt.

Jeg mener det ikke er noe grunnlag for utsettelse.

Elias Volan: Vi vedtok jo i går at vi skal stifte et nytt forbund av tekniske funksjonærer. I forbindelse med det vedtaket vil jeg foreslå at saken utsettes.

Mot 18 stemmer ble det vedtatt at saken utsettes.

Alfred Nilsens forslag om at saken utsettes til neste representantskapsmøte, idet sekretariatet i mellomtiden foretar undersøkelser blant de angeldende medlemmer i tvisten om hvilke organisasjonsmessige virkninger et eventuelt vedtak om overføring til N.N.N. vil få, ble enstemmig vedtatt. Forslagets annet punkt «samt berettigelsen av de anker som er rettet mot Handels- og Kontor vedrørende agitasjon blant N.N.N.s medlemmer» ble forkastet mot 14 stemmer.

Dirigenten: Da det foreligger utsettelsesforslag for sak nr. 12 på dagsorden, foreslår jeg vi behandler den før vi går over til dagsordenens sak nr. 11.

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 12:

Forslag til normalvedtekter for forbund og fagforeninger, og retningslinjer for valg av forbundenes representanter til Kongressen.

Dirigenten (Torbj. Henriksen): Fra Landsorganisasjonens administrasjon foreligger følgende: «Ad. dagsorden punkt 12. Normalvedtektene for forbundene og fagforeningene tilsluttet Landsorganisasjonen. Ad. forbundets merknader til det foreliggende forslag.

Det foreliggende forslag ble sendt ut til forbundene og Samorganisasjonene i januar måned og det ble anmodet om at for-

bundenes uttalelse til den foreliggende innstilling måtte sendes Landsorganisasjonen innen 1. april dette år. Da denne fristen for mange forbunds vedkommende var oversittet, slik at en fikk oversendt merknadene til innstillingen så sent som i slutten av april, har det ikke vært mulig for sekretariatet å kunne gå nøyaktig gjennom de merknader som forbundene har sendt inn. Av forbundene er det i det hele 12 som har sluttet seg til den foreliggende innstilling i sin helhet. Generelt kan det imidlertid sies at de endringer som er foreslått ikke betyr noen prinsipiell avvikelse fra innstillingen, men nærmest tar sikte på de særegne forhold som er gjeldende innenfor de enkelte forbund. Her vil en på ny gjøre merksam på at det er normale, eller mønstervedtekter det gjelder og som presisert i innstillingen forutsettes det at såfremt et forbund mener at det bør ha sin særskilte bestemmelse i vedtektene, må dette kunne la seg gjøre, bortsett fra bestemmelser som refererer seg til Landsorganisasjonens vedtekter og bestemmes av mer prinsipiell art. Ut fra denne betraktning og også ut fra at representantskapets medlemmer ikke har fått den nødvendige tid til å sette seg inn i såvel forslaget som de merknader som er kommet inn, foreslås: *Behandlingen av dagsorden punkt 12, forslag til normalvedtekter for forbund og fagforeninger og retningslinjer for valg av forbundenes representanter til Kongressen, utstår og blir å behandle på neste representantskapsmøte*.

Enstemmig vedtatt.

DAGSORDEN PKT. 11:

Fagorganisasjonens distriktsadministrasjon.

Innstilling til vedtak:

Sekretariatet vedtar sammen med styret for Opplysningsforbundet instruks for opplysningssekretæren, hvori inntas hans forhold til Samorganisasjonen og Opplysningskomiteen for Trøndelag. På samme måte fastsettes budsjett for opplysningssekre-

tærens virksomhet og foretas reduksjon i Landsorganisasjonens spesialbevilgning til Opplysningsforbundet.

Elias Volan: Jeg tror at dette er en så viktig innstilling at det er riktig å utsette en del av den, slik at både forbundene og samorganisasjonene får anledning til både å behandle saken og til å sette seg inn i den. Men det er to ting jeg mener representantskapet kan vedta. Det gjelder den første del av innstillingen på side 25, om samarbeidet mellom Samorganisasjonen og Opplysningsforbundet i Trøndelag. Dette er et konkret forslag når det gjelder Trøndelag. Det er viktig at dette forslaget blir vedtatt her, slik at en har etablert det samarbeidet. Resten kan utstå til neste representantskapsmøte.

Når det gjelder samarbeidet mellom forbundene og samorganisasjonenes distriktsadministrasjon, har vi to spørsmål. Vi har det organisatoriske samarbeid og det administrative samarbeid. I komiteen har vi hatt møte med tillitsmennene i Trondheim, Stavanger og Bergen. Det er enstemmighet om — fra de tillitsmennene vi har konferert med — at det vil være av betydning å få et organisatorisk samarbeid mellom forbundenes lønte tillitsmenn ute i distriktet og samorganisasjonenes tillitsmenn. Vi mener at det vil være heldig, og det vil være av betydning for organisasjonene ute i distriktene at dette organisatoriske samarbeidet kan gjennomføres. Dette med de informasjonsmøtene som komiteen foreslår, skulle være en enkel historie, slik at alle lønte tillitsmenn ute i distriktet skal få en oversikt over det arbeid som foreligger i distriktet og at de forsøker å hjelpe hverandre for å gjennomføre de organisasjons-spørsmål som er aktuelle. Et annet spørsmål er et administrativt samarbeid. Det er en sak som vil medføre økonomiske uttelling for Landsorganisasjonen i visse tilfelle.

Vi har også et annet punkt i innstillingen som jeg mener er av betydning å få behandlet både i samorganisasjonene og forbundene, nemlig forslaget fra komiteen — eller spørsmål fra komiteen — om hvorvidt en skal foreta en nyorganisering av

distriktsadministrasjonen med organisasjonskontorer på endel steder, og overgang fra distriktsorganisasjoner til lokale samorganisasjoner. Det bør de interesserte organisasjoner få anledning til å behandle.

Jeg vil anbefale utsettelsesforslaget — eller spørsmålet om utsettelse til neste representantskap, med den unntagelse at dette representantskap kan vedta innstillingen om administrativt og organisatorisk samarbeid mellom distriktsorganisasjonen i Trøndelag og Opplysningsforbundet, og likeså at man vedtar innstillingen når det gjelder det organisatoriske samarbeid mellom samorganisasjonene og forbundenes distriktsadministrasjon.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Avslutning.

Dirigenten meddelte at dagsordenen derved var sluttbehandlet og han overlot dirigentplassen til Landsorganisasjonens formann.

Konrad Nordahl takket representantskapets funksjonærer for godt utført arbeid og foreslo at dirigentene og sekretærene ble tilkjent 50 kroner hver for arbeidet.

Enstemmig vedtatt.

Konrad Nordahl: Jeg tror jeg har forsamlingen med meg når jeg takker både dirigenter og sekretærer for det gode arbeid de har utført. Som en takk foreslår jeg at det bevilges 50 kroner til disse fire, og jeg anser det for enstemmig godkjent.

Jeg vil hilse velkommen i Landsorganisasjonens administrasjon Alf Andersen og P. Mentsen. Mentsen har allerede vært med i Landsorganisasjonens administrasjon siden 1946, og han rykker nå bare et trinn opp. Når det gjelder Alf Andersen, så er han ny. Jeg ønsker han velkommen og håper på godt samarbeid.

Vår gode, gamle venn Gunnar Bråthen skal riktig nok fungere som nestformann i Landsorganisasjonen til 1. juli, men

hvis ikke riktig ekstraordinære forhold spiller inn, vil dette være det siste møte han er til stede på som nestformann.

Vi var sterkt i tvil om vi skulle slippe Bråthen fra oss. På den annen side synes vi det er riktig at en del av de mest fremtredende stillinger innen norsk samfunnsliv — hvor det trenges et godt samarbeid mellom vedkommede administrasjonsgren og fagorganisasjonen — blir besatt av fagorganisasjonens folk. Bråthen har arbeidet så lenge i fagorganisasjonen at han hadde vanskelig for å tenke seg å gå over i en annen stilling. Vi diskuterte saken inngående og henstilte til Bråthen å søke stillingen. Bråthen er jo en lojal mann, og han etterkom henstillingen, og han er nå utnevnt til arbeidsdirektør.

Bråthen kan se tilbake på et langt og aktivt liv i fagorganisasjonen. Første gang jeg møtte Bråthen var i 1918. Han var da sekretær i ungdomsforbundet. Senere har våre veier møttes gjennom årene. Han har vært sekretær i Jern- og Metallarbeiderforbundet, han har vært sekretær i Samorganisasjonen i Hedmark, sekretær for Landsorganisasjonens Nord-Norges-kontor, han har vært sekretær i Landsorganisasjonen og nestformann i Landsorganisasjonen. Dermed har han gått alle grader som en fagorganisasjonsmann kunne ønske seg å gå.

Jeg tror jeg har representantskapet med meg når jeg retter en hjertelig takk til Bråthen for det store og gode arbeid som han har utført i fagorganisasjonen gjennom snart en hel menneskealder. Vi ønsker ham hell og lykke i den nye, krevende stilling han nå går inn i. Vi håper på det beste samarbeid mellom Arbeidsdirektoratet og Bråthen på den ene side og fagorganisasjonens forskjellige instanser på den annen.

Gunnar Bråthen: Det er riktig at det var etter meget store betenkeligheter at jeg gikk med på å bytte arbeidsplass. I den nye stillingen vil det bli mange vanskelige og krevende arbeidsoppgaver, men jeg er ikke redd for å ta de problemene. Jeg har tro på at mitt kjennskap til fagorganisasjonens folk i forbundene og Landsorganisasjonen og til våre medlemmer på arbeidsplass-

sene, skal kunne føre til at jeg skal kunne løse de problemer som etter hvert melder seg.

Det jeg hadde mest betenkeligheter med, var at jeg kommer over i en jobb hvor jeg blir nødt til å legge tonen litt anderledes an. Stillingen som nestformann i Landsorganisasjonen er nemlig en nokså fri stilling. Han kan reise ut og bruke litt fritt språk av og til. Det blir jo litt annerledes når en skal bli en høy embetsmann.

Jeg håper at jeg i den nye stillingen — i hvert fall når det har gått en tid — finner fram til arbeidslinjer, når det gjelder arbeidskraftproblemet og de store problemer som melder seg der, som kan gi resultater. Og hvis det skjer, formann, så har jeg det inderlige håpet at også Arbeidsdirektoratet en vakker dag kan nå den statusen i organisasjonsbildet at det blir verdig til å bli innbudt når Landsorganisasjonen holder sine møter.

Jeg takker alle kameratene i representantskapet for det gode samarbeid vi har hatt på alle våre møter og samarbeidet i organisasjonsvirke i de 25—26 år jeg har kunnet ha den glede å yte min arbeidsinnsats til fordel for fagorganisasjonen. Hjertelig takk.

Protokollen ble referert og enstemmig godkjent.

Formannen hevet deretter møtet kl. 11.15.

DAGSORDEN PKT. 2, A:

Revisjonsinnberetning for Landsorganisasjonens hovedregnskap, Folkets Hus Fond og Landsorganisasjonens pensjonskasse for regnskapsåret 1949.

Landsorganisasjonens revisjonsutvalg og revisjon har i dag i fellesskap gått igjennom og skrevet under ovenstående regnskaper for driftsåret 1949.

Både den tekniske og kritiske revisjon er foretatt etter hvert, det er herunder påsett at det foreligger legitime bilag for alle utbetalinger, at posteringene er utført regnskapsmessig korrekt i alle bøker og at det foreligger protokollerte vedtak for utgifter av ekstraordinær karakter. Vi har fortløpende i året gått igjennom de tilsendte sekretariatsprotokoller. Alle bilag utenom de bundne utgifter er anvist av formannen og hovedkassereren.

Kontroll av kasse, bank og girobeholdninger er foretatt til ubestemte tider i alt 6 ganger i årets løp. Kassaettersynene har ikke foranlediget antegnelser.

Vi finner at de fremlagte årsregnskaper er så detaljerte og oversiktlige oppsatt at de gir et klart bilde av årets drift og den økonomiske stilling ved regnskapsårets utgang.

Til status vil vi knytte følgende kommentarer:

Landsorganisasjonens formue pr. medlem utgjør pr. 31. desember 1949 kr. 16.52, mens den ved utgangen av 1947 og 1948 utgjorde henholdsvis kr. 11.40 og kr. 14.62. Vi synes at disse tall viser at hovedorganisasjonens økonomiske stilling ytterligere trenger å styrkes.

Nedskrivninger.

Regnskapet viser at det er foretatt avskrivninger av aktive poster med tilsammen *kr. 449 982.78*. Disse avskrivninger er foretatt av sekretariatet etter innstilling fra hovedkasserer og revisjon. Hensikten er å få status mest mulig til kun å inneholde likvide verdier, idet poster som er urealisable eller må karakteriseres som støtteaksjoner er avskrevet. For å markere postenes eksistens er de enkeltvis oppført med *kr. 1.00* og pålydende beløp anført i teksten.

Tilstedeværelsen av de aktive verdier er konstatert på følgende måte: Kassabeholdningene er opptalt, banksaldiene er kontrollert mot kontokuranter eller bekreftede bankbøker, ihendehaverobligasjoner er kontrollert mot underskrevne depositabevis datert 31. desember 1949, og de øvrige verdipapirer enten mot originaldokumenter oppbevart ved kassakontoret eller mot depositabevis. Landsorganisasjonens inventarregnskap er revidert i 1949 og tilstedeværelsen av de oppførte gjenstander konstatert. Vi har kontrollert at renter og utbytte av rentebærende verdipapirer er riktig inngått.

Bemerkninger til Landsorganisasjonens driftsregnskap.

Årets nettoinnngang av kontingent etter at de av Landsorganisasjonens vedtekter bestemte avsetninger er foretatt, har i 1949 utgjort *kr. 4 212 580.25*, mens den i 1948 utgjorde *kr. 4 177 982.45*.

I prosenter av innkomet kontingent utgjør kapitalopp-sparingen for årene 1947, 1948 og 1949, avskrivninger fratrasket, henholdsvis 25.63, 32.73 og 22.91 pst. og eksklusive avskrivninger 26.25, 41.08 og 31.95 pst.

Det som gjør at kapitalopplegget i 1949 er mindre enn i 1948, er de store ekstraordinære utgifter i forbindelse med utgivelsen av Fagorganisasjonens historie, Jubileumskongress og Stortingsvalget som tilsammen utgjør *kr. 610 000.00*.

I forhold til det ideelle merkesalg, det vil si, det gjennomsnittlige medlemsantall x med 53 kontingentuker stiller kontingentinngangen i 1949 seg således:

	1949:	1948:
$\frac{1}{1}$ betalende medlemmer	61.88 %	62.63 %
$\frac{1}{2}$ —«— —«—	13.71 %	13.45 %
Ikke kontingentbetalende medl.	24.41 %	23.92 %
	100.00 %	100.00 %

De ovenstående 24.41 pst. omfattet kontingentfrie medlemmer, kontingentfrie uker, sykdom, militærtjeneste, arbeidsledighet, ikke legitim svikt i kontingentbetaling fra medlemmenes side, samt eventuelt økning i kontingentrestanser i forhold til foregående år.

Det som kan bringe denne prosentsatsen nedover er en mere effektiv innkreving fra de forbunds side hvor svikten er relativ stor, samt gjennomføring av de foreslåtte mønsterlover hvor det er forutsetning at alle forbund skal gjøre opp for kontingent til Landsorganisasjonen for alle årets uker.

I ovenstående prosentberegning er alle forbund medregnet på en slik måte at de i henhold til sine lover har levert kontingentoppgjør til Landsorganisasjonen for et helt år.

Vår konklusjon til årets driftsregnskap er at vi finner at de foretatte disposisjoner er forsvarlige og i overensstemmelse med organisasjonens interesser.

Landsorganisasjonens pensjonskasse.

Pensjonskassen har i 1949 hatt et driftsoverskudd på *kr. 283 228.12* og har pr. 31. desember 1949 en formue på *kr. 2 372 299.00* som er plasert i kasse, bank og obligasjoner. Pr. 31. desember 1949 er antallet av pensjonister av de forskjellige

kategorier følgende: 34 alderspensjoner, 34 enkepensjoner, 10 invalider og 9 krigsenkepensjoner, tilsammen 87 pensjonister

Vi har forvissnet oss om at kassens verdier er til stede og at renter er riktig inngått.

Folkets Hus Fond.

Fondet har i 1949 hatt et overskudd av kr. 378 024.76 og formuen ved årets utgang er kr. 3 000 226.56 som er plasert i kasse, bank og utlån.

Sekretariatet har i året fornyet sin garanti for Samfunds-
huset Steinkjer på kr. 250 000.00, hvorav kr. 125 000.00 er sperret
av bankmidler.

Revisjonen kjenner ikke til at Landsorganisasjonen har inn-
gått noen andre garantier i 1949 og så vidt vi vet har ikke Lands-
organisasjonen andre forpliktelser enn de som fremgår av regn-
skapet bortsett fra de eldre garantiansvar som er tatt med
som eget regnskapsbilag.

Bemerkninger til den samlede regnskapsførsel.

Det hersker god teknisk orden i Landsorganisasjonens
kassakontor og bokholderi, bokførselen er à jour, og arbeids-
prosessen foregår effektivt. Det foreligger ingen ubesvarte
antegnelser og revisjonen har fått alle ønskede opplysninger.

Under henvisning til ovenstående revisjonsinnberetning vil
vi innstille de fremlagte regnskaper til godkjenning.

Oslo, 29. mars 1950.

For Landsorganisasjonens
revisjonsutvalg:
P. N. Birkeland (sign.)
H. Wigaard (sign.)

For Landsorganisasjonens
revisjonskontor:
Torjus Graver (sign.)

Ref. i Sekretariatet den 9. mai 1950.
Konrad Nordahl (sign.)

